

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**AİLE KURUMUNUN Z KUŞAĞININ SİYASAL
KATILIM DAVRANIŞINA ETKİSİ**

OSMAN ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi SEMA MÜGE ÖZDEMİRAY**

KONYA-2020

 <p>KONYA</p>	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 <p>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</p>
--	--	--

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Osman ÖZTÜRK		
	Numarası	17810401041		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Aile Kurumunun Z Kuşağının Siyasal Katılım Davranışına Etkisi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Osman ÖZTÜRK

İmzası

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Osman ÖZTÜRK		
	Numarası	17810401041		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Sema Müge ÖZDEMİRAY		
Tezin Adı	Aile Kurumunun Z Kuşağının Siyasal Katılım Davranışına Etkisi			

ÖZET

Bireylerin yaşamı üzerinde doğumundan ölümüne kadar önemli bir etkisi olan aile, farklı kuşakların bir arada yaşadığı ve toplumun en küçük birimi olarak aynı zamanda bireylerin siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde de etkilidir. Çalışmada bu etkinin yeni seçmen kitlesi olarak nitelendirilen Z kuşağı mensupları üzerindeki durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın ilk bölümünde aile kavramı ve kuşak kavramı irdelenmiş, ikinci bölümünde ise siyasal katılım kavramı tanımlanarak siyasal katılımın türleri ve siyasal katılım davranışını etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise çalışmanın amacı doğrultusunda yapılmış alan araştırmasının detaylarına ve bulgularına yer verilmiştir.

Aile kurumunun Z kuşağının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerindeki etkisini ölçebilme amacı doğrultusunda gerçekleştirilen alan araştırmasında verilerin elde edilebilmesi için Konya’da öğrenim gören 405 Z kuşağı mensubu üniversite öğrencisi üzerinde anket çalışması uygulanmış ve elde edilen veriler doğrultusunda SPSS 25.00 programı kullanılarak araştırmanın hipotezleri test edilmiştir.

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, ailenin etkisinde meydana gelen 1 birimlik artış Z kuşağının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde 0,266 birimlik artışa neden olmaktadır. Bu doğrultuda ailenin, “Z” kuşağı mensuplarının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile Kurumu, Siyasal Katılım, Z Kuşağı

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

Author's	Name and Surname	Osman ÖZTÜRK		
	Student Number	17810401041		
	Department	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Sema Müge ÖZDEMİRAY		
Title of the Thesis/Dissertation	The Effect Of Family's Z Generation On Political Participation Behavior			

ABSTRACT

The family, which has an important effect on the lives of individuals from birth to death, as the smallest unit of society where different generations live together, also affects the attitudes and behaviors of individuals regarding political participation. It is aimed to evaluate the situation on the members of the generation Z, who are described as the new constituency. In line with this purpose, the concept of family and generation was examined in the first part of the study, and in the second part, the concept of political participation was defined and the types of political participation and the factors affecting political participation behavior were emphasized. In the third and last part, the details and indication of the field research conducted in line with the purpose of the study are given.

In order to obtain data in the fieldwork carried out with the aim of measuring the effect of the family institution on the attitudes and behaviors of generation Z regarding political participation a survey was conducted on 405 Generation Z university students studying in Konya and the hypotheses of the research were tested by using the SPSS 25.00 program in line with the data obtained.

According to the results of the analysis, 1 unit increase in the influence of the family causes an increase of 0.266 units on the attitudes and behavior of Generation Z regarding political participation. Accordingly, it has been observed that the family has an influence on the attitudes and behaviors of "Z" generation members regarding political participation.

Keywords: Family Institution, Political Participation, Generation

TEŞEKKÜR

Çalışmanın her aşamasında beni destekleyen, kıymetli öneri ve görüşlerini benimle paylaşarak bu çalışmaya büyük katkıda bulunan, öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Sema Müge Özdemiray'a teşekkürlerimi sunarım.

Benden hiçbir zaman maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen bu hayattaki en büyük şansım olan ailem; babam Mustafa Öztürk, annem Şerife Öztürk ve kardeşim Elif Büşra Öztürk'e teşekkür ederim. Özellikle kıymetli babamın bilgi, birikim ve tecrübeleriyle hayatıma tutmuş olduğu ışık sayesinde ve yine onun varlığından aldığım güç ile buralara geldiğimi belirtmek isterim.

Son olarak yeni evli olmamıza rağmen, bütün her şeyden feragat ederek usanmadan, yorulmadan bana destek olan, hiçbir zaman hoşgörüsünü esirgemeyen, tezimin başından sonuna kadar olan katkılarından dolayı değerli eşim Esmâ Öztürk'e sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLENİN KUŞAKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

1.1. Aile Kavramı	6
1.1.1. Ailenin Tanımı	8
1.1.2. Aile Türleri	8
1.1.3. Ailenin İşlevleri	11
1.1.3.1. Biyolojik İşlev	11
1.1.3.2. Psikolojik İşlev	13
1.1.3.3. Eğitim İşlevi	14
1.1.3.4. Toplumsal İşlev	16
1.1.3.5. Kültürel İşlev	18
1.1.3.6. Ekonomik İşlev	18
1.2. Kuşak Kavramı	19
1.2.1. Kuşakların Sınıflandırılması	22
1.2.1.1. Sessiz Kuşak	24
1.2.1.2. Patlama Kuşağı	24
1.2.1.3. X Kuşağı	24
1.2.1.4. Y Kuşağı	25
1.2.1.5. Z Kuşağı	27
1.2.1.6. X-Y-Z Kuşağı Arasındaki Farklılıklar	29
1.3. Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin Kuşaklar Üzerindeki Etkisi	30

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASAL KATILIM DAVRANIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

2.1. Siyasal Katılım Kavramı ve Tanımı	33
2.2. Siyasal Katılım Düzeyleri	36
2.2.1. Lester W. Milbrath' a Göre Siyasal Katılım Düzeyleri	37
2.2.2. Verba ve Nie'nin Siyasal Katılım Düzeyleri.....	38
2.2.3. Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Düzeyi Sınıflaması.....	39
2.2.4. Samuel Barnes ve Max Kease'in Sınıflandırması	40
2.2.5. Deniz Baykal'ın Siyasal Katılım Düzeyi Sınıflandırması	40
2.3. Siyasal Katılımı Etkileyen Değişkenler	41
2.3.1. Sosyo- Ekonomik Değişkenler	41
2.3.1.1. Aile	42
2.3.1.2. Yaş.....	42
2.3.1.3. Cinsiyet.....	43
2.3.1.4. Gelir ve Statü	44
2.3.1.5. Meslek	45
2.3.1.6. Eğitim	46
2.3.1.7. Yerleşim Yeri.....	49
2.3.1.8. Kitle İletişim Araçları.....	51
2.3.1.9. Örgüt Üyeliği	53
2.3.2. Siyasal ve Hukuksal Değişkenler	54
2.3.2.1. Bireyle İlgili Değişkenler	54
2.3.2.2. Çevreyle İlgili Değişkenler.....	55
2.3.3. Psikolojik Değişkenler	57
2.3.3.1. Olumlu Psikolojik Değişkenler.....	57
2.3.3.2. Olumsuz Psikolojik Değişkenler.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AİLE KURUMUNUN Z KUŞAĞININ SİYASAL KATILIM DAVRANIŞINA ETKİSİ: KONYA ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	63
3.2. Araştırmanın Yöntemi	64
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	64
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	64
3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı.....	65
3.6. Araştırmada Kullanılan İstatistikî Teknikler.....	66

3.7. Araştırmanın Hipotezleri	66
3.8. Bulgular.....	69
3.8.1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Analizi	69
3.8.1.1. Cinsiyete Göre Frekans Analizi	69
3.8.1.2. Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi	70
3.8.1.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Frekans Analizi.....	71
3.8.1.4. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans Analizi	72
3.8.1.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi	73
3.8.1.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi	74
3.8.1.7. Anne Mesleğine Göre Frekans Analizi	75
3.8.1.8. Baba Mesleğine Göre Frekans Analizi.....	76
3.8.1.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Frekans Analizi	77
3.8.1.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Frekans Analizi.....	78
3.8.1.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Frekans Analizi.....	79
3.8.2. Faktör Analizi	80
3.8.3. Ölçeklerin Güvenirlilik Analiz Bulguları.....	81
3.8.3. Betimsel İstatistikler	82
3.8.4. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Bulgular	87
3.8.4.1. Demografik Özelliklere Göre Hipotezlerin Test Edilmesi....	87
3.8.4.2. Regresyon Analizi.....	95
3.8.4.3. Hipotezlere İlişkin Sonuçlar	96
SONUÇ.....	101
KAYNAKÇA	106
EKLER.....	117
EK-1 Anket Formu	117
EK-2 Anket İzin Görseli.....	124
EK-3 Özgeçmiş	125

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Kaynaklarda Kuşakların Kronolojik Olarak Sınıflandırılması.....	23
Tablo 1.2. Dünyada Şu Anda Var Olan Kuşaklar Doğum Tarihi	23
Tablo 1.3. X-Y-Z Kuşağı Arasındaki Farklılıklar	29
Tablo 3.1. Cinsiyete Göre Frekans Dağılım Tablosu	70
Tablo 3.2. Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu	70
Tablo 3.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	71
Tablo 3.4. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	72
Tablo 3.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu	73
Tablo 3.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	74
Tablo 3.7. Anne Mesleğine Göre Frekans Dağılım Tablosu	75
Tablo 3.8. Baba Mesleğine Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	76
Tablo 3.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Frekans Dağılım Tablosu	77
Tablo 3.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	78
Tablo 3.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Frekans Dağılım Tablosu.....	79
Tablo 3.12. Siyasal Katılım İle İlgili Siyasal Tutumlar	83
Tablo 3.13. Siyasal Katılım İle İlgili Siyasal Davranışlar	84
Tablo 3.14. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi.....	85
Tablo 3.15. Siyasal Katılıma İlişkin Tutumların Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları.....	87
Tablo 3.16. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışların Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları	88
Tablo 3.17. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışların Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları.....	88
Tablo 3.18. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	89
Tablo 3.19. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışların Baba Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	90
Tablo 3.20. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışları Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	91

Tablo 3.21. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Baba Mesleğine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	92
Tablo 3.22. Siyasal Katılıma İlişkin Tutumlar Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	93
Tablo 3.23. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışlar Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	93
Tablo 3.24. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışların Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları.....	94
Tablo 3.25. Regresyon Analizi 1	95
Tablo 3.26. Regresyon Analizi 2.....	96
Tablo 3.27. Araştırmanın Hipotez Sonuçları	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Cinsiyete Göre Yüzde Dağılım Grafiği.....	70
Şekil 3.2. Eğitim Düzeyine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	71
Şekil 3.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği	72
Şekil 3.4. Ailenin Gelir Düzeyine göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	73
Şekil 3.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	74
Şekil 3.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	75
Şekil 3.7. Anne Mesleğine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	76
Şekil 3.8. Baba Mesleğine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği	77
Şekil 3.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	78
Şekil 3.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği	79
Şekil 3.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği.....	80

GİRİŞ

Geleneksel ve modern toplumlarda aile, toplumsal hayatın devam etmesini sağlayan en temel ve önemli sosyal kurumlardan birisi olarak görülmektedir. Aile evlilik ve kan bağı ile toplumu meydana getiren en küçük birim olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda aile kurumu insanların bir arada yaşaması, ekonomik ihtiyaçların karşılanması, sevgi, dayanışma ve kişilerin yakın ilişki kurması gibi temel ve beşeri ihtiyaçların karşılanmasına katkı sunmaktadır. Bunun yanı sıra bireyin biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik anlamda sağlıklı şekilde varlığını sürdürmesine büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.

Aile, toplum içerisinde bireylerin yaşam tarzlarını düzenleyen ve onların gelişimi için bir takım roller ve statüler üreten dinamik bir mekanizmaya sahiptir. Dinamik yapısı nedeniyle yaşanan hızlı değişim süreçlerinin etkisi ile aile yapılarının sarsıldığı görülmektedir. Özellikle 20. yüzyılda aile yapısında meydana gelen değişimler ve çözümlerin giderek arttığı ifade edilebilmektedir. Aynı zamanda sanayileşmenin etkisiyle birlikte kentleşme ve çalışma hayatında meydana gelen değişimler (ekonomik ve sosyolojik vb. zorluklar) toplumun temel yapı taşı olan aile kavramının yapısal olarak değişmesine neden olmuştur. Yaşanan bu değişim sonrasında geleneksel aile (geniş aile) yapısının yerini modern aile (çekirdek aile) yapısı almaya başlamıştır.

Aile olgusu üzerinde meydana gelen bu evrilme, toplumsal değişim olgusunun temelini oluşturmaktadır. Toplumsal değişim; toplumun bütünü üzerinde bir değişim meydana getirebileceği gibi sadece belirli bir kısım üzerinde de etkili olabilmektedir. Toplumsal hayatın içerisine kendisini konumlandırmış olan bireyler toplum içerisinde kendisine yer edinmekten çok fert olarak kendi kimliklerini ortaya koyma peşindedir. Bu durum kendisini olumlu yönde geliştiremeyen bireyler açısından olumsuz etkileri beraberinde getirmektedir. Kendisini olumlu yönde geliştiremeyen bireyler zaman içerisinde kendisine ve topluma karşı giderek yabancılaşmaktadır.

Toplumsal yapıda meydana gelen değişim ve dönüşüm, sadece ailenin dönüşümü ile açıklanamayacak kadar karmaşık olmasının yanı sıra pek çok faktörü

içinde barındıran bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Ancak toplumsal hayat açısından bu faktörler arasında en önemli ve baskın etmen aile olarak görülmektedir. Dolayısıyla aile; toplum içerisindeki etkisi ve rolü açısından sosyalleşmenin en önemli aktörlerinden birisi olarak görülmektedir.

Aynı zamanda aile toplumun temelini ve geleceğinin formalize edildiği bir kurum olarak çocukların büyütülerek toplumun bir ferdi haline getirildiği yerdir. Bu sebeple aile, toplumun sahip olduğu değerler, normatif kurallar ve sosyalizasyon açısından meydana gelen değişimleri en iyi yansıtan temel kurum olarak görülmektedir. Toplumsal değişim süreciyle eş zamanlı olarak geçmişten günümüze kadar aile yapısında ciddi değişimler meydana gelmiştir. Ancak yaşanan bu değişimlere rağmen aile, bireylerin sosyalizasyon (sosyal gelişim) sürecinde temel bilgileri edindiği ilk kurum olarak işlevini sürdürmektedir.

Günümüzde teknoloji sayesinde iletişim alanında yaşanan değişimler toplumsal açıdan; sosyo-ekonomik ve kültürel anlamda ilişki ve etkileşim yapılarını farklı seviyelerde etkilemektedir. Gerek yerel alandan küresel alana gerekse gerçek alandan siber alana kadar küresel değerlerin öne çıktığı dönemde toplumsal yapılar değişerek yeniden şekillenmektedir. Özellikle 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, bilgi çağında meydana gelen küresel değişimler, dünya genelinde aile yapısının oluşumu, çözülmesi ve yeniden oluşum süreçlerinde önemli değişimlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Yaşanan hızlı değişim süreci aile yapısında; yeni kavramları ve olguları da beraberinde getirerek dünya genelinde evlenme yaşının artmasına, doğum oranının azalmasına, boşanma oranlarının artmasına ve evlilik oranlarının azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca bunun yanı sıra kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması ile birlikte ev dışında daha fazla vakit geçirmesi geleneksel aile yapısının, modern aile yapısına dönüşmesine zemin hazırlamıştır.

Aile, toplumsallaşma sürecinde karşılıklı ilişkilerin bir takım kurallara bağlandığı, ekonomik, sosyal, kültürel, biyolojik ve kültürel yönleri olan toplumsal bir birim olarak nitelendirilmektedir. Aile bütün bu nitelikleriyle, toplumun tüm özdeksel ve tinsel zenginliklerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında rol oynayan temel toplumsal alanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Her ne kadar aile kurumu belirtilen işlevini eski çağlardan beri devam ettirse de, toplumsal yapıda meydana

gelen değişimlere paralel olarak aile kurumun yapısı ve işlevi de giderek değişmektedir. Bu nedenle küresel anlamda evrensel ve statik bir aile yapısından söz etmek mümkün görülmemektedir.

Aile toplumun en küçük unsuru olarak tanımlanmışsa da günümüz modern toplumlarında kurum sayısının giderek artmasıyla, eğitim, güvenlik ve sağlık gibi fonksiyonlarını yitirmiş ve bunları diğer kurumlara aktarmış olsa bile, milletlerin ve kültürlerin gelişimi için temel araç olmaya devam etmektedir.

Toplum oluşumunun esas yapısı olarak aile, fertlerin ve toplumun istek ve ihtiyaçları doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Özellikle modern dönemde ailenin yapısı; karı-koca ilişkisi, aile bireylerinin statüsü ve rollerinde bir kısım değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Modernleşme aşaması birçok kültürde aile ilişkilerinin zayıflamasını beraberinde getirmiştir. Bu dönemde ebeveynlerin iş hayatında bulunmaları ve kazanç sağlamaları bir kural haline gelmiştir. Aynı zamanda bu dönemde modern aile yapısında görülen değişimler arasında boşanmaların ve tek ebeveynli çocuklar sayısındaki yükselişler göze çarpmaktadır. Yaşanan bu değişimlere rağmen aile; birey ve toplum için birçok önemli işlevini günümüzde devam ettirmektedir. Aile farklı yaş grubundan bireylerin bir arada yaşadığı toplumsal bir kurum olarak sosyal bilimler alanında yapılan “kuşak” çalışmaları içerisinde ayrı bir öneme sahiptir.

Sosyal bilimler alanında, ortak zaman diliminde hayatın ve yaşamın getirisi olarak benzer özelliklere sahip bireylerin oluşturmuş olduğu gruplar “kuşak” olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde bu konu literatür açısından ortak kabul edilen görüşe göre Gelenekselciler, Bebek Patlaması, X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı olarak belirlenmiştir. Kuşaklar aynı dönemde yaşayan bireylerin algı, beklenti, alışkanlık, hayata bakış açısı ve gündelik yaşamın pratiklerine göre kendisinden önceki veya sonraki kuşakta yaşayanlara göre farklılık göstermektedir. Gündelik yaşamın pratiklerinde yaşanan değişimin en fazla hissedildiği alan toplumlarda genellikle aile kurumu üzerinde görülmektedir. Toplumun en küçük temel yapı birimi olarak nitelendirilen aile kavramı işlevleri itibariyle bireyi, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan etkilemektedir.

Toplumunu bir araya getiren bireylerin yaşam tarzlarının ve düşüncelerinin etkilendiği alanlardan en önemlisi aile yapısı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bireylerin siyasal düşünce ve katılım düzeyleri üzerinde aile yapısının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamı etkileyen aile yapısı ve siyasal katılım davranışları arasında ilişki bulunmaktadır. Toplumun dinamiklerinde meydana gelen değişimlerin ana unsuru olarak nitelendirilen aile yapısı bireyler üzerinde oluşturmuş olduğu etkiyle birlikte siyasal düşünceleri etkileyerek toplumsal açıdan siyasal katılım davranışı üzerinde etkisini göstermektedir.

Sanayileşme sonrasında başlayan göç dalgası yani köyden şehre göçün artması ile birlikte toplumsal yaşamda meydana gelen değişim, küreselleşme ve teknoloji sayesinde hızlanmıştır. Yaşanan bu değişim eğitim, sağlık, ekonomi, sosyal, kültürel vb. birçok açıdan toplumsal yaşam standartlarının değişmesine yol açmıştır. Bu durum toplumun en küçük yapı birimi olan aile yapısı üzerinde etkisini göstermekle birlikte toplumsal açıdan farklı sınıf ve sosyal grupların oluşmasına neden olmuştur. Bu sosyal sınıflar kendileri ile aynı gelecek kaygısını yaşayan kişi ve gruplarla ortak ihtiyaçları doğrultusunda kendi çıkarlarını korumak amacıyla karar alma süreçlerine katılmak için mücadele etmeleri siyasal katılım süreçlerinin başlamasına neden olmuştur. Bireylerin siyasi hayatta aktif olarak karar alma sürecinde etkili olması anlamına gelen siyasal katılım kavramı halkın yönetim üzerindeki etkisini modern bir tavır olarak değerlendirmekte ve bu tavrın siyasetin doğasında meydana gelen değişikliklerle ilgili olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca katılımcı demokrasi bağlamında ele alınan siyasal katılım kavramı, katılımcı demokrasi yaklaşımı, klasik demokrasi anlayışından farklı olarak, halkın siyasete katılması adına daha fazla seçenek sunmaktadır. Bu doğrultuda bireyler, katılımcı demokrasi anlayışında bireyler kendileriyle ilgili olan karar alma süreçlerine katılma imkânı bulabilmektedir. Bu nedenle siyasal katılım bireysel özgürlüğü artırmasının yanı sıra bireylere eşitlik sağlayan bir araç olarak demokrasinin daha sağlam bir zemin kazanmasına imkân sunmaktadır.

Bireylerin yaşamını doğumundan ölümüne kadar etki altına alan aile yapısı farklı kuşakların bir arada yaşadığı ve toplumun en küçük birimi olarak bireylerin siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde etkisini göstermektedir. Bu

kapsamda yapılan araştırmanın amacı aile kavramının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmaktadır.

Aile kurumunun Z kuşağının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerindeki etkisini ölçebilme amacı doğrultusunda gerçekleştirilen alan araştırmasında verilerin elde edilebilmesi için Konya’da öğrenim gören 405 Z kuşağı mensubu üniversite öğrencisi üzerinde anket çalışması uygulanmış ve elde edilen veriler doğrultusunda SPSS 22.0 programı kullanılarak araştırmanın hipotezleri test edilmiştir.

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, ailenin etkisinde meydana gelen 1 birimlik artış Z kuşağının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde 0,266 birimlik artışa neden olmaktadır. Bu doğrultuda ailenin, “Z” kuşağı mensuplarının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLENİN KUŞAKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Aile kavramı yapısı itibariyle farklı yaş grubundan bireylerin bir arada yaşadığı toplumsal bir kurum olarak sosyal bilimler alanında yapılan “kuşak” çalışmaları içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Toplumun en küçük temel yapı birimi olarak nitelendirilen aile kavramı işlevleri itibariyle kuşaklara mensup bireyleri, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan farklı şekillerde etkilemektedir. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle aile kavramı, türleri ve işlevleri ile birlikte ele alınıp devamında kuşak kavramı ve sınıflandırmaları incelenerek toplumsal bir kurum olarak ailenin kuşaklar üzerindeki etkisi belirlenecektir.

1.1. Aile Kavramı

Aile geleneksel ve modern toplumlarda toplum hayatının devamlılığını sağlayan en temel ve en önemli sosyal yapılardan birisi olan, evlilik ya da kan bağı ile oluşarak toplum dediğimiz kavramı meydana getiren en küçük birim kabul edilmektedir (Karslı, 2019: 1-2).

Aile kurumunun her yönden sağlıklı olması, genel toplumun da sağlıklı olması ile yakından ilişkilidir. Aile kurumunun devamlılığı, her şeyden önce kadın ile erkeğin toplum tarafından uygun görülen usule göre evlenmesine, ortak hayat yaşamalarına ve insan neslinin sürdürülebilir olmasına bağlıdır. Belli şartları yerine getirmiş kadın ve erkek, bir merasim eşliğinde evlenir, birlikte yaşamaya başlar ve evlilik birliği içerisinde doğan çocukları ve ailenin sorumluluklarını yüklenirler. Her toplum bizatihi evlilik için gerekli şartların neler olduğunu, kadın ve erkeğin karşılıklı hak ve görevlerini, evlilik merasiminin nasıl olacağını kendi kültürü çerçevesinde belirler (Çeler, 2012: 168-169).

Toplumdaki değişim ve dönüşümü en iyi yansıtan kurumların başında aile kavramı gelmektedir. Aile kurumunun ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları arasında nitelik olarak bir farklılık söz konusu değildir. Bu sebeple ailenin devamı için gerekli

olan ihtiyaçlar, toplumun ihtiyaçları için de gereklidir. İnsanın biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel anlamda ihtiyaç duyduğu her şey, toplumun varlığı için de aynı şekilde geçerlidir. Dolayısıyla ailenin sahip olduğu özellikler, toplum hakkında genel geçer ifadelere yer vermeye, birtakım sonuçlar çıkarmaya da öncülük etmeye imkân tanımaktadır. Aslında aile yapılarının bilinmesi, bireysel ilişkilerinin incelenmesi bir toplumun yakından tanınmasıyla doğrudan ilişkilidir (Turgut, 2017: 93).

Aile kurumu, insanlara bir arada olma imkânı sağlarken, diğer taraftan ekonomik ihtiyaçlar; sevgi, korunma, dayanışma, güvenme ihtiyacı; çocukların yetiştirilmesi; yakın ilişkilerin kurulması vb. temel beşeri ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlamaktadır. Bireyin biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik anlamda sağlıklı şekilde var olması ve varlığını sürdürebilmesinin, büyük ölçüde aile müessesesi aracılığıyla gerçekleştiği söylenebilir (Gür ve Kurt, 2011: 33-34).

Aile, toplum içindeki bireylerin yaşam şekillerini düzene koyan birtakım roller ve statüler üreten dinamik bir mekanizmadır. Yaşanan hızlı değişim sürecinin etkileri nedeniyle, aile yapılarının sarsıldığı ve esas görevlerini gerektiği ölçüde yapamaz hale geldiği zamanlarda çeşitli toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Aile kurumunda ortaya çıkan bu sorunlar, yalnızca aileyi ilgilendirmekle kalmayıp bütün toplumsal yapıyı da etkilemektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011: 31).

Aile yapısındaki çözülme ve değişmelerin 20. yüzyılda iyice belirginleştiği söylenebilir. Sanayileşmenin etkisiyle şehirleşme ve yeni çalışma hayatının etkilerinin, ailelerde yapısal değişime neden olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin kentleşme, ekonomik zorunluluklar, her yönden yeni bir insan tipinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Böylece sanayi toplumlarında geleneksel aile yapısının yerini çekirdek aile almış ve artık geniş aile tipine yer kalmamıştır (Bilgin, 2009: 175).

Her toplumun kural ve değerleri, kendi geleneksel yapılarına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık aynı toplum içindeki farklı aile yapılarında da kendini göstermektedir. Bu bağlamda toplumun genel değerleriyle çatışmadığı sürece aynı din, millet ve çevredeki aileler arasında bir takım farklı anlayışların olması son derece normaldir (Şatıroğlu, 2010: 75).

1.1.1. Ailenin Tanımı

Aile, insanlıkla birlikte oluşan toplumsal bir kurum olarak toplumun temel yapı taşı olarak oluşmaktadır. Birçok toplumsal kurum gibi aile de zaman içerisinde çok ciddi değişimlere uğramıştır. Bu durum toplumsal açıdan farklı şekillerde aile yapıları oluşturmakla beraber zaman içerisinde aile olgusunun yapısı ve işlevlerinde önemli değişiklikler yaşanmasına sebep olmuştur. Örneğin aile kurumu çocuğun eğitimi ya da meslek edindirme gibi bazı alanlardaki görevlerini başka kurumlara aktarmıştır. Yalnız çocuk sahibi olma, büyüme, koruma, ahlaki eğitim, topluma kazandırma ve kişisel gelişim gibi görevlerini titizlikle sürdürmektedir. Kısaca ailenin, insan neslinin korunması ve devamının sağlanması gibi temel özelliklerini hiçbir dönemde ve toplumda kaybetmediği, bugün de artan bir önemle bu görevlerini devam ettirdiği görülmektedir (Akkaya, 2018: 4)

Aile, sosyal bilimler alanında üzerinde fazlaca durulan konulardan birisi olarak bireylerin doğumundan itibaren yaşamını devam ettirebilmesi açısından gerekli olan bakım ve yardımın yapıldığı bir sosyal ortam olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde aile kavramının türlerini aile içerisinde kazanılan statüler belirlemektedir. Bu nedenle aile kavramı içerisindeki özelliklerin farklı olması toplum ve aile kavramının adeta ayrılmaz bir bütün olarak birbirlerini kapsamasından kaynaklanmaktadır (Akkaya, 2018: 5).

1.1.2. Aile Türleri

İnsanlığın tarihi kadar eski bir kavram olarak sosyal bir kurum olarak nitelendirilen “aile” görev, yapı ve sorumlulukları itibarıyla toplumdan topluma hatta bazen aynı toplum içerisinde farklılıklar gösterebilmektedir. Bu nedenle toplumsal yaşam açısından farklılıklara bağlı olarak zaman içerisinde farklı aile biçimleri ortaya çıkmaktadır. En ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar insanlık tarihinin her döneminde sosyal bir kurum olarak var olan aile; otorite, mülkiyet ilişkileri, çevre, yerleşim biçimi ve hane halkı ölçütlerine göre sosyal bilimciler tarafından sınıflandırılmıştır (Turgut, 2017: 95-96).

Bunun sonucunda yapılan aile tanımlamaları toplumun yapısına ve tarihsel sürece göre farklılık göstermektedir. Genellikle sosyal bilimciler farklı toplum tipleri

ve aile ölçeklerini dikkate alarak geleneksel aile ve modern aile arasındaki ayrımı yapmaktadırlar (Canatan ve Yıldırım, 2011: 71).

- *Geleneksel Geniş Aile:* Birden fazla kuşağın aynı hanede veya bir arada oturmasından oluşan aile yapısı olarak tanımlanmaktadır. Geniş aile anne, baba, büyükanne, büyükbaba, amca vb. aile üyelerinin birçoğunu içerisinde barındırmaktadır. Geniş aile yapısının geleneksel toplumlar içerisinde fazla görülmesi nedeniyle geleneksel aile tipi olarak adlandırılmasına neden olmaktadır. Çünkü geleneksel toplum yapısında tarımla aile geçiminin sağlanması aile üyelerinin tamamının aynı ortamda yaşamasına neden olmaktadır. Geleneksel aile tipi olarak geniş aile yapısının daha çok ekonomik amaçlı olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla geleneksel aile yapısı birçok işleve sahip akrabalar arasındaki ilişkilerin güçlü olduğu bir profil çizmektedir. Ayrıca geniş aile içerisinde en önemli etken en yaşlı erkek üye olarak görülmektedir. Çünkü geniş ailelerde baba toprak mülkiyetinin sahibi ve ailenin reisi olarak ailenin geçiminden sorumludur (Tezcan, 2010: 135).
- *Modern Çekirdek Aile:* Dünya konjonktüründe çeşitli etmenler sonucu meydana gelen değişimlerin etkisinden kaynaklı olarak 20.yüzyıl içerisinde Avrupa’da başlayarak dünyanın birçok bölgesinde aile yapısı değişmiş ve yeni şeklini modern aile tiplemesi olarak çekirdek aile tanımlaması ile almıştır (Topçu, 2006: 110). Çekirdek aile modeli sanayinin gelişmesiyle birlikte modernleşmeyi yansıtan en önemli yapılardan birisi olmuştur. Çekirdek aile yapısı ailede yaşayan fert sayısının azlığı ile dikkat çekmektedir. Modern çekirdek aile, aslında bir karı-koca ailesidir. Anne, baba ve ergin yaşa gelmeyen çocuklardan oluşmaktadır. Sanayi toplumlarının bir vasfı olma özelliği aslında çekirdek ailenin bu topluma uyumlu olmasından kaynaklanmaktadır (Sayar, 2010: 3).

Zaman içerisinde sosyal bilimciler tarafından modern ve geleneksel aile yapısını da kapsayan başka aile türleri geliştirilmiştir. Özellikle toplumsal gelişim ve değişimlere paralel olarak aile kurumu içerisinde bireylerin görev ve

sorumluluklarında meydana gelen değişimler yeni aile tanımlamalarının yapılmasına sebep olmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda geleneksel geniş aile ve modern çekirdek aile sınıflandırmasından ayrı olarak aile içi otoritenin erkek veya kadında bulunmasına göre sosyal bilimciler tarafından ataerkil ve anaerkil aile sınıflandırılması yapılmıştır (Turgut, 2017: 95).

- *Anaerkil Aile:* Aile içerisinde otoritenin annenin elinde bulunduğu anaerkil ailede akrabalık anne soyuna bağlı olmakla birlikte genellikle erkekler eşlerinin ailelerinin evine gitmektedir. Bazı toplumlarda kadının sadece aile içinde değil aynı zamanda ailenin mensup olduğu topluluklarda söz sahibi olması toplum bilimleri açısından anne egemenliğinin aile sistemine kazandırılmasına yol açmıştır (Duman, 2012: 25).
- *Ataerkil Aile:* Kuşakların dikey genişlemesi ve kısıtlı bir şekilde yatay genişlemesiyle oluşan bu aile biçiminde; anne, baba, evli oğulları, gelinleri ve torunları aynı evde yaşadığı görünmektedir. Ataerkil ailede baba otoritesi hâkim olmakla birlikte ailede bulunan kadınların söz hakkı olmayıp akrabalık genel olarak babanın soyundan devam etmektedir. Ayrıca ataerkil ailede baba ailenin bütün mallarına sahip olarak dilediğı gibi kullanma hakkına sahiptir (Aluş, 2015: 16-17).

Aynı zamanda aile türleri hakkında yapılan çalışmalar kapsamında belirtilen çeşitli aile türleri de bulunmaktadır. Bunlar;

- *Tek Ebeveynli Aile (Parçalanmış Aile/ Eksik Aile):* Anne-babanın boşanması, ayrı yaşaması veya eşlerden birinin ya da her ikisinin vefat etmesi sonucu çocukların anne veya babaları ile bir arada olamadığı tek ebeveynli aile türüdür. Bu aile türünde aile üyeleri belirtilen nedenlerden kaynaklı aile eksikliğinden olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bu nedenle aile ikliminin olumsuz etkilerini kaldırmak amacıyla eksikliklerin giderilmesi için aile büyüklerinin yoğun çaba göstermesi gerekmektedir (Akpınar, 2019: 8).
- *Geçiş Ailesi:* Geniş aileden çekirdek aileye doğru yönelim gösteren aile türü olarak nitelendirilmektedir. Toprağa dayalı üretimden endüstrileşmiş

bir üretime doğru hızlı bir geçişin bulunduğu, toplumsal yapı ve yaşam biçimi kavramlarının geliştiği ve nüfusun hızla yükseldiği toplumlarda geçiş ailesine yaygın olarak rastlanmaktadır. Bu tip ailelerde yönetim biçimlerinde de çağdaş yolda bir değişme, bireysel hak ve özgürlükleri benimseme ve güvence altına alma eğilimleri de birlikte olmaktadır (Özgüven, 2010:194).

- *Çocuk Erkil (Genç Erkil)Aile*: Çocuk erkil aile türünde, doğduğu günden itibaren çocuk ailenin merkezindedir. Baba, anne hatta geniş aile üyeleri çocuğun isteklerini yerine getirmek üzere bir düzen kurmaktadır. Çocuğun her isteği yerine getirilmektedir. Bu nedenle bağımlı, tek başına yetersiz, mutsuz çocuklar haline gelmektedir. Bu aile türünde yetişen çocuklar aile dışında yaşam kurmada, kendi başına yaşamakta ve başarı sağlamakta sıkıntı çekmektedir (Semerci, 2015).

1.1.3. Ailenin İşlevleri

Aile kavramının işlevlerini belirlemek amacıyla daha önce yapılan literatür çalışmaları ele alınarak ailenin işlevleri altı ana başlık altında incelenecektir.

1.1.3.1. Biyolojik İşlev

Evlilik olgusunun esasında, hem erkeğin hem de kadının temel gereksinimlerinin karşılanması ve doyuma ulaşması amaçtır. Bu noktada cinsellik güdüsünün biyolojik açıdan soyun devamını sağlamak için, toplumsal açıdan ise bir kişiyi diğer kişiye yönelten bir eğilim olarak tanımlamak mümkündür (Yayman, 2019: 34). Bununla birlikte evliliğin temel görevleri arasında eşlerin birbirlerinin isteklerini uyum içerisinde karşılaşması ve biyolojik anlamda meşru yoldan cinsel güdülerinin doyurulmasıdır. Aynı zamanda evlilik ile birlikte bireyler “çocuk sahibi olmak, yetiştirmek ve kendi nesillerinin devamını sağlamak” gibi ihtiyaçları da giderilmiş olmaktadır (Özgüven, 2000: 19–20).

Evlilikte bireylerin birbirlerine karşı olan ihtiyaçları, ailede kişiliklerin birbirini tamamlamasıyla anlam kazanmaktadır. Ailenin neslin devamını sağlama işlevi, insanlığın dünyada var olması ile başlamış ve insanlık var oldukça da devam edecektir. Aile, eşlerin cinsel ihtiyaçlarını meşru yoldan karşılayan, neslin devamını

ve nüfusun artışıını sağlayan biyolojik özelliği olan bir kurumdur. Farklı bir şekilde ifade edecek olursak aile, toplumun işlevsel bir ögesi olarak insan neslinin devam etmesine yani biyolojik işlevin yerine getirilmesine, nikâh akdi ile sosyal ve yasal açıdan meşru bir zemin hazırlamaktadır (Ataşalan, 2008: 47).

Her toplumda düzen oluşturan, sosyal denetimi sağlayan normlar ve değerler bulunmaktadır. Pek çok toplumda nikâhsız bireylerin aynı ortamda yaşaması kültürel değer ve normlarla uyuşmamaktadır. Aile, nikâh sözleşmesi ile birlikteliği toplum nezdinde meşrulaştırmaktadır. Meşruluk, bireylerin içinde buldukları toplumun yasa, ahlak, din, değer ve normlarıyla uyumlu bir yaşam sürdürmesi ile sağlanmaktadır (Kılıç, 2018: 56-57).

Ailenin biyolojik işlevi demografik açıdan önem arz etmektedir. Zira Aile, toplumda nüfusun kaynağını oluşturmaları, kuşakların sürekliliğini ve neslin devamlılığını sağlaması yönünden temel sosyal bir kurumdur. Toplumda bireylerin evlenme yaşları, çocuk sahibi olmaları, çocuk, genç, orta ve yaşlı nüfusun dağılımı, kadın ve erkeklerin oranı, nüfustaki artış hızı gibi nitelikler ailenin, toplumun demografik yapısını belirleyen biyolojik görevleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle toplumun içerisinde bulunmuş olduğu yaşam şartlarına ve standartlarına göre ailenin biyolojik işlevi demografik unsurlar açısından farklılık göstermektedir (Kır, 2011: 385-386).

Aynı zamanda biyolojik anlamda aile içerisinde dünyaya gelen çocuklar başlangıçta korumasız ve her şeye muhtaç halde dünyaya gelmektedir. Bu nedenle biyolojik anlamda çocuğun fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanarak büyütülmesi ailenin temel görevleri arasında yer almaktadır. Zira yenedünyaya gelen çocuk için doğal ve fiziksel çevre şartları çok acımasızdır. Bu nedenle çocuğu dış ortamdaki gelen her türlü maddi ve manevi zararların etkisinden koruyarak ona yaşanabilir bir ortam aile tarafından sunulmaktadır (Üçok, 2014: 10). Geleneksel ailevi yaşantıya sahip olan toplumlarda çocuğun bakımı ve korunması küçükken olduğu gibi büyüdükten sonra da aileye aittir. Ancak günümüzde bu işlevlerden sağlık, işsizlik, yaşlıların bakımı ve toplumsal güvenlik gibi konuların önemli bir bölümü devlet tarafından üstlenilmiştir (Kır, 2011: 386).

1.1.3.2. Psikolojik İşlev

Çocukların biyolojik açıdan olduğu gibi, psikolojik açıdan da korunması ve psikolojik ihtiyaçlarının doyurulması ailenin temel görevleri arasında yer almaktadır.

Aile, içerisinde bulunan üyeleri duygusal olarak birbirlerine bağlamaktadır. Çünkü yukarıda da ifade edildiği üzere doğumu itibariyle fiziksel açıdan korumasız, aciz ve bakıma muhtaç halde dünyaya gelen çocukların fizyolojik ihtiyaçları aile bireyleri tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun, sevinme, üzülme, öfkelenme, ağlama, oynama, nazlanma, şımarma ve sığınma gibi psikolojik gereksinimleri bulunmaktadır. Aile içerisindeki konumları ve görevleri itibariyle ebeveynleri tarafından bu gereksinimler sağlanmaktadır. Bu doğrultuda ebeveynler aile içerisindeki konum ve görevleri doğrultusunda çocuğun psikolojik gereksinimlerini karşılamak ve insanlığa faydalı bir birey olarak hazırlaması gerekmektedir (Üçok, 2014: 11).

Aile toplumumuzda güvenin ve sevginin temel kaynağı olarak kabul edilir. Çocuk, doğduğu zamandan ve küçük yaşlardan itibaren aile sevgisi ve şefkatine ihtiyaç duymaktadır. Aile bu gereksinimleri hiç karşılıksız karşılayan en güzel yerdir. Toplumsal değişim elbette aile kurumunda değişiklikler meydana getirmiştir ancak sevgi işlevini hiç yitirmemiştir. “Sevgi” psikolojik bir ihtiyaç olarak evlilik ilişkileri içinde ancak doyuma ulaşmakta, birbirlerini eşlerine adamakta, acı ve tatlı yaşantılarını paylaşıp bir arada bulunmaktan büyük bir haz duymaktadırlar (Kır, 2011: 387).

Aile sevgi ortamının oluşmasını sağlayarak, ebeveyn ve çocukları vücudun bir parçası gibi sevgiyle birbirlerine bağlamaktadır. Zira aile bireylerinden herhangi birine en ufak bir zarar gelse aile bireylerinin tamamı bu acıyı yaşamaktadır. (Çakır,2013: 16-18).

Çocuğun gelişmekte olduğu bu ortamda sevgi duyması ve şefkat görmesi çocuğun gereksinimleri arasında en önde gelmektedir. Sevgi, çocuğun önde gelen manevi gıdasıdır. Sevgi ortamı sayesinde aileler çocukların kişisel gelişimlerinin sağlıklı şekilde oluşmasını sağlamaktadır. Sevgi görmemiş kişi karşındakine de sevgi gösteremez. Bu nedenle boşanma sonucu aile yapısında meydana gelen

bozulmalar toplum içerisinde önemli sorunlar oluşturmaktadır (Özgüven, 2014: 24-25).

Toplumsal yapı içerisinde sosyal değişim ile ailenin birçok görevi değişmektedir. Fakat ailenin, doğal ve kalıcı olan sevgi fonksiyonunun devam ettirmesi ailenin önemini de giderek arttırmaktadır (Yayman, 2019: 35). Çünkü sevgi, çocuğun sadece barınma, beslenme, giyim gibi fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması değildir. Sevgi; bu gibi maddi ihtiyaçları gidermenin daha ilerisinde manevi ve duygusal bir doyum sağlamasının yanı sıra çocuğa gülümsemek, dinlemek, birlikte zaman geçirmek, onunla oyun oynamak, şakalaşmak ve ilgilenmektir (Özgüven, 2014: 24-25).

Öz saygı çocuğun kendine güvenmesi olarak ifade edilmektedir. Aile verdiği eğitimle çocuğun öz saygısının ilk basamaklarını oluşturmaktadır. Aile bu işlevini gerçekleştirerek çocukta anne-babaya karşı engin saygının temellerini atarak, çocuğu aileye bağlamakta ve toplumun temelini sağlam atılmasını sağlamaktadır (Yavuzer, 2010: 38).

1.1.3.3. Eğitim İşlevi

Çocuk, biyolojik varlık olarak doğduğunda, önce ailede eğitilmekte ve sosyalleşmektedir. Bütün eğitim ailede başlar ve eğitimin temeli ailede atılmaktadır. Bu nedenle çocuğun eğitiminden ailesi sorumlu görülmektedir. Çocuk ailede aldığı eğitimle hayata hazırlanmakta ve çeşitli evreler geçirerek iş hayatına yönlendirilmektedir (Çakır, 2013: 16-18).

Sanayileşme ile birlikte meslekte uzmanlaşma ihtiyacı sebebiyle aile eğitim görevini karşılayamaz duruma gelmiştir. Bu nedenle sistemli ve düzenli eğitim kurumları ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve ailenin eğitim görevinin büyük bir bölümünü devlet üzerine almış, çocuğun örgün eğitimini eğitim kurumları üstlenmiştir. Bu durum okula giriş yaşının düşürerek okuldan çıkma yaşının yükselmesine neden olmuştur. 6-7 yaşından itibaren okullarda eğitime devam zorunlu olmuştur. Yalnız her ne kadar çocuğun örgün eğitimini eğitim kurumları tarafından üstlenmiş olsa da yine de ailenin eğitimde temel görevi sürekli devam

etmektedir. Bu nedenle çocuğun eğitimini, aile ile eğitim kurumlarının beraber sürdürdüğünü söylemek daha doğru olacaktır (Erden, 2007: 41-42).

Toplumsal değişim çevresinde aile kurumu da değişime uğramış ve görevleri farklılaşmıştır. Toplum içerisinde meydana gelen; kültürel, teknolojik, ekonomik, sosyal, siyasal ve düşünsel değişimler bu yapının temeli olan aileyi de etkilemiştir. Ailenin bazı temel işlevleri korunurken sosyal değişimden önemli ölçüde etkilenmiş ve bazı işlevleri yeni kurumlara devretmiştir. Özellikle sanayileşme ile birlikte ailenin eğitim görevleri sınırlı kaldı ve yukarıda da belirtildiği gibi diğer resmi eğitim kurumları eğitim görevlerinin önemli bir bölümünü üstlenmiştir (Köksal, 2008: 9-10). Bununla birlikte, yeni aile türü, eğitim konusunda eskisine göre daha ilgili ve bilgili olarak kabul edilebilir. Ebeveynler, özellikle öğretmenlerle yakın işbirliği içinde eğitim görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmektedir. (Aktürk, 2015: 179).

Bu nedenle günümüzde ailenin eğitim görevleri açısından önemli farklılaşmalar meydana gelmiştir. Fakat her dönemde olduğu gibi, eğitimin temeli yine ailede verilmektedir. Okul, çevre ve ailenin verdiği temel eğitim üzerine bilgilerinin inşa etmektedir. Çocuk toplumu düzenleyen temel değerleri, normları ve tüm insani nitelikleri ilk defa aile ortamında öğrenmektedir. Sonuç olarak alınan bu eğitimin kalitesi ebeveynlerin yetişmesine ve bilinçli olmasına bağlı olmasının yanı sıra çocuk eğitiminde, ailenin kültür seviyesi, sosyo-ekonomik durumu önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir (Üçok, 2014: 19-20).

Ailede çocuk eğitiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için, aile içerisindeki ilişkilerde fertler; birbirlerinin kıymetini bilmeli, ve ilişkiler sevgi ve saygı ile birlikte karşılıklı anlayış temeline dayanmalı, olaylara empati ile yaklaşılması gerekmektedir. Özellikle çocuk eğitiminde anne babanın dikkat edeceği hususlar şöyle özetlenebilir: Ebeveynler arasındaki tutarlılığın devamlı olması, çocuğa verilen eğitim ile sevginin sağlıklı bir şekilde yayılıp paylaştırılması, bireysel farklılıkların dikkate alınması, çocuğa iyi örnek / model olunması, ödül ve ceza pekiştiricilerinin yerinde kullanılması gerekmektedir (Kanık, 2006: 29).

Aile ortamında, çocuğa verilen değere göre; çocuk yetenekli, girişken, bağımsız, tepkici, içe ya da dışa dönük olabilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarına yönelik aşırı eleştiride bulunmaları onları saldırgan ya da asosyal bireyler haline dönüştürebilmektedir. Gazali ve İbn-i Haldun'a göre çocuk temiz bir cevher olarak doğar ve anne-babası onu iyi ya da kötü olarak yetiştirir. Çocuk kendi kimliğini tutarlı sevgi, değer anlayışıyla elde edebilir. Çocuk dilini, değer yargılarını, tutum ve davranışlarını ailede kazanmaktadır. Erkeklik ve kadınlık tanımlarını, cinsel rolleri ailede öğrenmektedir. Çocuk geleceğini belirleyen, hayatının ilk ve en önemli evresini ailede geçirmektedir. Bu dönemdeki bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımlar çocuğun kişiliğini biçimlendirmektedir (Kır, 2011: 395-396).

1.1.3.4. Toplumsal İşlev

İnsan, bireysel nitelikler açısından biyolojik bir varlık olarak doğmaktadır. Dolayısıyla insan, içinde yaşadığı toplumun değerlerini ve normlarını benimseyerek ve öğrenerek sosyal bir varlık haline dönüşmektedir.

Bu süreçte ise toplumun temelini aile kavramı oluşturmaktadır. Bu nedenle aile toplumsal yapıdaki en temel görevleri üstlenmektedir. Bireyin toplumda bir konumu ve rolü olsa da gerçek kişiliğini ancak diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurarak oluşturmaktır. Aynı zamanda bireye bu ortamı en iyi şekilde sağlayan kurumun aile olduğu belirtilmektedir (Üçok, 2014: 13).

Sosyalleşme, bir kişiyi topluma getirme ve topluma uyum sağlama sürecidir. Bu durum ise gerçek anlamda eğitim yoluyla gerçekleşmektedir (Gür ve Kurt, 2011: 35). Sosyalleşme, çocuğun eğitimi demektir. Geleneksel toplumlarda eğitim aile tarafından sağlanırken çağdaş toplumlarda iş bölümü ve uzmanlaşma ortaya çıktığı, kültürel birikim arttığı için bireyin eğitimi aile ve okullar tarafından sağlanmaktadır (Aktürk, 2015: 112).

Toplumsallaşma, kavramını ilk kullanan düşünürlerden biri olan Durkheim, okullarda eğitim yoluyla gerçekleşen sosyalleşmeyi, toplumda kendiliğinden gerçekleşen metodik bir sosyalleşme olarak adlandırmaktadır. Sosyalleşme, toplumun değer ve normlarının çocuğa aile, akran grubu ve okul aracılığıyla aktarılması ve çocuğun istenilen şekilde eğitimini sağlamaktadır. Ayrıca çocuğun

veya ergenin anti-sosyal davranışlarının aile tarafından kontrolü, sosyalleşmesini de içermektedir. Sonuçta toplumsallaşma, toplumun değerlerini ve normlarını öğrenme, görevlerini yerine getirmelerine olanak tanıyan bilgi, beceri ve alışkanlıkları edinme, topluma hazırlanma ve toplumun işlevsel bir üyesi olma sürecini ifade etmektedir (Kır, 2011: 385).

Eğitim, nesiller arasında kültürel aktarım ve sosyalleşme yoluyla toplumun yapısını korur ve sürdürür. Sosyal kontrol, toplumda varoluşun, birlikteliğin, uyumun ve dengenin sürekliliğinde aktif rol oynar, iletişimde bireysel farklılıkları benzer hale getirir ve birlikte yaşamı kolaylaştırır. Değerler, bireylerin amaç, tutum, tercih ve davranışlarını belirleyen kriterlerdir. Dini, milli ve ahlaki değerler insanları etkiler. Değerler normlar aracılığıyla etkinlik kazanır, normlar uygulama gücüne sahiptir. Örneğin yolda yürüyemeyen yaşlı bir adama yardım eden biri görülüyor ve aynı yaşlı adama kötü davranan biri kınanıyor. İhtiyacı olan birine yardım eden cömert bir kişi takdir edilir. Hırsızlık yapan cezalandırılacaktır. Bu doğrultuda değerler ve normlar, yaptırımların kullanılmasıyla toplumda düzeni sağlar. Bu durum sosyal kontrol sürecini ifade etmektedir (Erden, 2007: 43-44).

Toplumsal denetimin araçları; normlar, değerler, yasalar ve kurallar şeklinde belirtilmektedir. Toplumsal denetim araçları ile olumlu ve olumsuz yaptırım öğelerini üç başlıkta değerlendirmek mümkündür:

- Yazılı hukuk, toplumdaki eylemleri meşru kılarak ya da yasaklayarak yaptırımını sürdürmektedir.
- Din, sevap veya günah ile icraatını sürdürmektedir.
- Ahlak, takdir etme veya ayıplama ile varlığını hissettirmektedir.

Bu normlar arasında toplumun kontrolünü sağlamada en etkili olan yazılı hukuk kurallarıdır (Kır, 2010: 156-157). Birey, gündelik yaşamın, ailenin, akran gruplarının değer ve normlarını gayri resmi olarak alır, pekiştirme (ödül) veya ceza yoluyla öğrenir ve hayatına uygular. Aile, değerlerin ve normların ilk öğrenildiği ve uygulandığı yer olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle sosyal bir kurum olarak aile, sosyal kontrolü sağlamak için resmi olmayan yolları kullanmaktadır. Aile, üyelerinin başarılarını takdir eder ve onları maddi ve manevi pekiştirmeyle

ödüllendirirken hatalarını da informal cezalarla azalmayı amaçlamaktadır. Ailede kontrol ve düzeni sağlamak için anne babalar çok iyi bir örnek ve rol model olmalıdır. Aile ve toplumda sosyal kontrol ve kontrolün sağlanması, çocukların sosyal kontrol kurallarını özümsemesi ve hayatlarına aktarması öncelikle ailede gerçekleşmektedir (Erden, 2007: 43-44).

1.1.3.5. Kültürel İşlev

Sosyolojik olarak kültür; bir toplumun yaşam tarzı ve toplumun maddi ve manevi değerlerinin toplamı ve yaşam deneyimlerinin birikimi olarak nitelendirilebilir. Kültür, toplumun bir üyesi olan bir kişinin öğrendiği karmaşık bir bilgi, beceri, sanat, gelenek, görenek, teknoloji ve alışkanlık kümesidir. Kültür, önceki neslin bıraktığı yerden diğer nesil tarafından devralınmaktadır. Kişi kendi bilgi birikimi, deneyimi ve dili yani konuşma ve yazma becerisiyle kültürel birikimini yeni kuşağa aktarır. Kültürel aktarım için en önemli araçlar bilgi, deneyim ve dil olarak belirtilmektedir (Üçok, 2014: 20).

Aile, çocuğun ilk bilgisini kazandığı, ana dilini öğrendiği ve ilk yaşam deneyimini kazandığı yerdir. Kültür, toplumun hayatta kalmasını sağlayan temel dinamiklerden biridir. Temel kültürel değerlerini ve normlarını kaybetmiş toplumlar uzun yaşayamaz. Kültürün görevi, toplumu bütünlüğünü korurken canlı ve dinamik tutmaktır. Burada çocuğun eğitiminde aktif olarak yer alan kurumların önemli görevleri vardır. Aile, aidiyet duygusu, yani bağlılık ihtiyacı gibi sosyal güdülerin karşılandığı yerdir. Toplumun çekirdeğini oluşturan ve yaygın eğitimin verildiği sosyal bir kurum olan aile, samimi bir ortamda kültürel değer ve normların birincil ilişkilerle kurulduğu yerdir (Kır; 2010: 142).

1.1.3.6. Ekonomik İşlev

Aile kurumunun önemli işlevlerinden biri ekonomik işlevidir. Üretim, dağıtım, mübadele ve tüketim ekonominin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Burada ailenin ekonomik işlevini belirlerken tüketime ve üretime odaklanmak gerekmektedir. Bireyin tüketimdeki tutumu tasarruf ve israf şeklinde kendini göstermektedir. Birey, aile içinde üretim ve tüketim için gerekli olan ön bilgi ve becerileri kazanmaktadır (Üçok, 2014: 21).

Ekonomisi avcılığa ve toplayıcılığa dayalı toplumlarda ekonomi insan gücüne dayanmakta ve insanlar hayatta kalmak ve geçimini sağlamak için ailede gerekli olan bilgi, beceri ve tecrübeyi kazanmaktadır. Geleneksel toplumlarda aile, ebeveynleri, çocukları ve büyükanne ve büyükbabaları içeren geniş aile türüdür. Aile, bir üretim ve tüketim birimi olarak hayati bir birlikte yaşama kurumudur. Aile kendi ekonomik ihtiyaçlarını üretir ve ihtiyaçlarını karşılamak için tüketir. Yani aile hem üretim hem de tüketen bir kurumdur, aile içinde bireylerin ihtiyaçları karşılanmaktadır (Kır, 2011: 380).

Sanayi öncesi toplumun en önemli örneği olan tarım toplumunda bireylerin ihtiyaçları aile içinde karşılandığı için, aile reisi ve diğer aile fertleri de üretime katkı sağlamaktadır. Aile üyelerinin çoğu bu yönüyle üretime olumlu katkı sağlıyor. Herkes işin bir parçası oluyor, çocuklar bile işi paylaşıyor. Ancak gelir aile reisi tarafından toplanmakta, giderler tek bir kaynaktan sağlanmaktadır. Zanaata adanmış şehir ve kasabalarda ailelerde de benzer bir durum gözlense de, özellikle ailenin erkek üyeleri üretime katkı sağlamaktayken kadınlar çalışmamaktadır. Çocuklar ise evin reisinin yanında çalışarak eğitilmektedirler. Aile, bireyin mesleğinin belirlemede temel bir rol oynamaktadır (Üçok, 2014: 22).

Aile, sanayi öncesi toplumlarda üretici bir birim iken, sanayi toplumunda tüketici birimi haline dönüşmesi ile birlikte kadınlar iş hayatına dahil edilmiştir (Kır, 2011: 383). Günümüzün ifade ettiği bilgi çağında, bilgili ve donanımlı insanlara ihtiyaç duyulmakta, hem ekonomik faaliyetlerde hem de her türlü sosyal faaliyette eğitilmektedir. Aile temel bilgileri edinmiş olsa da bu işlevi endüstri toplumundan eğitim kurumlarına aktarmıştır. Günümüzde eğitimin önemli bir işlevi, ekonomik sistemin ihtiyaç duyduğu işgücünü, yani entelektüel kapasiteyi ve işgücünü yetiştirmektir. Ailenin görevi, bireyin burada büyümesi için gerekli altyapıyı oluşturmaktır.

1.2. Kuşak Kavramı

Aile, toplum içerisinde bireylerin yaşam tarzlarını düzenleyen ve onların gelişimi için bir takım roller ve statüler üreten dinamik bir mekanizmaya sahiptir. Toplumdaki değişim ve dönüşümü en iyi yansıtan kurumların başında aile kavramı

gelmektedir. Aile kurumunun ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları arasında nitelik olarak bir farklılık söz konusu değildir. Bu sebeple ailenin devamı için gerekli olan toplumsal ihtiyaçlar aynı şekilde toplumun ihtiyaçları için de gereklidir. Dolayısıyla ailenin sahip olduğu özellikler, toplum hakkında genel geçer ifadelere yer vermeye, birtakım sonuçlar çıkarmaya da öncülük etmeye imkân tanımaktadır. Aslında aile yapılarının bilinmesi, bireysel ilişkilerinin incelenmesi bir toplumun yakından tanınmasıyla doğrudan ilişkilidir. Ayrıca aile kavramı yapısı itibariyle farklı yaş grubundan bireylerin bir arada yaşadığı toplumsal bir kurum olarak sosyal bilimler alanında yapılan “kuşak” çalışmaları içerisinde ayrı bir öneme sahiptir (Turgut, 2017: 93).

Aynı tarihsel dönem içerisinde doğan veya aynı sosyo-ekonomik hareketlerden oluşmuş zaman aralıklarında belli bir sosyal gruba mensup olanlar için yapılan tanımlamalara kuşak, nesil veya jenerasyon denilmektedir. Yetişme tarzları ve içerisinde buldukları ortam değişiklerinden kaynaklı olarak kuşaklar karakterleri, çalışma yaşamları ve sosyal hayatları açısından farklı özelliklere sahiptirler (Yüksekbilgili, 2016: 1393).

Kuşak kavramı çeşitli bilim dalları tarafından aynı yıllarda doğmuş insanlar grubu olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre ise kuşak kavramı; belirli bir dönemde doğmuş ve büyümüş, aynı deneyimleri yaşamış ya da benzer deneyimlerle hayatlarını şekillendirmiş kişilerden oluşmuş gruplardır (Berkup, 2014: 219).

TDK’ya göre kuşak; “yaklaşık 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, nesil, jenerasyon” şeklinde tanımlanmaktadır. Yine TDK’nin başka bir tanımlamasına göre kuşak; “yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğu” olarak nitelendirilmektedir (TDK, 2020).

Kuşak kavramı kronolojik olarak Antik Yunan ve Eski Mezopotamya medeniyetlerine kadar uzanmaktadır (Çakmak, 2011: 42-48). Tanım itibariyle kuşak, ebeveyn ile çocuğun doğumu arasında geçen zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu biyolojik tanımlamaya göre 20-25 yıllık dönem içerisinde bir kuşağın oluştuğu belirtmektedir. Bu durum, geçmişte sosyologlar için faydalı olmuşsa da

günümüzde bu tanımın tekrar ele alınması gerekmektedir. Çünkü çalışma koşulları ve teknolojik gelişmeler nedeniyle toplumsal değişim 20 yıldan daha uzun sürmektedir. Bu konuda etkili olan koşullardan birisi de çalışma koşulları, kariyer ve toplumsal yapıda meydana gelen değişim nedeniyle geç evlenme ve ertelenen doğum tarihleri ebeveyn ve çocuklar arasındaki yaş süresini 20 yıldan 30 yıla çıkarmaktadır. Örneğin; 1980 yılında annelik yaşı ortalama 24 iken günümüzde 31 yaşına çıkmıştır (Lower, 2008: 81).

Kuşak kavramıyla ilgili ilk bilimsel araştırma sosyolojinin babası olarak bilinen Auguste Comte tarafından 19.yüzyıl'da yapılmıştır. Auguste Comte kuşak kavramının tarihsel süreç içerisinde hareket eden kuvvetler olduğunu, sosyal gelişmenin ve ilerlemenin ancak bir kuşağın sonraki kuşağa miras bırakacağı değerler ve birikimler ile mümkün olduğunu ifade etmiştir (Kavalcı, 2015: 77).

Kuşak kavramını sosyolojik olarak ele alan araştırmacılara göre bu kavram ulusal sınırlar dâhilinde toplumun değer yargılarının kültürel bazlı şekillendiğini vurgulamaktadır. Ancak bu tanımla beraber Turner ve Edmunds tarafından savunulan başka bir görüşe göre kuşak sosyolojisi, küresel kuşak kavramını geliştirmek zorundadır. Bu görüşü savunan araştırmacılar giderek küreselleşen dünyada gençlerin her geçen gün birbirine daha çok benzediğini ve ekonomik ideolojinin kültürel değerleri şekillendireceğini ifade etmektedir (Lower, 2008: 82).

İnsanlar, fiziksel ve sosyal anlamda hayatlarını devam ettirebilmek amacıyla yıllarca birbirine ihtiyaç duymuştur. İnsanlık tarihi incelendiğinde insanların koloniler halinde birbirleriyle barış veya savaş halinde yaşadıkları görülmektedir. Tarih sürecinde yaşanan ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik gelişmeler insanların yaşamlarında köklü değişiklikler ve kırılmalar oluşmasına neden olmuştur (Kavalcı, 2015: 80).

Kuşakları oluşturan bireyler içerisinde bulunduğu sosyal ekonomik çevre, sosyal gelişim ve olaylar, kültürel etki ve baskılar gibi nedenlerden dolayı farklılık görülse de yaşayışları ve alışkanlıkları birbirlerinin devamı niteliğindedir. Aynı aile içerisinde aynı kültür ile büyümüş ve bir nevi büyürken rol model olarak gördükleri aile üyelerinden etkilenmeyen bir birey düşünmek imkânsızdır. Bu nedenle her ne

kadar aynı kültürden etkilenmiş olsa bile her birey kendi zamanının ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yaşamını kendi kişisel özelliklerine göre tercih etmektedir. Bu bağlamda bireyleri daha iyi anlamak ve analiz etmek için dünyaya geliş tarihleri dikkate alınarak kuşak kavramı ortaya çıkmış ve aynı dönem içerisinde yaşayan insanlar yaşadıkları dönem içerisinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Böylece farklı kuşaklar ile farklı yaşam tarzları, farklı alışkanlıklar, farklı ihtiyaçlar ve farklı bakış açıları yansıtılmıştır (Çakmak, 2011: 50).

1.2.1. Kuşakların Sınıflandırılması

Kuşaklar her ne kadar sosyolojiden sanata, bilimden tarihe kadar birçok alanda birbirlerinin devamı olarak görülse de beş kategori içerisinde değerlendirilmektedir.

İnsanlar ilk çağlardan beri beraber yaşama ve hareket etme eğilimindedir. Aynı dönemde yaşayan, dolayısıyla aynı şartları ve aynı deneyimleri paylaşan insanlar birbirinden etkilenir. Bu durum, aynı zamanda doğan ve aynı dönemde büyüyen yetişen bireylerin benzer özelliklere sahip olmalarına neden olur.

Bu noktadan hareket eden bilim insanları, bireyleri ve özellikleri tanımlamak için “kuşak” kavramını önermiş ve bu terim üzerinde çalışmalar yürütmüştür. Literatürde yapılan farklı çalışmalar kapsamında kuşaklar; sessiz kuşak, patlama kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı olmak üzere beş ana kategoride değerlendirilmektedir (Berkup, 2014: 219). X ve Y kuşağının yaş aralığının belirlenmesinde literatürde bir fikir birliği yoktur. Bazı araştırmacılar (Broadbidge vd. 2007) Y kuşağının 1978 ile 2000 arasında doğanlardan, bazı araştırmacılar (Lower, 2008: 84) 1980 ile 2001 yılları arasında doğanlardan, bir diğer araştırmacı grubu (Williams ve Page, 2011) ise 1977-1994 arasında doğanlardan oluştuğunu söylemektedir. Bunların dışında, çeşitli kaynaklarda da Y kuşağının yaş aralığı ile ilgili farklı bilgiler bulunmaktadır (Adıgüzel vd., 2014:171; Yüksekbilgili, 2013: 342).

Tablo 1.1. Kaynaklarda Kuşakların Kronolojik Olarak Sınıflandırılması

Kaynaklar	Sınıflandırma				
	Howe ve Strauss (2000)	Sessiz Kuşak (1925-1943)	Patlama Kuşağı (1943-1960)	13. Kuşak (1961-1981)	Milenyum Kuşağı (1982-2000)
Lancaster ve Stillman (2002)	Gelenekçiler (1900-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Milenyum Kuşağı Patlama Kopyası Y Kuşağı Gelecek kuşak (1981-1999)	-
Martin ve Tulgan (2002)	Sessiz Kuşak (1925-1942)	Bebek Patlaması (1946-1960)	X Kuşağı (1965-1977)	Milenyumlar (1978-2000)	-
Oblinger ve Oblinger (2005)	Yetişkinler (<1946)	Bebek Patlaması (1947-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Y kuşağı Net Kuşağı Milenyumlar (1981-1995)	Milenyum Sonrası (1995-Şimdi)
Tapscott (1998)	-	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1975)	Dijital Kuşak (1976-2000)	-
Zemke ark. (2000)	Eski Askerler (1922-1943)	Bebek Patlaması (1943-1960)	X Kuşağı (1960-1980)	Gelecektekiler (1980-1999)	-

Kaynak: Reeves ve Oh., 2008: 1296

Tablo 1.1.'den de anlaşıldığı üzere bilim insanları arasında kuşaklar için kronolojik olarak tanımlamaya yönelik bir birlik sağlanmış değildir. Yine de dünyada şu anda var olan kuşak çeşitliliği aşağıda Tablo 1.2.'deki gibi gösterilebilir.

Tablo 1.2. Dünyada Şu Anda Var Olan Kuşaklar Doğum Tarihi

Doğum Tarihi	Kuşak Adı	2020' da ki Yaşı
1925 – 1945	Sessiz Kuşak ya da Gelenekçiler	75-95
1946 – 1964	Baby Boomers	56-74
1965 – 1979	X Kuşağı	41-55
1980 – 1999	Y Kuşağı	21-40
2000	Z Kuşağı ya da Dijital Nesil	≤20

Kaynak: Demir, 2015: 75

Kuşakların belirlenmesine dair alan araştırmalarında en yaygın olarak kullanılan 1965-1979 arası doğumlular X, 1980 - 1999 arası doğumlular Y ve 2000 sonrası doğumlular Z kuşağı şeklinde dikkate alınarak kullanılmaktadır.

1.2.1.1. Sessiz Kuşak

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde başlamış olup bu zamana gelen bir kuşaktır. Bu nesil iki dünya savaşı arasında meydana gelen “Büyük Buhran” veya 1929 yılında meydana gelen ekonomik kriz ile işsizlik ve yoksulluk sonucu büyük sıkıntılar yaşamıştır. Yaşanan bu ekonomik krizle milyonlarca insan (sadece Ukrayna’da 5-10 milyon) açlıktan hayatını kaybetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti 1930-1945 yılında yaşanan İkinci Dünya Savaşına katılmamış olmasına rağmen savaş tedirginliği ve ekonomik buhrandan olumsuz yönde etkilenmiştir. İş ve güvenlik kavramlarının yaşam mücadelesine dönüştüğü bu dönemde doğan kuşak hiç şüphesiz ki insanlık tarihinin en büyük krizi olarak nitelendirilen “Büyük Buhran” ve İkinci Dünya Savaşının ülkemizde yaşatmış olduğu yıkıcı atmosferden dolayı hayatta kalmanın önemini öğrenerek büyümüştür (Deniz, 2017: 40).

1.2.1.2. Patlama Kuşağı

Patlama kuşağı (Baby Boom) olarak ifade edilmesinin nedeni, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda yaşanan nüfus patlaması ile bir milyar bebeğin doğmasıdır. Bu kuşak, büyüme, refah, mal ve hizmete özlemin ağır bastığı bir dönemde yetişmiştir. Hayatta kalma mücadelesine neden olan yoksulluğun geride kaldığı, nispeten varlığa kavuşulduğu bu dönemde savaş yıllarının bıraktığı izler devam etmiştir. Türkiye’de çok partili dönemin getirdiği siyasi dinamiklerin şemsiyesi altında büyümüş bu nesil, tüm dünyada olduğu gibi refahın yükselişe geçmesine tanık olmuştur. Bu kuşak temsilcileri, genelde genç kuşaklardan daha engin bir bilgiye sahip olduklarını düşünerek kendi kararlarının X ve Y Kuşağına mensup bireyler tarafından dinlenmesini ve uygulanmasını beklerler. Bu nedenle genç kuşaklar tarafından Patlama kuşağı mensupları uyumsuz, yeniliklere kapalı ve teknolojiden uzak bir kuşak olarak nitelendirilmektedir (Acılioğlu, 2015: 24).

1.2.1.3. X Kuşağı

Doğdukları ve yetiştikleri dönem bakımından Türkiye’de ve dünyada yaşanan önemli değişim ve dönüşümler nedeni ile X kuşağı “Geçiş Kuşağı” olarak da tanımlanmaktadır. X kuşağı dünyanın dinamikleri ve dengelerinde yaşanan radikal değişikliklere şahit olarak büyümüştür. Bu kuşağın yetiştiği dönemde siyah beyaz

televizyonlardan renkli televizyonların evlere girmesine, milyonlarca insanın gözüne alındığı 1980 yılı darbesine ve kapalı ekonomiden liberal ekonomiye geçilmesine kadar birçok değişim meydana gelmiştir (Deniz, 2017: 41).

X kuşağına mensup olan kişiler, kendisinden önceki kuşakların yetiştirilme tarzları ve çok sayıda çocuk sahibi olması gibi sebeplerden dolayı aileleri tarafından en çok ihmal edilen kuşaktır. Bu nedenle X kuşağına mensup olan kişiler kalabalık ortamlarda öne çıkabilmekte ve bireysel olarak kendilerini ifade edebilmektedir. Aynı zamanda fertçi bir kuşak olarak nitelendirilen X kuşağı teknoloji ile sonradan tanışmış olmasını rağmen bu duruma adapte olmayı başarabilmiştir (Acılioğlu, 2015: 25).

X kuşağı tedirgin ve korku toplumu olarak da anılmaktadır. Bu durumun nedeni bu kuşağın 68 kuşağının siyasi kutuplaşma algısıyla büyümesiyle ve gençlik dönemlerinde 1980 askeri darbesiyle tanışmasıdır. Bu nedenle X kuşağı mensupları otoriteye ve sosyal olaylara karşı temkinli ve çekingen bir yapıya sahiptir (Şalap, 2016:33).

X kuşağının en dikkat çeken özelliklerinden biri mutlu olabilecekleri bir iş ve aileye sahip olmak için çalışmalarıdır. İşlerini en iyi şekilde yaparak daha iyi yaşam koşulları elde edeceklerine inanmaktadırlar. Dolayısıyla daha az çocuk sahibi olup para kazanmaya daha fazla odaklanmışlardır (Şalap, 2016: 33).

1.2.1.4. Y Kuşağı

X kuşağına nazaran ekonomik koşulların daha iyi olduğu ve dünyada büyük çapta savaş ve yoksullukların yaşanmadığı bir dönemde yetişen Y kuşağı başta internet olmak üzere cep telefonu ve sosyal medya gibi evrensel iletişime imkân sağlayan teknolojinin hızla geliştiği ve yaygınlaştığı bir dönemde dünyanın çocukları olarak çevrelerini saran popüler kültürün etkisiyle hızlı tüketmeye eğilimlidir. Y kuşağına mensup olan kişiler hayatın daha çok kolay taraflarını görerek ona erişmeye çalışmaktadır. Bu konuda oldukça başarılı olan kuşak kendisinden önceki kuşakların başarısızlıkları ve uzun zahmetler sonucu elde ettikleri bilgilere kısa yoldan erişebilmektedir. Bu durum Y kuşağına mensup kişilere güç vermekte ve öz güvenlerinin artmasını sağlamaktadır (Deniz, 2017: 42).

Aileleri ve öğretmenleri ile yakın iletişim halinde büyümüş ve onları koçları gibi görmüşlerdir. Onların fikirlerini almış, onların kendi yanlarında olmalarından mutlu olmuşlardır. Kendinden yaşça büyüklerle kurabildikleri bu açık iletişim, çevrelerindeki her bir kişiyi yaşından bağımsız bir birey olarak görmelerini sağlamıştır. Bir şeyin yokluğunu yaşamamış olmalarından ve istediklerini anında elde etmelerinden dolayı sabırsız olabilmektedirler. Kendilerinden öncekilere kıyasla sahip oldukları ekonomik hayatı lüks yaşamak, hayattan zevk almak onların yaşam amaçlarından biri olmuştur. Sessiz kuşak hayatta kalma mücadelesi vermiştir. Patlama Kuşağı savaşların ve buhranların izleriyle, Soğuk Savaş'ın gölgesinde filizlenerek hayatı daha temkinli yaşamış ve harcamıştır. Aileleri tarafından ihmal edilen, değişen dünyanın dinamiklerini acımasızca tecrübe eden X Kuşağı ise ön plana çıkabilme mücadelesi ile yaşamak için çalışmıştır. Hayatın tadını çıkarmak için yaşayan bu kuşak ise kendi farkını çalışma hayatına da taşımıştır (Acılioğlu, 2015: 28).

Özel günler için “şiiir bulun ve yazarak getirin” ödevlerinin saatler hatta günler aldığı dönemlerde yaşayanlara oranla oldukça şanslı olan bu yeni nesil, “bilgi güçtür” söyleminin vurguladığı gibi önemli bir güce de sahiptirler. Bilişim teknolojilerinin olanakları, kafalarına uymayan her şeyi sorgulama özgürlüğünü de onlara sunmaktadır (Deniz, 2017: 43).

Yokluğun çekilmediği bir zaman diliminde dünyaya gelen Y kuşağı mensupları genellikle yokluk nedir bilmedikleri için sabretmeyi bilmezler ve beklemeyi sevmemektedirler. Her şeyi anında isteyen, anında tüketen, bir bedel ödemeyi bilmeyen bir kuşaktır. Aynı zaman da iyimser, vatandaşlık görevlerini yerine getiren, güvenilir, başarılı, yetenekli, iyi eğitilmiş, açık fikirli, iddialı, zorlu bireyler olarak tanımlanmaktadır (Tatarhan, 2016: 34).

Y Kuşağı'nın özgüveni çok yüksektir ve sahip oldukları yeteneklerin ve yapabileceklerinin farkındadırlar. Bilmedikleri veya tecrübe etmedikleri konular ise kendilerini ürkütmemektedir. Çünkü kısa zamanda her türlü bilgiye ulaşacaklarının bilincindedirler. Bilgi veya bilgiye erişim onlara güç ve güven vermemektedir (Acılioğlu, 2015: 40).

1.2.1.5. Z Kuşığı

Z kuşığı, akademik literatürde I Generation, Ağ Kuşığı, İnternet kuşığı, Kristal kuşak ve Suskun kuşak olarak tanımlanmaktadır (Levickaité, 2010: 173). Z kuşığı mensuplarına yönelik yapılan araştırmalar açısından Z kuşığı mensuplarının hangi tarih sonrası doğan kişiler olduğuna yönelik literatürde farklı görüşler bulunsa da genellikle kabul edilen görüş 2000 yılı ve sonrasında dünyaya gelen kişiler olarak kabul edilmektedir. Latif ve Serbest'e (2014: 136) göre, Z kuşığı kişileri 2000 yılı ve sonrasında dünyaya gelen kişiler olarak kabul edilmiştir. 2000 yılı ve sonrası tarihlerde dünyaya gelmiş kişileri Z kuşığı olarak tanımlayan bir diğer çalışma ise Altuntuğ' a (2012: 200-201) aittir.

Akademik literatürde Z kuşığı mensupları suskun kuşak olarak da nitelendirilmektedir. Bu kuşağa mensup bireylerin suskun kuşak olarak nitelendirilmesinin en büyük nedeni olaylar karşısında tepkilerini genellikle teknolojik araçlar vasıtası ile ortaya koymalarından kaynaklanmaktadır (Tandoğan, 2013: 26). Aynı zamanda Strauss ve Howe (1991: 335) tarafından Z kuşağına mensup bireyler sessiz kuşak olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bu tanımlamada Z kuşığı mensuplarının bireysellik düşüncesinin yüksek olması ve yaşadıkları hayatta yalnızlık hissi içerisinde olmaları yer almaktadır.

Z kuşığı mensupları küreselleşmenin ve teknolojinin hızlı bir değişim ve gelişim içinde olduğu dönemde dünyaya gelmesinden kaynaklı olarak toplumsal, iktisadi ve tarihsel süreç açısından maddi ve manevi değerlerinde yeniliklerin oluşmasına bağlı olarak hareket biçimlerinde bir önceki kuşaklara göre farklılıklar taşımaktadırlar (Altuntuğ, 2012: 206).

Özellikle teknolojik gelişme ve değişmelerin en üst seviyelere ulaştığı bir dönemde dünyaya gelmiş olan Z kuşığı mensupları bilgiye erişim ve haberleşme alanında zorlukları kolaylıkla çözüm üretebilmektedirler. Y kuşağına göre teknoloji konusunda daha başarılı olan bu kuşak mensubu bireyler teknoloji ile iç içe yaşaması nedeniyle daha bencil ve bireyci düşünce tarzını benimsemektedir. Özellikle sanal ortamlarda yazılı iletişim tekniklerini tercih etmeleri nedeniyle sosyal anlamda dış ortamla fazla ilişki kurmak yerine daha çok sanal ortamda ilişki kurmaktadır. Bu

nedenle çoğu reel hayattan uzak olmakla birlikte genellikle sanal ortamda vakit geçirmektedirler (Mengi, 2009).

Tapscott (2009: 74) Z kuşağına mensup bireylerin kişisel özelliklerini belirlemek için yapmış olduğu çalışmasında Z kuşağı mensuplarının özgür olma, adapte olma, işbirliğinin yapma, merak duygusu, doğru olma, eğlence, çabukluk ve yenilik olmak üzere 8 kişisel özelliği olduğunu belirtmektedir. İnternet kuşağı ismi de verilmiş olan bu kuşak kişileri şimdiye kadar gelmiş geçmiş tüm insanlardan daha koordineli ve başarılı bir biçimde duyu organlarını kullanabilmektedir (Keleş, 2011: 131-132). Teknoloji ve yeniliklerin Z kuşağı kişileri için önemli faydaları olmakla birlikte, kuşak kişilerinin istedikleri birçok şeye ulaşabilmelerinin kolaylaşması bu kişileri üşengeç bir yapı içerisine sokabilmektedir. Ayrıca Z kuşağı mensupları birden çok işi bir arada yapabilir olma niteliklerinden dolayı kendilerinde oluşan üşengeç yapı nedeni ile bir işten diğer işe geçişi, yapmakta olduğu işi tamamlayarak değil de hızlı olma arzusu ile yapmaktadır (Arar ve Yüksel, 2015: 195-202).

Z kuşağı kişilerinin sahip olduğu en net özellik yeniliklere ve çabukluğa yönelik gösterdikleri mükemmel uyum sayesinde kendinden önceki kuşaklara göre daha kolay adapte olmaktadır. Bu sayede yeniliklerin ve teknolojinin hüküm sürdüğü günümüz şartlarında yeni fikirleri ve yaratıcı zekaları sayesinde iş hayatında daha rahat çalışmakta ve daha kolay istihdam olanağı bulmaktadır (Güler, 2016: 56). Aynı zamanda hayal sınırları zorlayabilecek aktivelere zevk almaktadırlar (Yelkikalan, Akatay ve Altın, 2010: 502).

Eğitim ve aile açısından incelendiğinde, daha önceki kuşaklara göre yaş ortalamaları daha büyük ebeveyn ve öğretmenlere aynı zamanda daha iyi eğitim imkânlarına sahiplerdir. Teknolojinin sunduğu avantajları hayatlarının birçok alanında kullanarak istedikleri bilgilere kısa sürede ulaşabilme becerileri ile diğer kuşaklardan farklılaşmaktadırlar. Çoğunluğunun küçük yaşlarda sosyal, ekonomik, teknolojik bir takım dönüşümler neticesinde yaşlarının üstünde performanslar sergilediği bu kuşak üyeleri hakkında geleceğin tüketici profilini şekillendirebilecekleri öngörülmektedir (Mücevher, 2015: 17).

Bir konu da geri kalmayı asla istemeyen Z kuşağı mensupları yaşamları süresince bir şeyler öğrenmenin peşinde koşan kişiler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu kişiler tek diploma ile yetinmeyerek birden fazla diploma elde etmek istemektedirler. Teknoloji ile bu kişilerin birlikteliği incelendiğinde bu kişiler teknolojiyi kendilerinin bir organıymışçasına görmektedirler. Başarıları ile isteklerini hızlı bir şekilde gidermeleri bu kişileri tereddütlü ve tatmin olamayan kişiler haline getirmektedir (Acılıoğlu, 2015: 30-31).

1.2.1.6. X-Y-Z Kuşağı Arasındaki Farklılıklar

Çalışmamızda kuşakların belirlenmesinde, alan araştırmalarında en yaygın olarak kullanılan 1965-1979 arası doğumlular X, 1980 - 1999 arası doğumlular Y kuşağı ve 2000 ve üzeri doğumlular Z kuşağı olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 1.3. X-Y-Z Kuşağı Arasındaki Farklılıklar

X Kuşağı (1965-1979)	Y Kuşağı (1980-1999)	Z Kuşağı (2000- Üzeri)
Teknoloji ile barışık Girişimci Stresten uzak Amaç odaklı	Teknoloji dostu Bireysel Rahat, eğlence ve gezmeyi seven Yoğun çalışma Sorgulama	Dijital kuşak Bireysel Zor beğenen Teknoloji ile iç içe büyüyen (PC, GSM, İnternet)

Kaynak: Adıgüzel vd. 2014:184

Tablo 1.3.'te X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı arasındaki farklılıklar gösterilmektedir. Bu göre kuşaklar arasındaki farklılıklar ele alındığında yaşadıkları dönemin yaşam standartları ve özelliklerine göre kuşakların özelliklerinin şekillendiği görülmektedir. X kuşağı ve Y kuşağı mensuplarının teknoloji kullanımı ve teknolojiye bakış açısı Z kuşağı mensuplarına göre farklılık göstermektedir. Bu durumun en büyük nedeni X ve Y kuşağı mensuplarının teknoloji değişim ve gelişmelerin hızına Z kuşağı mensupları kadar hâkim olmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle X kuşağı mensuplarının yaş ve yaşam standartları

açısından yetişme özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle teknolojiye karşı barışık olduğu yalnız çok fazla takip edemediği görülmektedir.

1.3. Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin Kuşaklar Üzerindeki Etkisi

Aile, toplum içindeki bireylerin yaşam tarzlarını düzenleyen birtakım roller ve statüler üreten dinamik bir mekanizmadır. Yaşanan hızlı değişim sürecinin etkileri nedeniyle, aile yapılarının sarsıldığı durumlarda, temel işlevlerini gerektiği ölçüde yapamaz hale geldiği durumlarda çeşitli toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011: 31). Aile kurumunda ortaya çıkan bu sorunlar, yalnızca aileyi ilgilendirmekle kalmayıp bütün toplumsal yapıyı etkilemektedir. Dolayısıyla toplumsal yapının, içerisinde farklı kuşaklara mensup kişilerin bir arada yaşadığı kurum olarak aile yapısı içerisinde belirtilen sorunlardan etkilendiği görülmektedir.

Toplumsal değişim olgusu, makro ve mikro düzeyde bireylerin yaşamları üzerinde önemli etkilere sahiptir. Yaşanan toplumsal değişimle birlikte toplumun genelinin tamamen değişeceği ve bu değişimin düz bir çizgide devam edeceği ve işlevini yitiren kurumların er ya da geç yok olacağı ileri sürülmüştür. Toplumsal yaşam içerisinde kendini tek başına konumlandırmış birey, toplum içinde kendine yer edinmekten çok, fert olarak tek başına kendi kimliğini yaratma peşindedir. Yalnız bu durum çoğu yönde olumlu gelişmeyerek bazen bireylerin kendisine ve topluma yabancılaşmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda toplumsal yapının değişim ve dönüşümü, yalnızca ailenin dönüşümü ile açıklanamayacak kadar karmaşık ve pek çok farklı etmeni içinde barındıran bir süreçtir. Ancak aile, sosyal yaşamdaki en önemli ve baskın faktör olarak kabul edilmektedir. Aile, bu önemli etki ve rolle sosyalleşmenin en önemli aktörlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir (Tükel, 2018: 31).

Aile, toplumun temellerinin ve geleceğinin yapılandırıldığı bir kurum olarak, aynı zamanda çocuğun büyüdüğü ve toplumun bir üyesi olduğu yerdir (Tekin, 2013: 241). Bu nedenle özellikle geleneksel kültürde görülen aile bağları, insanları bir arada tutan en önemli faktör olarak kabul edilmektedir (Turgut, 2017: 105). Aile, toplumun normatif kuralları, değerleri ve sosyal yapısı nedeniyle toplumdaki en

küçük birim olmasına rağmen, toplumu en iyi yansıtan ana kurum olarak kabul edilmektedir (Tükel, 2018: 31). Toplumsal değişim süreciyle eş zamanlı olarak geçmişten günümüze ailenin yapısında ve işlevlerinde ciddi değişiklikler olmuştur (Bayer, 2013: 102). Ancak ailenin bireyin sosyalizasyon sürecinde temel bilgileri aldığı ilk kurum olarak işlevini devam ettirmesi değişmeyen özel bir işlev olarak değerlendirilebilir.

İletişim alanında geliştirilen her türlü teknoloji, hayatın ekonomik, sosyal, politik, kültürel ve maddi faaliyetinin tüm alanlarında farklı düzeylerdeki ilişki ve etkileşim yapılarını etkilemiş ve gün geçtikçe etkilemeye devam etmektedir. Küresel değerlerin yerelden küresele, gerçekten sanal alana kadar ön plana çıktığı günümüz toplumlarında sosyal yapılar değişmiş ve yeniden yapılandırılmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana, bilgi çağında söz konusu küresel değişimler, tüm dünyada ailenin oluşumunda, dağılmasında ve yenilenmesinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu hızlı değişim süreci beraberinde yeni kavramlar ve gerçekler getirmiştir. 1980'den itibaren değişimin ivme kazandığı dünya genelindeki aile kurumunda evlilik yaşının artması, evlilik oranlarının düşmesi, boşanma oranlarının artması, doğum oranının düşmesi gibi değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Aynı zamanda kadınların ev dışında daha fazla vakit geçirmeleri ve ekonomik bağımsızlık kazanmalarının yanı sıra geleneksel aile yapısını modern aile yapısına dönüştürmüştür (Özen, 2002: 323).

Geçmişten günümüze aile, sosyoloji literatüründe en önemli kurumlardan biri olmuştur. Aile, sosyalleşme sürecinde ilk ortaya çıkan, biyolojik ilişkiler sonucunda insan türünün devamlılığını sağlayan, karşılıklı ilişkilerin kurallara tabi olduğu, biyolojik, ekonomik, psikolojik ve sosyal yönleri olan bir sosyal birimdir. Aile, tüm bu nitelikleri ile toplumun tüm maddi ve manevi zenginliğinin nesilden nesile aktarılmasında rol oynayan temel sosyal alanlardan biridir. Aile eski çağlardan beri bu işlevini sürdürmüş olsa da ailenin yapısı ve işlevi sosyal değişime paralel olarak değişmektedir. Bu nedenle evrensel ve durağan bir aile yapısından bahsetmek imkânsızdır. Belirli bir aile alınıp incelendiğinde zaman bile ailenin kompozisyonunda, yapısında ve işlevlerinde sürekli değişiklikler olacaktır (Erol ve Cansever, 2016: 1136).

Toplumsal oluşunun ana yapısı olarak aile; İnsanların ve toplumun ihtiyaç, istek ve taleplerine göre değişmektedir. Özellikle modern dönemde karı koca arasındaki ilişki, aile üyelerinin statü ve rollerindeki değişiklikler aile yapısında bazı değişikliklere neden olmuştur. Modernleşme süreci birçok kültürde aile ilişkilerinin zayıflamasını da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde ebeveynlerin iş hayatında yer almaları ve kazanç sağlamaları bir kural haline gelmiştir. Boşanma ve tek ebeveynli çocukların sayısındaki artış da modern aile yapısında görülen değişimlerden biridir. Ailenin yapısında görülen tüm bu değişmelere rağmen aile birey ve toplum için birçok önemli işlevini günümüzde sürdürmeye devam etmektedir (Tkel, 2018: 32).

Ailenin toplumsal süreçte yaşadığı değişimi değerlendirirken, aile kavramını kendi dinamikleri içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Bu nedenle aile olgusunu; kadın, erkek, evlilik, evlilik dışı ilişki, aile içi ilişkiler ve ocuk olarak ayrıştırılarak ele alınması gerekmektedir. Çünkü aile kalıplarında yaşanan bu değişim süreci genç yetişkinlerin, geleceğe dair planlarını, tutumlarını ve davranışlarını etkilemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASAL KATILIM DAVRANIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Toplumun en küçük temel yapı birimi olarak nitelendirilen aile kavramı işlevleri itibariyle bireyi, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan etkilemektedir. Toplumun bir araya getiren bireylerin yaşam tarzlarının ve düşüncelerinin etkilendiği alanlardan en önemlisi aile yapısı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bireylerin siyasal düşünce ve katılım düzeyleri üzerinde aile yapısının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamı etkileyen aile yapısı ve siyasal katılım davranışları arasında ilişki bulunmaktadır. Toplumun dinamiklerinde meydana gelen değişimlerin ana unsuru olarak nitelendirilen aile yapısı bireyler üzerinde oluşturmuş olduğu etkiyle birlikte siyasal düşünceleri etkileyerek toplumsal açıdan siyasal katılım davranışı üzerinde etkisini göstermektedir.

Demokrasinin kabul görmesi ve varlığını sürdürmesi açısından önemli bir yer teşkil eden siyasal katılım konusuna ilişkin çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Ancak siyasal katılımı toplumsal hayatı etkileyen dinamikler üzerinden tanımlamak gerekmektedir. Çünkü insanların kişilikleri veya karakterleri farklılık göstermektedir. Bu nedenle yaşanan farklılıklardan dolayı insanların merakları, ilgi alanları ve aynı nesnelere, olaylara vermiş oldukları tepkilerde çeşitli düzeylerde farklılıklar oluştuğu görülmektedir. Özellikle bireylerin iş ve hobi gibi durumların olabilen ilgi ve katılım düzeyi farklılıkları kendini siyasal katılım alanında da göstermektedir.

Toplum üyelerinin siyasal ilgi ve düzeylerinin farklılık göstermesine etki eden bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler katılım düzeyinin farklılaşmasında ayrı ayrı rol oynamaktadır. Bu kapsamda siyasal katılımı etkileyen üç farklı değişken bulunmaktadır. Bunlar, Sosyo-ekonomik değişkenler, siyasi ve hukuki değişkenler ve psikolojik değişkenler olarak tanımlanmaktadır.

2.1. Siyasal Katılım Kavramı ve Tanımı

Bir olay ya da olgunun dışında kalmayıp içinde olmayı anlatmaya katılım denir. Geçmişten bu yana sosyal, kültürel, siyasal, yönetsel ve yerel olmak üzere

hayatın her alanında ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda katılım eylemi, iki tarafın isteğine bağlı olarak bilinçli şekilde gerçekleşmektedir (Kaypak, 2012: 174-175).

Siyasal katılım kavramı, siyaset bilimi literatürüne girdiği ilk günden itibaren siyaset bilimcileri için güncel tutulmuş ve pek çok çalışmaya konu olmuştur. Siyaset bilimciler, siyasal katılım kavramı hakkında birçok tanım yapmışlardır. Demokrasilerin kabulünde ve hayatta kalmasında önemli bir yere sahip olan bu ilkeyi anlamak için siyaset bilimciler tarafından yapılan tanımlara da yer verilmesi konunun daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır (Eser ve Sarışahin, 2016: 39).

Toplumsal hayatı etkileyen dinamiklerden yararlanarak siyasal katılımı açıklamak bir gereklilik arz eder. Nitekim Turan'a (1986: 67-69) göre, siyasal katılım açıklanırken toplumsal yaşamı etkileyen dinamiklerden faydalanılmaktadır. Şehirlere göçün fazlaşması temelinde sanayileşme ve ticaretin artış göstermesi durumunda bireylerin yaşam tarzları değişmektedir. Şehirleşme ile birlikte iletişim olanaklarının geliştiği ve okuryazarlık oranında artış görülmektedir. Böylece aynı tür işlerde çalışan, çıkarları, ihtiyaçları ortak olan, aynı gelecek kaygısını paylaşan ve kendilerini diğer grup ya da kişilerden farklı gören toplulukların ortaya çıkmasıyla sosyal sınıflar oluşmaktadır. Bu sosyal sınıfların kendileriyle ilgili karar alma süreçlerine katılma mücadelesi sonucunda siyasal katılım süreci başlamaktadır. Siyasal katılımı tanımlarken bireylerin siyasal ilgi, bilgi ve tutumlarının da eklenmesi gerektiği belirtilmektedir (Eser ve Sarışahin, 2016: 39).

Siyasal katılım ile ilgili literatürde çeşitli tanımlamalara rastlanılmaktadır. Bu tanımlardan öne çıkan bazı tanımlar aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.

Taşdelen'e (2011: 166) göre siyasal katılım kavramı, "*vatandaşların siyasi hayatta aktif ve karar alma sürecinde etkili olup; mahalli ve ulusal düzeyde bilgi sahibi olması, tutum geliştirmesi ve davranışlarda bulunması*" anlamına gelmektedir.

Aydın'a (2006: 172) göre ise siyasal katılım, "*yönetilenlerin yönetim sürecine etkileri*" anlamına gelmektedir. Aydın, halkın yönetim üzerindeki etkisini modern bir tavır olarak değerlendirmekte ve bu tavrın siyasetin doğasında meydana gelen değişikliklerle ilgili olduğunu ifade etmektedir. Özkan (2004: 90) da siyasal katılım kavramını katılımcı demokrasisi bağlamında ele almaktadır. Aynı zamanda

Özkan'a göre katılımcı demokrasi yaklaşımında, klasik demokrasi anlayışından farklı olarak, halk siyasete katılabilmek adına çok daha fazla yol ve seçenek kullanabilmektedir. Bireyler, katılımcı demokraside kendileriyle ilgili olan ve kendilerini bağlayan karar süreçlerine katılma imkânı bulabilmektedir. Ayrıca Özkan, (2010: 213) siyasal katılımı, “*bireysel özgürlüğü artıran ve eşitliği sağlayan bir araç*” olarak nitelendirmektedir. Zira siyasal katılım sayesinde bireyler siyasal otorite karşısında kendilerini güçlü ve eşit hissetmektedirler. Böylece demokrasi daha sağlam bir zemin kazanmaktadır.

Kalaycıoğlu (1984: 199-200), siyasal katılımı “*bir siyasal davranış kalıbı*” olarak ele almaktadır. Kalaycıoğlu'na göre siyasal katılım, “*siyasal sistem içerisinde yer alan bireylerin, siyasal karar vericilerin aldıkları kararların niteliklerini etkileyebilmek üzere ortaya koydukları davranış ve faaliyetler*” olarak ifade etmektedir. Yalnız Kalaycıoğlu burada ortaya çıkan davranışın sıradan bir davranış olmadığını “*Siyasal toplumun üyesi olan birey, siyasi otoritenin alacağı kararlar ile kendi çıkarları arasında bir bağ kurup, bilinçli bir şekilde kendi lehine kararlar aldirmek adına, bireysel davranışlarda bulunmaktadır*” şeklinde önemle belirtmektedir. Aynı zamanda Kalaycıoğlu (2013: 1), bu davranışı “*düşünsel süreçlerin etkisi altında oluşan özgür ve özgün iradeye dayalı bireysel bir eylem*” olarak tanımlanmaktadır.

Kapani'ye (2011: 144) göre siyasal katılım, “*siyasal toplum içinde yer alan bireylerin diğer bir ifade ile vatandaşların, siyasal sistem karşısında, durumlarını, geliştirdikleri tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren*” bir kavramı ifade etmektedir. Aynı zamanda Kapani, “*siyasal katılmanın sadece oy vermeye sınırlanamayacağını, basit bir meraktan yoğun siyasal eylemlere kadar geniş bir yelpaze içinde çeşitli tutum ve faaliyetleri kapsadığını*” ifade etmektedir.

Kışlalı (2006: 219) ise siyasal katılımı, “*vatandaşların devletin farklı düzeylerdeki faaliyetlerini etkileme fiili*” olarak nitelendirmektedir. Kışlalı, siyasal katılımın bir toplumda ne kadar etkin, güçlü, uygulanabilir ve yaygın olduğuna bakılarak, çağdaş demokrasilerin gelişmişliğinin ölçülebileceğini savunmaktadır (Kışlalı, 2006: 219).

Nie ve vd. (1989: 1), siyasal katılımı, “*vatandaşların hükümet yetkililerinin seçimini ve onların yaptıkları işleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek amacıyla giriştikleri yasal eylemler*” olarak ifade etmektedirler.

Baykal (1970: 29-30) ise siyasal katılımı siyasal bir davranış tipi olarak ele almaktadır. Baykal’a göre “*siyasal davranışlar sadece organizmanın tabi olduğu, siyasal dürtüler ile sahip olduğu siyasal ön yönelimlerin bir fonksiyonu halinde ortaya çıkmaktadır.*” Baykal, genel olarak davranışların taşıdığı niteliklerin siyasal davranışlar için de geçerli olduğunu iddia etmektedir. Bu iddiaya göre, toplumsal hayatında aktif olan bireyler siyasal hayatta da aktiftirler ve büyük oranda siyasal katılım göstermektedirler (Baykal, 1970: 29-30).

Siyaset bilimcilerinin katılım tanımları çeşitlilik gösterse de, temelde başlangıç noktası “bireylerin siyasi otoriteleri etkileme arzusu” olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle etkileme arzusunun gerçeğe dönüşmesi için bireylerin buna inanması gerekmektedir. Dursun’un (2012: 233) da belirttiği üzere; siyasal otoritelerin alacağı kararların kendi geleceklerini etkileyeceğinin bilincinde olan vatandaşların oynayacakları roller ve ortaya koyacakları davranışlar ile siyasal sistem ve karar alma mekanizması üzerinde bir etki meydana getirebileceklerine inançları olması gerekmektedir. Aksi halde bireyler hiçbir eylem ve davranışta (dolayısıyla siyasal katılımı) bulunmayacaklardır.

2.2. Siyasal Katılım Düzeyleri

İnsanların kişilik ve karakterleri farklılık göstermektedir. Bu nedenle yaşanan farklılıklardan dolayı kişilerin merakları, ilgileri ve aynı nesnelere ve olaylara verdikleri tepkilerde çeşitli düzeylerde farklılıklar olduğu görülmektedir. Özellikle insanların hobisi, işi vb. Siyasal katılım durumlarında ortaya çıkabilecek ilgi ve katılım düzeyindeki farklılıklar, siyasal katılım alanında da kendini göstermektedir (Eser ve Sarışahin, 2016: 40).

Toplum üyelerinin siyasal ilgi ve düzeylerinin farklılık göstermesine etki eden bazı faktörler bulunmaktadır. Bu etmenler ekonomik, sosyal, psikolojik, hukuki ve siyasi boyutta olabilmektedir. Aile, eğitim, statü-gelir durumu, cinsiyet ve mensup olunan kuşak, yerleşim yeri, kitle iletişim araçlarını kullanma sıklığı, bireysel-

psikolojik anlamda siyasal etkenlik duygusu, sosyal girişkenlik diğer taraftan sinizm, siyasi davranış gibi öğeler katılım düzeyinin farklılaşmasında ayrı ayrı rol oynamaktadır (Atabey ve Hasta, 2018: 487).

Kapani'nin (2011: 147) de belirttiği gibi, *“katılma basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsamakta”*dır. Toplum üyelerinin hepsi şüphesiz ki siyasete karşı aynı ilgiyi göstermemektedirler. Bu nedenle siyaset bilimcilerinin çeşitli ölçütler temelinde bireylerin siyasal katılım düzeylerini tetkik ederek, gruplandıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu yönde yapılan belli başlı birkaç çalışmaya kısaca değinmenin, bireylerin siyasal katılım düzeylerinin çalışmamızın çerçevesi açısından ortaya konması hususunda geniş bir bakış açısını yansıtması yönünden yararlı olacağı düşünülmektedir.

2.2.1. Lester W. Milbrath' a Göre Siyasal Katılım Düzeyleri

Milbrath, siyasal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin zorluk derecesini kriterlere bağlı olarak bir siyasal katılım düzeyi sınıflandırması ortaya koymaktadır. Milbrath, zordan kolaya doğru; yapılması en zor eylemler (gladiatorial Activities) geçiş eylemleri (transitional activities) ve yapılması en kolay eylemlerin oluşturduğu izleyici faaliyetler (spectator activities) olarak üç gruba ayırmaktadır. Milbrath söz konusu gruplandırmasında faaliyetleri şu şekilde sıralamaktadır (Milbrath ve Goel, 1977: 18-21):

- Kamusal bir görevde yer almak ya da bir siyasal parti içinde görev sahibi olmak,
- Bir görev için aday olmak,
- Siyasal amaçtan doğan para temini,
- Önemli bir parti toplantısına katılmak,
- Aday belirleme toplantısına katılmak,
- Strateji toplantısına katılmak,
- Siyasal bir partide aktif bir üye olmak,
- Zamanı siyasal bir kampanyada sarf etmek,
- Bir mitinge ya da toplantıya katılmak,
- Bir parti ya da odaya para yardımında bulunmak,

- Kamu görevlileri veya siyasal parti lideriyle temasta bulunmak,
- Bir parti ya da aday rozeti taşımak, arabasına bunu yapıştırmak,
- Bir kişiyi belirli bir yönde oy vermesini sağlamak için ikna etmeye çalışmak,
- Bir siyasal tartışma başlatmak,
- Oylamaya katılmak,
- Kendini siyasal dürtülere (uyarılarla) karşı açık tutmak,

Milbrath'ın söz konusu siyasal katılım düşünceleri incelendiğinde, siyasal dürtüler açık olmaktan, siyasal partide aktif bir görevde bulunmaya kadar pek çok faaliyet ve tutum, bireyin siyasal katılımına dâhil edilmektedir. Milbrath söz konusu faaliyetlerinin sıralamasının da seçimden seçime, zamandan zamana veya ülkeden ülkeye değişebileceğinin de altını çizmektedir (Eser ve Sarışahin, 2014: 40-41). Milbrath söz konusu gruplandırmasını eylemlerin zorluk derecesine göre yapmaktadır. Dolayısıyla bu tür davranışların gerçekleşmesi seçim dönemlerine ve zamana göre ülkeden ülkeye farklılaşarak kolay, zor veya geçiş grubuna dahil edilmektedir.

Kalaycıoğlu (2013: 1-6) Milbrath'ın söz konusu sınıflandırmasında, eylemlerin zorluk derecelerini temel ölçüm aracı olarak ele alınmasını eleştirmekte olup, zorluk ve kolaylığın sistemden sisteme hatta sistem içinde topluluktan topluluğa fark göstermesi nedeniyle özellikle karşılaştırmalı araştırmalarda kullanılmasının güvenilir sonuçlara ulaşılmasını engelleyebileceğini belirtmektedir.

2.2.2. Verba ve Nie'nin Siyasal Katılım Düzeyleri

Verba ve Nie tarafından Amerikan vatandaşları üzerine yapılan bir araştırma sonucunda altı tür siyasal katılım düzeyi belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla aşağıdaki gibi özetlenmektedir (İlter, 1986: 74).

- ***Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar:*** Bu kişiler siyasetle hemen hemen hiç ilgilenmemekte, seçimlerde oylarını dahi kullanmaktan kaçınmaktadırlar.
- ***Salt Oy Kullananlar:*** Oldukça geniş bir vatandaş kitlesi için siyasal katılma, seçimden seçime oyunu kullanmaktan ibaret kalmaktadırlar.

- **Kişisel Sınırlı Katılmalar:** Bazı kimseler oylarını kullanmaya ek olarak, daha çok kişisel sorunlarını çözmek üzere siyasal katılımında bulunmaktadırlar.
- **Topluluk Düzeyinde Katılmalar:** Bazı vatandaşlar çevresel ya da belirli toplumsal sorunların çözümü için kısmen bireysel olarak katılmaktadırlar.
- **Kampanyacılar:** Seçim döneminde düzenlenen kampanyalara aktif olarak katılan kimselerdir.
- **Siyasi Partilerde Aktif Olarak Görev Alanlar:** Herhangi bir siyasi partinin yapmış olduğu faaliyetlere katılan ve partinin çeşitli kademelerinde aktif olarak görev alan kimselerdir.

Verba ve Nie tarafından yapılan sınıflandırma ana yapısı itibariyle Milbrath'ın gruplandırmasına benzemektedir. Zira Milbrath'ın sınıflandırmasında olduğu gibi siyasal faaliyetlerin en kolaydan, en zora ve kapsam bakımından geniş olana doğru sıralandığı görülmektedir. Yalnız Turan İlder söz konusu sınıflandırmanın evrenselliği konusunda, bu sınıflandırmanın ABD için anlamlı olmakla birlikte evrensel geçerliliğinin olmayacağını altını çizmektedir (İlder, 1986: 75-80).

2.2.3. Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Düzeyi Sınıflaması

Siyasal katılma düzeylerini farklı bir sınıflandırmaya tabi tutan Dahl, dört tür siyasal katılım düzeyi belirlemektedir. Bunlar (Kışlalı, 1991: 156):

- **İlgi:** Siyasal olayları izleme derecesini ifade etmektedir.
- **Önemseme:** Siyasal olaylara verilen önem derecesini ifade etmektedir.
- **Bilgi:** Siyasal olaylarla ilgili olarak sahip olunan bilgileri ifade etmektedir.
- **Eylem:** Siyasal kararları etkilemek için gösterilen çabaları ifade etmektedir.

Aynı zamanda Dalh toplumu siyasal katılım açısından aşağıdaki şekilde 4 gruba ayırmaktadır (Kapani, 2011: 134).

- a) Siyasal olmayan tabaka,

- b) Siyasal tabaka,
- c) İktidar peşinde koşanlar,
- d) İktidar sahipleri

Katılma problemi bakımından söz konusu gruplandırmada siyasal tabaka ile siyasal olmayan tabaka ayrımının önemini belirten Kapani'ye (2011:134) göre "siyasal olmayan tabaka (apolitical strate) politik olaylar hakkında merak, ilgi ve bilgi sahibi olmayan ve eylemde bulunmayan kişiler, başka deyişle ilgisizler kategorisi olarak belirlenmektedir. Ancak ayrıca belirtmek gerekir ki, siyasal tabakalar arasında kesin bir sınır çizmeye imkân yoktur. Zira politikaya karşı genellikle kayıtsız olan bir kimsenin de zaman zaman, geçici ve sınırlı da olsa bazı konularda bir siyasal ilgi gösterdiği, seçimlerde oy kullanıldığı görülebilmektedir".

2.2.4. Samuel Barnes ve Max Kease'in Sınıflandırması

Barnes ve Kease tarafından siyasal yaşama katılımın farklı bir sınıflandırılması bulunmaktadır. Onlara göre söz konusu faaliyetler olağan siyasal katılma ve olağandışı siyasal katılma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Barnes, 1979: 42-49).

a) Olağan Siyasal Katılma: Bunlar seçim süreciyle siyasal rejim tarafından konulmuş kural ve normlara uygun eylemlerden oluşmaktadır.

b) Olağandışı Siyasal Katılma: Bireyin siyasal amaçlara, özellikle de siyasal rejimin kurallarına karşı çıkmak suretiyle giriştiği faaliyetlerden olan, grev, toplu dilekçe, boykot, işgal vb. hareketlerdir. Bunlar protesto ve baskı davranışı olarak da ikiye ayrılmaktadır.

2.2.5. Deniz Baykal'ın Siyasal Katılım Düzeyi Sınıflandırması

Belirli bir düzeydeki siyasal katılımın belirli bir yoğunlukta ilgi, önem, bilgi ve eylem gerektireceğini belirterek Dahl'ın dörtlü ayrımını eleştiren Deniz Baykal'a göre siyasal katılım düzeylerinin arasındaki ayırıcı nokta "*seçimlere katılıp katılmama, yurttaşın belirli bir siyasal programla ilgili oy verip vermemesi*" şeklinde değerlendirilmektedir. Ancak bununda ayrıntılı bir siyasal katılım düzeyi belirlemede yeterli olmayacağını belirten Baykal, siyasal faaliyetlerin yoğunluklarına

göre bir sınıflandırma yapmanın daha doğru bir seçim olacağını savunmaktadır. Baykal'ın söz konusu görüşü onu Milbrath'nın sınıflandırmasına benzer bir siyasal katılım düzeyi sınıflandırmasını ortaya çıkartmaktadır (Baykal, 1970: 31-34). Bu bağlamda Baykal üç tür siyasal katılım düzeyi belirlemektedir:

a) *Siyasal Olayları İzleme:* Dergi, gazete, radyo, açıkoturum yolu ile siyasal olayları takip etmeyi içine almaktadır. Bu faaliyetlerin ortak niteliği, çoğunluğunun siyasal hayattan haberdar olmaya yönelmiş olmasıdır.

b) *Siyasal Olaylar Hakkında Tavrı Takınma:* Siyasal olayları izlemeden daha yoğun siyasal faaliyetleri ifade etmektedir. Burada belli siyasal alternatiflerin yanında ya da karşısında tutum almak söz konusudur. Bu kitle haberleşme vasıtaları yolu ile yapılabileceği gibi özel temaslar çerçevesinde de yapılabilmektedir. Bu kategoride yer alan kişilerin özelliği, siyasal olayları izlemekle yetinmeyip, onlar hakkında tavrı takınarak bunu açıklamak ihtiyacı hissetmelerinde fakat siyasal olaylar yaratmaya kalkışmamalarıdır.

c) *Siyasal Olayların İçine Karışma:* Siyasal katılmanın en ileri şekli, olayların içinde bulunmak, aday olmak, yürüyüş gösterileri ve mitinglerde aktif bir şekilde yer almak gibi faaliyetler bu kategori içinde sayılmaktadır. Burada artık siyasal olayları dışardan izlemek ya da kendi kontrolü dışında cereyan eden olaylar karşısında tavrı takınmak değil bizzat siyasal olaylar içinde yer almak söz konusu olmaktadır.

2.3. Siyasal Katılımı Etkileyen Değişkenler

Genel kapsamda ele alındığında siyasal katılıma etki eden etkenleri üç farklı alanda toplamak mümkündür. Bunlar şu şekilde sınıflandırılmaktadır. Sosyo-ekonomik değişkenler, siyasi ve hukuki değişkenler ve psikolojik değişkenler olarak tanımlanmaktadır. (Dursun, 2013: 35).

2.3.1. Sosyo- Ekonomik Değişkenler

Siyasal Katılımı etkileyen Sosyo-Ekonomik değişkenler; aile, yaş, cinsiyet, gelir ve statü, meslek, eğitim, yerleşim yeri, kitle iletişim araçları ve örgüt üyeliği olarak sınıflandırılmaktadır.

2.3.1.1. Aile

Çocuğun kimlik ve kişilik kazandığı ilk toplumsal birim ailedir; çünkü kişi bakımından en yaygın ve yoğun ilişkilerin yaşandığı yer ailedir. Genel kurallar, hiyerarşik yapı, otorite ilişkisi, sorumluluk ve roller, etik ve ahlaki kodlar, kültürel değerler, çocuğa aktarılan dinî, etnik, sosyal, siyasal ve ideolojik semboller aile tarafından çocuğa aktarılmaktadır. Bu özelliği ile aile temel değer ve inançların şekillenmesini sağlayan sosyal bir kurumdur (Balcı vd., 2013: 57). Diğer yönden aile, kişinin toplumsallaşmasında çocuğa değer ve normları aktardığı gibi aynı zamanda aile içi somut ilişkilerle katılma veya karar verme kalıplarını da aktarmaktadır. Bu özelliği ile aile bir toplumsal örgütlenme tarzı olarak sosyo-politik bir önem taşımaktadır. Bu durum da denilebilir ki, aile hem seçme işleminin hem de davranışın temelini atan bir öğedir (Adıgüzel, 2020: 119-120). Bu yönden siyaset, siyasal ilgi ve siyasal parti tercihi vb. konularda çocuklar, ailenin etkisiyle hareket etmektedir. Ailelerine bağlı olan çocuklar, anne-babaların etkilerine maruz kalarak siyasal bir parti tercihinde bulunabilmektedirler. Bu bağlamda, siyasal katılım açısından aile, kişi için siyasal ve toplumsal bir model olarak nitelendirilmektedir (Turan, 2014: 190).

2.3.1.2. Yaş

Farklı yaş dönemleri, kişilerin toplumsallaşma sürecinde sosyal ve siyasal yeni tecrübeler kazandığı, duygu yoğunluklarının, hayattan beklentilerinin, hayattaki rol ve sorumluluklarının değişiklik gösterdiği evrelerdir. Yaşla birlikte sosyo-ekonomik statü ve medeni durum da değişebilmekte ve değişen bu durum, bireylerin işlerini ve konutlarını değiştirmesine yol açabilmekte, yeni ilişki ağları kurulmasını sağlayabilmektedir. Sosyal durumda meydana gelen bu değişikliklerin, bireylerin görüşlerine ve siyasal davranışlarına da etki etmesi beklenmektedir (Eke, 2008: 25).

Tatar'a (2003: 1) göre, farklı yaş aralıkları değişik hayat tecrübelerine tekabül etmekte, söz konusu bu farklılık da katılımı etkilemektedir. Bazı durumlarda, kişilerin gençlik döneminde etkilendiği olaylar tüm siyasal yaşamına hükmedebilirken, kimi zaman değişik yaş dönemlerinde ortaya çıkan fikri çatışmalar siyasal yaşamına yön verebilmektedir. Yaş ilerledikçe kişilerin rollerinde de bir

değişme olacağından, (geliri paylaşıldan, eve gelir getirene doğru bir değişme) bu değişimin siyasi düşünce ve eğilimlerde de ortaya çıkaracağı bir kaymadan da söz edilebilmektedir.

Doğan ve Göker (2010: 181-183), Elazığ seçmeni üzerine yaptıkları bir araştırmada bu görüşü destekler nitelikte, oy verirken göz önünde bulundurulan etkenlerin yaş gruplarına göre değiştiğini tespit etmektedirler.

Tatar (2003: 338), Malatya’da yapmış olduğu karşılaştırmalı siyasi katılım araştırmasında, gençlerde oy verme davranışının (%70,7) orta yaşlarda (%91) ve ileri yaşlara (%92,5) oranla daha düşük olduğunu gözlemlemektedir. Bu farklılığa rağmen, memleket meselelerini ve çevre sorunlarını tartışma gibi konularda ise gençlerin daha fazla katılım gösterdiklerini tespit etmektedir. Yine araştırma sonucuna göre genç kesimin tartışmada göstermiş oldukları katılımı, faaliyete bir diğer deyişle oy vermeye yansıtmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun sebepleri olarak, gençlerin ilk defa oy kullandıkları, henüz belirli bir parti tercihinin zihinlerinde tam olgunlaşmaması, seçmen kütüğüne yazılırken karşılaşılmış olan güçlüklerin caydırıcılığı gibi etkenler sayılabilmektedir.

Bunların yanında, katılım yaşının yüksek tutulması gibi yasal engellemelerin de gençlerin oy verme davranışını olumsuz etkilediği, haliyle oy kullanmaktan alıkoyduğu ifade edilebilmektedir. Siyasal düzenin istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi ve tüm kurumlarıyla düzgün işleyebilmesi için özellikle gençlerin siyasi yapım sürecine katılması gerekmektedir (Eser, 2015: 16).

2.3.1.3. Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, birçok yaşam görüşünde olduğu gibi siyasi katılımı etkili bir faktördür. Ülkenin sosyal ve siyasi koşulları, kadınların eğitimden yoksun kalması ve oy hakkının olmaması gibi birçok neden, kadınların siyasi karar alma sürecinde aktif rol almasını engellemektedir.

Dünyanın birçok ülkesinde oy verme ve seçilme gibi kadınların siyasi haklarının geç kazanılması, siyasetin toplumda erkeğin işi olduğuna dair yaygın inanış, kadınların ve erkeklerin yaşamdaki rolleri hakkında eğitim, kadınları uzun süre siyasi hayatta etkisiz hale getirmiştir (Kahraman, 2012: 258). Pek çok Avrupa

ülkesinde kadınlara eşit oy hakları, uzun bir mücadele döneminin ardından 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında tanınmıştır (Dinç, 2002: 38). Türkiye’de kadınlar, 5 Aralık 1934 tarihinde milletvekili seçme ve seçilme hakkını elde etmişlerdir (Tekin ve Okutan, 2011: 80). Günümüzde dünyadaki kadınların çoğunluğunun siyasi temsil hakkı olmasına rağmen, ulusal meclislerdeki sandalye sayısına göre kadın temsilci sayısı henüz yeterli düzeye ulaşmamıştır (Dinç, 2002: 43). Çağdaş demokrasiye ve modern toplumlara katılım düzeyini artırmak ve siyasi otoritenin sağlam bir meşruiyet temeli oluşturması için dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların karar alma süreçlerine katılması çok önemlidir (Şahin, 2011: 4).

Cinsiyet faktörü siyasi katılımı etkilese de katılım türlerine baktığımızda, bu farklılığın daha çok oy verme dışındaki davranışlarda hissedildiği görülmektedir (Tatar, 2003: 348). Özellikle küçük alanlarda görülen, bireylerin sosyal rolleriyle çelişen oy doğasının olmaması, oy verme çabasının olmaması ve topluluk olarak hareket etme zorunluluğu gibi nedenler, cinsiyet faktörünün oy verme davranışını etkilemediğini göstermektedir. Örneğin Doğan ve Göker’ in (2010: 177-180) Mart 2009 yerel seçimler sonrası Elazığlı seçmenler üzerine yaptıkları araştırma sonucunda, kadınların seçim kampanyalarına katılma (ankette “seçim bürolarına uğrama sıklığı” ölçüt olarak alınmıştır) oranının erkeklere kıyasla daha düşük olmasına rağmen, oy verme davranışında belirgin bir farklılık görülmemiştir.

2.3.1.4. Gelir ve Statü

Gelir, insanların yaşam kalitesini gösteren maddi bir ölçüdür. Gelir düzeyi yükseldikçe insanların yaşam standartları yükselmekte, yaşamlarındaki sosyal ve politik faaliyetler de çeşitlenmektedir.

Lipset (1964: 36), demokrasi düzeyi ile gelir arasında bir bağlantı olduğunu belirtmektedir. Lipset’e göre, daha az demokratik ülkelerde kişi başına düşen gelir, doktor ve motorlu araç sayısı demokratik ülkelere göre daha düşüktür. Birçok siyaset bilimci, gelir ile siyasi katılım arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu da iddia etmektedir. Bu değerlendirmelere göre; iyi gelire ve yüksek statüye sahip kişiler, siyasi hayatta daha aktiftir ve bu kişiler, düşük gelirli olanlardan daha fazla katılım göstermektedir. Ancak, katılımdaki bu farklılık, siyasi partiler ve gönüllü

kuruluşlarda aktif olmak ve propaganda faaliyetlerine katılmak gibi üst düzey katılım türlerinde hissedilmektedir. Nitekim Duran'ın (2005: 150) siyasal katılıma etki eden faktörler üzerine yapmış olduğu çalışmada ortaya çıkan, “gelir düzeyi yükseldikçe siyasete ilginin artarken, gelir düzeyi düştükçe bu ilginin yerini ekonomik kaygılara bırakması” bu tezi destekler niteliktedir.

Gelir ve statü arttıkça, özellikle üst düzey katılım oranlarında bir artışın olmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Her şeyden önce, bu insanlar genellikle iyi eğitilmiş ve yüksek statülü insanlar oldukları için belli bir sosyal geçmişe sahiptir. Bu sosyal ortamda toplumu ikna etme ve yönetme gücüne sahiptirler. Bürokrasi ile yakın ilişkiler kurabilir ve siyasi partilerin kampanyalarını mali olarak destekleyebilirler. Yüksek gelirli insanların katılımını artıran diğer etkenler, medyayı daha kolay kullanabilmeleri, siyasi çıkarları, siyasi etkinlikleri ve yüksek siyasi bilgi düzeyleri olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda yüksek gelir grupları belli bir iş ortamında buldukları için, işleri ile ilgili gelişmeleri yakından takip edebilmek, hukuki ve idari alanda daha etkin olabilmek gibi nedenlerle siyasi karar alma süreçlerinde düşük gelirli kişilere göre daha aktif faaliyette bulunmak istemektedirler (Eser, 2015: 17-18).

Tatar (2003: 345), yüksek gelir ile yüksek katılım, düşük gelir ve düşük katılım arasındaki ilişkinin her koşulda doğru olmayabileceğini savunmaktadır. Buna dayanak olarak Malatya'da seçmenler üzerine yaptığı araştırma, oy kullanma, ülke hakkında konuşma ve çevre sorunları gibi konularda gelir ile katılım arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir. Ancak Tatar, aktif katılım ile gelir arasında bir bağlantı olduğunu kabul etmektedir; bu kadar yüksek katılımlı faaliyetler için neden bir miktar gelire ihtiyaç olduğunu savunmaktadır.

2.3.1.5. Meslek

Meslek, hem bağımsız olarak hem de gelir ve eğitim gibi değişkenlerle birlikte (sosyal statü) siyasal katılımı etkileyen faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Bazı meslekler; nitelikleri, çalışma alanları, icra edilme koşulları itibariyle siyasetle ve karar alma süreçleriyle yakından ilgilidir. Örneğin, ithalat ve ihracat

alanında çalışan bir kişi, hükümetin alacağı kararlardan, meclisin alanıyla ilgili çıkaracağı yasalardan daha fazla etkileneceği için; lobi faaliyetleri, siyasal kampanyalara yardım, siyasal parti temsilcileriyle temas gibi özellikle üst düzey siyasal katılım türlerine daha fazla eğilim göstereceklerdir. Avukatlık, öğretmenlik, gazetecilik gibi bazı mesleklerin de siyasete daha fazla ilgi duyduğu ve yoğun olarak katıldıkları bilinmektedir. Bu meslekler, nitelikleri itibariyle genellikle sohbet ve tartışma ortamının bol olduğu, etkileşime açık, kendini eğitmenin ve geliştirmenin zorunlu olduğu meslek gruplarıdır. Ayrıca, serbest meslek icra edenlerin de siyasete ilgi duydukları ve daha fazla katılım gösterdikleri bilinmektedir (Çukurçayır, 2002: 71).

Çalışma şartları açısından toplu olarak icra edilen mesleklerin yalnız olarak icra edilenlere göre daha fazla siyasal katılım gösterdikleri de birçok siyasetçi tarafından kabul edilmektedir. Toplu halde çalışanlar daha fazla etkileşime sahip olmakta ve bu kişiler arasında bilgi akışı hızlı olup, genellikle güçlü bir meslek dayanışması bulunmaktadır. Bazı meslekleri icra edenler ise gelir düzeyleri yüksek olsa bile yasal engellemeler yüzünden daha az siyasal katılım göstermektedirler. Ülkemizde memur ve asker kesimi bu tür mesleklere örnek olarak gösterilmektedir (Eser, 2015: 19).

2.3.1.6. Eğitim

Eğitim, bireylerin küçük yaştan itibaren kendisini sosyal, psikolojik ve siyasal olarak yetiştirdiği ve bu açıdan etkileşim, değişim ve öğrenmeye açık olduğu süreç olarak değerlendirilmektedir. Bireyler dünyaya geldiği andan itibaren aile içerisinde, eğitim süreci boyunca (ilköğretim, lise ve üniversite) ve hayatının her döneminde toplumsallaşma süreçlerine paralel olarak çeşitli fikir ve tecrübeler edinmektedir. Bu süreçte bireyler ileride yapmak istedikleri meslekten dünya görüşüne, siyasi vizyona kadar pek çok entelektüel aşamadan geçmekte ve bu aşamalarda siyasal toplumsallaşma sürecini de deneyimlemektedir. Her akademik yılda kazanacakları bilgi ve deneyimin farklı olacağı düşünülürse, siyasal katılım düzeyi, insanların eğitim düzeyine göre ve hayatın tüm sosyal alanlarına göre farklı olacaktır (Altan, 2011: 328).

Bu doğrultuda eğitim bireylerin siyasal yaşamını çok boyutlu etkileyerek bireylerin siyasal olarak toplumsallaşmasına imkân sağlamaktadır. Özellikle eğitim sisteminin kişiye aktardığı semboller, iyi vatandaş olma görevi gibi duygular, bireylerin ileride benimseyecekleri tutum ve davranışlar ile siyasal yaşamları hakkında ipuçları vermektedir. Bireylerin kazanacakları arkadaşlar, okulda üstlendikleri görevler ve katıldıkları kulüpler siyasal hayata katkı sağlayan diğer faktörlerdir (Altan, 2011: 322-323). Kısacası, bireylerin siyasal hayata ilgi duyması ve siyasal yaşamın içinde olmak istemeye başlaması eğitim süreciyle başlamaktadır.

Katılımcı demokrasi kültürü ile eğitim seviyesinin yükselmesine paralel olarak insanların siyasal yaşama daha fazla katılmalarına, talep ve isteklerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Araştırmalar özellikle vatandaşlığın yüksek eğitim seviyesinin demokrasiyi sürdürme şansını artırdığını, eğitim alan öğrencilerin ülkede muhalefeti hoş görecekları, çok partili sistemi savunacakları, farklı inanç ve kültürlerle daha olumlu bakacaklarını vurgulamaktadır (Eser, 2015: 19). Bu bulgular ışığında Lipset (1964: 37-39) iyi bir eğitim seviyesinin demokrasi için neredeyse “gerekli bir koşul” olduğunu düşünmektedir.

Almond ve Verba’ya (1989: 315-316) göre, diğer değişkenlerle karşılaştırıldığında eğitim, politik davranışın belirlenmesinde en önemli faktör olarak değerlendirilmektedir. Çünkü Almond ve Verba’ya göre; sınırlı düzeyde eğitim almış veya eğitimsiz kişilerin siyasal hayattaki rolü ile yükseköğrenim görmüş kişilerin rolü farklılık göstermektedir. Aynı zamanda Almond ve Verba (1989: 317-318), eğitimin siyasal davranışlar üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için beş ülkede, eğitilmiş ve eğitimsiz insanların politik davranışlarını incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre eğitilmiş insanların eğitimsiz ve daha az eğitilmiş insanlara göre aşağıdaki davranışlarda farklılık gösterdiklerini belirlemişlerdir:

- Resmi siyasal organların birey üzerindeki etkisinden daha fazla haberdar oldukları,
- Politikadan ve seçim kampanyalarından daha fazla haberdar oldukları,
- Siyasal konularda daha çok bilgi sahibi oldukları,

- Politik konularda ilgi daha geniş düşünce yapısına sahip oldukları,
- Politik konuları özgür bir şekilde konuşarak daha geniş çerçevede ele aldıkları,
- Sosyal çevrelerinde kendilerini ifade edebilme güvenlerinin yüksek oldukları,
- Politik konularındaki düşüncelerini aktararak çevresindeki insanları etkileme düzeylerinin yüksek oldukları belirlenmiştir.

Almond ve Verba'nın ulaşılmış olduğu bu sonuçlara göre, araştırma yapılan beş ülkedeki siyasal kültür farklılıklarına rağmen eğitilmiş kişilerin bütün ülkelerdeki siyasal davranışları ve kazanımları aynıdır. Siyasal konularda bilgi sahibi olma, haberleri ve siyasal otoritenin aldığı kararları takip etme, bunlara etki edebilme, Sivil Toplum Kuruluşları(STK)/politik örgütlerde aktif rol alma gibi davranışlar üst düzey katılım göstergeleridir. Almond ve Verba'nın çalışmasında, eğitimin objektif bir kıstas olarak, yüksek düzey katılımı sağlaması ve bireyleri bu yönde siyasal davranışlara sevk etmesi, siyasal katılım konusunda ne denli bir etkisi olduğunu gözler önüne sermektedir. Eser de bu görüşü destekleyerek, eğitimin bireylerin siyasal katılımını artırdığı gibi, siyasal etkinliğini de artırdığını savunmaktadır. Ona göre eğitilmiş insanlar; yurttaşlık bilincine sahiptirler ve siyasal katılmayı bir görev olarak görürler, siyasal kaynakları etkin kullanabilirler, iyi bir gelire sahip oldukları için topluma nüfuz edebilirler, bilişsel yeteneklere sahiptirler, çevresinde olup bitenlerden haberdardır, iyi bir gözlemcidirler, siyasal katılmanın daha zor ve karmaşık türlerini kullanabilirler (Eser, 2015: 21).

Siyasi katılım ve eğitim arasındaki ilişkiye Türkiye bağlamından bakıldığında, siyasi katılım ile ne kastedildiği önemli hale gelmektedir. Yapılan araştırmalar, oy kullanma olarak görülen siyasal katılım üzerinde eğitimin hiçbir etkisinin olmadığını, eğitim düzeyinin düşük olduğu yerlerde bile katılımın yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, yuvarlak masa toplantıları, siyasi parti üyeliği ve gösteri yürüyüşleri gibi üst düzey katılım biçimlerinde eğitilmelerindeki fark yadsınamayacak derecedir. Gümüş'ün (2006: 64-65) Antalya'da 2006 yılında seçmenler üzerinde yaptığı bir çalışmada, eğitim seviyesi yükseldikçe, siyasi

partilere üyelik gibi üst düzey siyasi katılım türlerine eğilimin arttığı görülmüştür. Ülkemiz için elde edilen sonuç, eğitim düzeyi düşük kişilerin oylama düzeyinde daha fazla katılım olduğunu gösterirken, eğitim düzeyi arttıkça katılım çeşitliliğinin arttığı görülmektedir.

2.3.1.7. Yerleşim Yeri

Bireylerin kent veya köyde yaşamaları, onların sosyal ve siyasal hayatının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Her şeyden önce birey yaşanan yere ait bir kültürle büyür ve bu kültür kişinin giyiminden, yemek anlayışına; sosyal hayatından siyasi görüşüne kadar bireyin hayatının her alanına sirayet etmektedir.

Bireyler, yaşadıkları yerleşim yerlerine göre farklı siyasal davranış sergilemektedir (Emiroğlu, 2006: 660). Köy hayatının kendine has sosyolojik (eğitim ve gelir seviyesinin kentlere nispeten düşük olması, mesleki çeşitliliğin az olması, ailesel etkilerin daha baskın olması) bazı özellikleri olması dolayısıyla katılım düzeyi kentlere kıyasla daha düşük olmaktadır. Turan'ın (1986: 82) da ifade ettiği üzere; “Yerleşme birimi büyüdükçe, farklı ve ortalamadan ayrılan siyasal görüşlerin benimsenmesi ve duyurulması için daha olumlu bir ortam belirlemektedir. Yerleşim birimi küçüldükçe, kişiyi ortama uymaya zorlayan toplumsal baskılar artmaktadır.” Bu durumda kentteki mesleki çeşitlilik, eğitim imkânlarının çok olması, kitle iletişim araçlarının çeşitliliği ve doğru habere ulaşmada birden fazla kanalın kullanılabilmesi, değişik sosyal çevrelerin, örgütsel faaliyetlerin olması gibi daha birçok etken sayesinde kentteki siyasal katılım düzeyi ve çeşitliliği artmaktadır (Eser, 2015: 24).

Türkdoğan'ın (1986: 82) Erzurum merkez ve çevre köylerinde yapmış olduğu araştırmada, köyde oturanların ve merkezde olup gecekonduda yaşayan, kırdan kente göçmüş kesimin, siyasal bilgi düzeyinin (yapılan anket çalışmasında cumhurbaşkanını kim seçer, seçimler kaç yılda bir olur, hükümeti kim kurar, siyasal partileri tutma nedeni gibi sorular sorulmuştur.) kentte yerleşik olanlara göre daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Özer'in (1994: 130-133) Ankara'da yapmış olduğu “kentleşme ve siyasal katılma” isimli çalışmasında, kırsal alanda yaşayanların Ankara'ya göç ettikten sonra siyasete ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Özer, kentte yaşamaya başladıktan

sonra kişilerin daha bağımsız oy kullandıklarını (ailenin etkisi azalıyor), siyasal yönden bilinçlendiklerini, mahalle derneklerine üye olduklarını, kısacası kentleşmenin siyasal yaşamı olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bu sonuç, yukarıda işaret edilen kentlerdeki siyasal katılım çeşitliliğinin ve düzeyinin arttığı fikrini desteklemektedir.

Kırsal alanlardaki siyasal katılım düzeyi, oy verme söz konusu olduğunda ilginç bir şekilde artmaktadır. Hatta seçimlere en yüksek katılma şehirler, ilçeler ve köyler göz önüne alındığında köylerde ortaya çıkabilmektedir (Emiroğlu, 2006: 661). Özellikle ülkemizde çok sık rastlanılan bu sonuç, her ne kadar “eğitim seviyesinin düşmesiyle siyasal katılım düzeyi düşer” ve “kentlerdeki siyasal katılma oranı kırsal kesime göre daha yüksektir” tezleriyle örtüşmeyen bir durummuş gibi görünse de bunun çeşitli sosyolojik nedenleri bulunmaktadır. Her şeyden önce oy verme, diğer siyasal katılım türlerine göre daha pasif (Özer, 1994: 131) ve gayret gerektirmeyen bir eylem olarak bilinmektedir. Kişilerin oy verme için çok fazla bilgi birikimine ve uğraşmalarına gerek yoktur. Oy vermek, seçimden seçime yapılması gereken kolay bir davranış olarak algılanmaktadır (Emiroğlu, 2006: 661).

Kırsal bölgelerin kentlere oranla daha yüksek oranda oylamaya katılmasını “uyarılmış oylama” diyebileceğimiz bir etkenle açıklamak da mümkündür. Uyarılmış oylamayı, siyasal bilinci olmayan seçmenin; aile büyükleri, köydeki kanaat önderleri, aşiret reisleri ya da devlet memurları gibi ülkeden ülkeye değişebilecek aktörlerin yönlendirmesiyle/baskısıyla oy kullanması olarak tanımlamak mümkündür. Fakat bu oylama türü, Kim’in de belirttiği gibi siyasal bir bilinç ve istek olmaksızın gerçekleştiği için demokrasi kültürünün gelişmesine bir katkıda bulunmaz, hatta diktatörleşme eğilimini artırmaktadır. Kim Güney Kore’de yapmış olduğu çalışmada uyarılmış oylama eğiliminin daha çok kırsal alanda yaşayan toplumun inanç ve tutumların gelenekçi kesiminde görüldüğünü, modernleşmeyle birlikte bu tutumdan vazgeçileceğini ifade etmiştir. Ülkemizde de uyarılmış oylama ile ilgili araştırmalar yapılmış olup, bu oylama tipinin kırsala özgü bir katılım tipi olduğu ifade edilmiş, nedenleri olarak da; siyasal bilincin olmaması, sosyal, ekonomik, siyasal çıkarlar, aşiret reislerinin siyasal partilere angaje olması gibi etkenler gösterilmiştir (Kim ve Kim, 2007: 342, 353; akt. Eser, 2016: 199).

Yukarıda sayılanlara ek olarak, kırsalda oy verme davranışının yüksek olmasının nedenleri olarak ayrıca köylülerin siyasilerle şahsi ilişkiler kurabilmelerine karşın, şehirlilerin ancak gayri şahsi çerçevede (mitingler, basın vs. aracılığıyla) ilişkiler kurabilmesi, köyde yaşayanların toplu yaşadıkları ve birbirini tanıdıkları için bu durumun sosyal bir baskı oluşturması, şehirlerde oy kullanılacak günde yapılacak başka alternatif ve aktivitelerin olması gibi etkenler sayılabilmektedir (Baykal, 1970: 73-74).

Sonuç itibariyle, kent merkezlerinde bilgi kaynaklarının çok olması, eğitim imkânlarının artması, haberleşme olanakları, örgütlü kültürün yaygın olması, siyasal bilinç düzeyinin yüksek olması gibi nedenlerle miting ve gösterilere katılma, siyasal partilerde aktif rol üstlenme, örgütler vasıtasıyla siyasilerle temas gibi üst düzey katılım türleri daha yaygınken; kırsal kesimde daha pasif ve basit düzeyde olan oy verme davranışının daha yaygın olduğu görülmektedir.

2.3.1.8. Kitle İletişim Araçları

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre kitle iletişimi, “dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, bir takım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması, kitle haberleşmesidir.” Kitle iletişim araçlarını bu tanıma uygun olarak açıklayacak olursak; bireylerin ülkesiyle ve dünyayla bağlantısını sağlayan, ülkesel ve dünya çapında güncel gelişmelerden haberdar eden, kullanım amacına göre bireyi bilgilendiren ve yönlendiren radyo, televizyon, gazete, dergi, internet, cep telefonu vb. gibi yazılı, görsel ve işitsel araçlar olarak nitelendirilmektedir.

Kitle iletişim araçları bilgiyi kısa sürede geniş kitlelere yaydığı için (İlgaz, 2005: 71-74) farklı coğrafyalarda yaşayan kimselerin aynı anda aynı duyguları hissedebilmesini, aynı fikir ve düşünceleri paylaşabilmesini, çevrelerini algılayabilmelerini, aynı konuya ilgi duyabilmelerini, en nihayetinde bir kamuoyu oluşmasını sağlayabilecek güce sahip bulunmaktadır. Kitlelere siyasal bilgi akışı sağlayarak, belirli yönde tutumların oluşmasına, hatta ideolojik olarak da etkilenmesine yol açmaktadır. Bu yönüyle kitle iletişim araçlarının siyasal

sosyalleşme üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilmektedir (Çukurçayır, 2002: 71).

Demokrasinin ve siyasal katılımın sağlıklı olarak işleyebilmesi için hem toplumu oluşturan fertler arasında hem de siyasal otorite ile toplum arasında bir etkileşim olması gerekmektedir. Mesajların karşılıklı olarak ulaşması ve etkileşimin oluşabilmesi, kitle iletişim araçları vasıtasıyla gerçekleşmektedir (Çukurçayır, 2002: 72). Bu noktada, siyasal partiler için kitle iletişim araçlarının önemi de ortaya çıkmaktadır. Siyasal partiler; parti programlarını, projelerini, seçim kampanyalarını, genel bir ifade ile propagandalarını kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapabilmektedir.

Kitle iletişim araçlarının seçmen tercihleri üzerinde güçlü bir etkisi olduğuna dair yaygın kanaat bulunmaktadır. Kitle iletişim araçları bu gücünü topluma verebildiği ikna edici mesajlar sayesinde elde etmektedir. Mesajlar ve ikna çalışmaları, bir yandan kararsız seçmenin belli bir partiye yönlendirirken, diğer yandan da partiye zaten bağlı olan seçmenin bağlılık duygusunu pekiştirmektedir. Özellikle televizyonun bu konuda daha fazla etkisi olduğu düşünülmektedir (Kalender, 2000: 124-128). Nitekim Güz' ün Mart 1994 yerel seçimleri sonrasında Ankara' da yapmış olduğu araştırma neticesinde siyasi kanaatlerin oluşmasında televizyon %36.89 ile kitle iletişim araçları içerisinde birinci sırayı almaktadır (Güz, 1995: 119).

Tokgöz'ün (2008: 231) “Amerikanvari seçim kampanyaları” olarak nitelendirdiği siyaset arenasında medya kullanımı, ilk olarak radyo, televizyon, gazete gibi geleneksel medya araçlarıyla başlamış olup, günümüzde ise yerini daha çok internet (facebook, twitter, instagram vb. sosyal ağlar) ve cep telefonlarına bıraktığı görülmektedir (Karaçor, 2009: 124). Özellikle 2008 Amerikan başkanlık seçimlerinde siyahî bir aday olan Barack Obama'nın, interneti ve sosyal ağları kullanarak yapmış olduğu seçim kampanyaları sayesinde büyük bir başarı elde etmesi, dikkatlerin bu alana çekilmesini ve daha fazla önem kazanmasını sağlamaktadır (Genel, 2012: 23).

Kitle iletişim araçları sadece seçim kampanyalarında değil, siyasal katılımın geniş anlamda tabana yayılmasında, e-demokrasi sistemi sayesinde vatandaşların

istek ve şikâyetlerini anında gerekli mekanizmalara iletebilmesinde, çoğulcu ve katılımcı bir demokrasinin oluşmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Karakoç, 2009: 126-130). Dilber'in (2012: 102-103) yapmış olduğu araştırma sonucunda, kitle iletişim araçlarının ayrıca belirli konularda kamuoyu oluşturarak vatandaşların duyarlılıklarını artırıcı, bilgilendirici işlevi olduğu sonucu da ortaya çıkmaktadır.

2.3.1.9. Örgüt Üyeliği

Temsili demokrasilerin katılım konusundaki yetersizliği, toplumda ortak amaç ve çıkarları olan bireylerin bir araya gelerek haklarını korumak adına çeşitli örgütlerin çatısı altında birleşmesine yol açmaktadır. Bu da sivil toplum kuruluşları (STK) olarak da niteleyebileceğimiz, sendikalar, ticaret örgütleri, meslek odaları vb. gibi kuruluşların gücünü ve önemini artırmaktadır.

Aslan ve Kaya'ya (2004: 216) göre “sivil toplum kuruluşları, toplum yararına çalışan ve bu yönde kamuoyu oluşturan, kar amacı gütmeyen, sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişe sahip, bürokratik donanımdan yoksun ve gönüllü olarak bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlenmelerdir.”. STK'lar hem bireylerin isteklerini daha güçlü olarak siyasal mekanizmalara ileten hem de siyasal yapım sürecini denetleyen, sorumluluk ve katılımcılık bilincinin oluşmasını sağlayan yapılanmalar olarak, (Güldiken ve Kaya, 2004: 106-107) bugün artık modern ve örgütlü toplumların vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, STK'ların en büyük özelliği gönüllülük esasına dayanması, bireylere sosyal ve siyasal bilinç aşılması olarak bilinmektedir. STK'lar, barındırdıkları bu özelliklerle üyelerine, karşılaştıkları siyasal olaylar karşısında nasıl bir tavır takımıp yol izleyecekleri konusunda bilgi ve beceriler kazandırmaktadır (İğci, 2008: 44).

Toplumda belirli bir guruba üye olmanın amaçlara ulaşmayı kolaylaştırdığı düşüncesi geliştikçe üyelik de artmaktadır. Bir grupta aktif olma ya da örgütsel ilişkiler kurma siyasal katılmayı artıran diğer önemli bir faktördür. Kişilerin grup bilincinin yüksek olmasına bağlı olarak, siyasal hayata katılım düzeyleri de artmaktadır. Örgüt üyeliği, bireylerin siyasallaşmasına ve siyasal yapım sürecinde görevler almasına katkıda bulunmaktadır (Çukurçayır, 2002: 73). Özellikle gönüllü

kuruluşlar, üyelerine siyasal hayata daha çok yönlendirmektedirler. Bu konuda yapılan araştırmalar da bu bulguları destekler niteliktedir. Örneğin Ozankaya (1966: 31), Ankara Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, örgüt yöneticilerinin siyasetle daha yakından ilgilendiklerini tespit etmiştir. Öz' ün (2010: 126) Isparta ilinde memur sendikalarına üye olmanın siyasal katılıma olan etkisini ölçmek için yapmış olduğu araştırmada sendika üyeliğinin siyasal ilgi ve etkinliği artırdığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yine İğci' nin (2008: 71) STK üyeliğinin siyasal katılıma etkisi üzerine Isparta ilinde yapmış olduğu çalışmada, özellikle STK faaliyetlerine sık katılan üyelerin üst düzey siyasal katılım yöntemlerini daha çok kullandıkları tespit edilmiştir. STK üyeliğinden başka bizzat siyasal partilere üye olmak, faaliyetlerine katılmak da siyasal katılımı artıran bir faktördür. Siyasal partiler siyasal sosyalleşmeyi sağlayarak, birçok insanı siyasal katılmaya ve siyasal sistemle ilişki kurmaya yönlendirmektedir (Eser, 2015: 29).

2.3.2. Siyasal ve Hukuksal Değişkenler

Siyasal katılımı etkileyen siyasal ve hukuksal değişkenler; bireyle ilgili değişkenler ve çevreyle ilgili değişkenler olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır.

2.3.2.1. Bireyle İlgili Değişkenler

Siyasal katılımı etkileyen bir diğer değişken siyasal ve hukuksal değişkenlerdir. Bu değişkenlerin bir kısmı bireyle ilgiliyken, bir kısmı da bireyden bağımsız olarak, sosyal ve siyasal çevre, hukuk sistemi, parti sistemleri vb. değişkenlerdir.

Bireylerin düşünce yapısına ve önem sırasına uygun olarak siyasal yönelimde odak noktası olarak partiler, siyasal kişiler ya da parti programları olabilmektedir. Birey siyasal bir tercihte bulunurken, adaya ya da partiye olan bağlılığını veya parti programında yer alan düşünceleri esas alıp, kararını bu yönde verebilmektedir. Verilen kararın siyasal katılım açısından bazı sonuçları olması da kaçınılmazdır. Baykal (1970: 111) bu sonuçları şöyle açıklamaktadır: “Bunların (sonuçlardan) en önemlisi, siyasal katılmanın sürekliliği ve düzenliliği ile ilgilidir. Siyasal yöneliminde parti bağlılığı ağır basan kimseler, birinci derecede kişilere ya da programa önem verenlere nazaran hem daha yüksek siyasal katılma göstereceklerdir

hem de siyasal katılmalarının yönü devamlı değişmelere tabi olmayacaktır. Bunun sebebi partilerin, daha sürekli ve genel siyasal semboller olmasıdır. Böyle kurumlaşmış sembollerle özdeşleşmenin daha kalıcı bağılıklara yol açacağı açıktır. Diğer taraftan, siyasal kişiler ile programlara olan bağılılığın, bunların olayların akışı içinde geçirdiği değişmeler dolayısı ile sürekli bir siyasal katılmaya yol açma olasılığı azdır. Aynı şekilde, pek çok kimse için program ve kişilik üzerinde durma, açık ve kesin bir siyasal tavır takınmaktan kaçışın bir yoludur.”

Bireylerin siyasete bakış açıları ve onu ne ile özdeşleştirdikleri de katılımın yoğunluğunu ve yönelimini belirleyen bir faktör olmaktadır. Vatandaşların bazılarının siyaseti ahlak dışı, çıkarsal ilişkiler ağı olarak görmesi halinde katılım düşerken; bazılarının ise siyasetin kötü taraflarını düzeltmek için daha fazla faaliyette bulunulması gerektiği düşüncesinden hareketle katılım artmaktadır. Bazıları ise siyasetin sunmuş olduğu nimetlerden faydalanabilmek için katılım göstermektedirler.

2.3.2.2. Çevreyle İlgili Değişkenler

Bazı siyasal değişkenler bireylerden bağımsız olarak sistemin işleyişi, kurallar dizisi, sistemin yapısıyla ilgilidir. Birey, bu anlamda bir çerçeve içinde hareket etmek zorundadır. Kimi zaman kısıtlayıcı kimi zaman katılımı artırıcı bu faktörler çeşitlilik göstermektedir.

Her siyasal sistemde siyasal süreç, belirli kurallar ve yasalarla işlemektedir. Kimlerin siyasal sürece katılıp, kimlerin katılamayacağından, hangi düzeyde katılabileceklerine kadar bir takım yasal sınırlamalar olmaktadır. Seçmenlik için belirli bir yaşın üzerinde olmak, okuryazar olma, bazı meslekleri icra ediyor olmamak, belirli suçlardan hüküm giymiş olmamak, vergi ödemek gibi kurallar koyulmaktadır. Örneğin T.C. Anayasası'nın seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun'un altıncı maddesinde, oy kullanabilmek için 18 yaşını doldurma şartı aranmaktadır. Bununla birlikte silâh altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrencilerin, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağı da 67. maddede düzenlenmiştir. Yine 68. maddede bazı meslek mensuplarına ve yükseköğretim öncesi öğrencilerin siyasal partilere üye olamayacağı belirtilmiştir. Kuşkusuz ki bu yasal sınırlamalar katılımı

olumsuz etkileyecek, tabana yayılmış geniş katılımı önleyecektir. Seçmen kütüğüne kayıt yaptıırma zorunluluk ve zahmeti de katılmanın düşük olmasına yol açan bir diğer yasal sorun olarak değerlendirilmektedir.

Hukuksal ortamın bazen katılımı artırıcı etkisi de görülebilmektedir. Oy kullanmamanın cezalandırıldığı ülkelerde katılım düzeyi %10'a kadar artabilmekte, yine bu tür cezaların kaldırıldığı ülkelerde doğru orantılı bir şekilde katılım oranı düşebilmektedir (Powell, 1990: 155).

Siyasal sistemin demokrasi olması ya da totaliter bir rejim olması durumunda da siyasal katılım düzey ve yoğunluğu farklılık göstermektedir. Totaliter sistemlerdeki katılım daha çok siyasi otoritenin kendini meşru göstermek amacıyla, kitlelerin mobilize edilmesiyle ortaya çıkan bir katılım türü olacağından, bu katılım siyasal hayatta aktif rol oynayabilecekleri bir kanal olamayacaktır. Bu anlamda, tek partili sistemle çok partili sistem arasında katılım yönünden bir fark oluşmaktadır (Dursun, 2012: 250-251). Türkiye'de 1923-1945 arası dönemdeki tek partili rejim çerçevesindeki katılım davranışı bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu dönemdeki tek parti yönetimi kitleleri mobilize etme amacı gütmektedir. Demokrasilerdeki katılım ise daha çok tabana yayılmış, sadece oy verme değil diğer katılma türlerini de içeren, hukuksal anlamda birbirine eşit vatandaşlar tarafından ifa edilen geniş bir alanı kapsamaktadır. Buradaki katılım türü totaliter rejimlerde olduğu gibi hem siyasal otoriteyi destekleyici özellik barındırırken hem de sistem karşıtlığını da müsaade etmek suretiyle meşrulaştırıcı ve sistemi güçlendirici bir özelliğe sahip olmaktadır. Özellikle çağdaş demokrasilerde katılım kanallarının çokluğu, oy verme dışında daha üst düzey katılım kaynaklarının olması, totaliter rejimlere kıyasla daha iradi olması vb. özelliklerinden dolayı, bu rejimlerin daha katılımcı olduğunu söylenmektedir (Özgişi, 2014: 59-60).

Örgütlenme olanakları da katılmayı etkileyen bir faktördür. Bazı sistemlerde örgütlenme bürokratik kurallara, kimi yasal zorunluluklara, önceden bildirimle bağlıyken; bazı sistemlerde örgütlenmeyi teşvik edici imkânlarla donatılmaktadır. Örgütler bireyi siyasal yaşama hazırlayan, siyasi tasarruflarda bulunabilmesi için bilgi ve becerilerle donatan yerlerdir. Özellikle üst düzey katılım açısından bireyleri teşvik edici etkileri göz önüne alındığında örgütlenmenin daha kolay olduğu toplum

ve siyasal sistemlerde katılım daha yoğun olurken; örgütlenmenin bir takım kurallara bağlı olduğu siyasal sistem ve toplumlarda katılımın daha az olacağı düşünülmektedir (Görgülü, 2018: 19-22).

Siyasal kültürün de bireylerin siyasal katılımını etkilediğine dair bir inanç bulunmaktadır. Ozankaya (1971: 32) siyasal kültürü, “bireylerin içinde yaşadıkları topluluk veya toplumun yönetimiyle ilgili algı, ilgi, bilgi, değer ve eylemlerini ve bunları etkileyen maddi ve manevi şartlar” olarak tanımlamaktadır. Siyasal kültür, bireye içinde bulunduğu siyasal şartları ve süresi nasıl değerlendireceği konusunda bireye bir yol çizer, bireyi siyasal olaylar karşısında belirli bir tavır takınmaya yönlendirmektedir. Siyasal kültür, en basit anlamda katılım türü olan oy vermeden protesto hareketlerine kadar tüm katılım yolları ve bireyleri bu yollardan alıkoyacak ya da yönlendirecek özellikleri içinde barındırmaktadır.

Seçim sistemlerinin siyasal katılımı ne derecede etkilediği tartışmalı olmakla birlikte çok turlu sistemlerde seçmenlerin oylamaya daha az katılacağı söylenmektedir. Nispi temsil sistemlerinin daha çok tercihe imkân vermesi dolayısıyla daha katılımcı olduğu düşünülmektedir.

2.3.3. Psikolojik Değişkenler

Siyasal katılımı etkileyen psikolojik değişken; olumlu psikolojik değişkenler ve olumsuz psikolojik değişkenler olmak üzere 2’ye ayrılmaktadır.

2.3.3.1. Olumlu Psikolojik Değişkenler

Siyasal katılımı etkileyen olumlu psikolojik değişkenler; sosyal girişkenlik, siyasete ilgili duyma, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duygusu olmak üzere 4’e ayrılmaktadır.

➤ Sosyal Girişkenlik ve Siyasal Katılım

Karşınızdaki kişinin hakkını göz ardı etmeden kendi hakkınızı, kendi duygu ve düşüncelerinizi açıklama becerisine girişkenlik denilmektedir. Bu özelliği olan kişiler, hem sosyal hem siyasal hayatta daha aktif ve kendine güveni olan kişilerdir. Dolayısıyla siyasal faaliyetlerde bulunma olasılıkları da daha yüksek olmaktadır. Sosyal girişken insanlar, çevresindeki olaylara daha rahat müdahale

ederek ve diğer insanlarla hemen iletişim kurabildiklerinden dolayı onları çok hızlı örgütlendirmektedirler. Sosyal ilişkilerde olduğu gibi siyasal ilişkileri de çok rahat kurabilen bu kimseler, her türlü siyasal katılım yollarını da rahat kullanabilmektedirler (Dilber, 2013: 4).

➤ Siyasete İlgili Duyuma ve Siyasal Katılım

Aristo, “Politika” adlı eserinde, insanın siyasal bir hayvan olduğunu ifade eder (Aristoteles, 2007: 6). Her ne kadar Aristo bu söylemiyle daha çok konuşma ve işbirliği içinde birlikte yaşama yetisini ön plana çıkarsa da, “politik hayvan” benzetmesine; fikirleri ifade edebilmeyi, hayvanlardan farklı olarak, politikaya ilgi duyabilmeyi de eklemektedir.

Bireylerin herhangi bir siyasal faaliyette bulunmadan önce bilgi sahibi olması, siyasal katılma türlerini bilmesi ve edindiği bilgiler neticesinde karar verip belirli bir katılım türüne yönelmesi beklenmektedir (Öztekin, 2003: 263-264). Fakat Baykal, bu tür bilgilerin edinilmediğini, hatta siyaset kurumunun nasıl işlediğinden bile haberdar olunmadığını iddia edip, bazı ampirik çalışmaların da bu iddiayı doğruladığını ifade etmektedir. Bu noktada ortaya çıkan ilgisizleşme, demokrasi için bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Siyasal sürece ve sisteme ilgisizleşen birey, giderek daha az siyasal katılım göstermeye ve yaptığı siyasal faaliyetler de kendisi için anlamını yitirmeye başlamaktadır. Sonuçta, bireydeki ilgisizlik, giderek artan bir şekilde hem demokrasiye hem de siyasal sistemin işleyişine zarar vermektedir (Baykal, 1970: 151-152).

➤ Siyasal Etkinlik ve Siyasal Katılım

Tokgöz’ e (2008: 178) göre siyasal etkinlik duygusu, “bireyin seçmen olarak kendi eylem ve davranışı ile çevresine ve olayların akışına etkide bulunma inancı taşıyıp taşımadığını ifade eden bir kavramdır.

Çukurçayır (2002: 57) da siyasal etkinliği, “bireyin siyasal sisteme ve onun parçalarına etki etmekle, sistemi kendi yararına çalıştırabileceği düşüncesiyle eyleme geçmesi” olarak tanımlamaktadır.

Siyasal etkinlik, siyasal katılımı, siyasal ilgi ve bilgiyi artıran bir güdüdür. Siyasal olarak etkin olduğunu düşünen kimsenin siyasal süreci etkileyebileceğine

dair kendine bir güveni bulunmaktadır. Birey, bu duygu sayesinde sürece dâhil olup, edindiği bilgileri başkalarına da aktarmak suretiyle çevresinin de bilinçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bilinçlenen birey kendisiyle birlikte çevresini de siyasal katılıma teşvik ettiği için siyasal toplumsallaşmayı ve demokrasinin daha iyi işlemesini sağlamaktadır. Siyasal olarak etkin olmayan kişi ise bu durumun tam tersi olarak, siyasal mekanizmayı etkilemeyeceğini, hatta etkilemeye yönelik yapacağı eylemden kaynaklanan bir yaptırımla karşılaşabileceğini düşündüğü için, siyasal katılıma yönelik herhangi bir faaliyette bulunmamaktadır (Bayram, 2011: 23).

Siyasal etkinlik duygusunun temsili demokrasiler için ayrıca bir önemi bulunmaktadır. Bu duygunun özellikle seçmen yaşına gelmiş bireylerde yerleşmiş olması ve bireylerin hem seçmen hem de herhangi bir örgüt üyesi olarak yapacağı faaliyetlerle, alacağı kararlarla siyasi mekanizmayı etkileyebileceğine inanması gerekmektedir. Ayrıca siyasal gelişmeleri izlemesi, bunlarla ilgili olarak bir tepki geliştirebilmesi, siyasal süreci denetleyen bir rol üstlenmesi de söz konusudur. Siyasal süreçte etkin olmayacağını düşünen kimse, süreç hakkında bilgi sahibi olmaya çalışmaz, kayıtsız kalır, katılım göstermez. Bu durumda temsili demokrasi krizi olarak, halkın yönetimden uzaklaştığı, karar alma süreçlerine katılmadığı için demokrasiden uzaklaşılan bir sistem ortaya çıkmaktadır (Kalaycıoğlu, 2008: 251).

➤ Vatandaşlık Duygusu ve Siyasal Katılım

Vatandaşlık duygusu ile siyasal katılım, kişilerin hiçbir çıkar ve menfaat gözetmeksizin, vatani görev duygusuyla ülke menfaati için yapmış olduğu, içinde milli ve manevi duyguları barındıran katılım faaliyetleridir (Dilber, 2013: 5). Vatandaşlık duygusuyla katılmada amaç, siyasal süreçte etkili olmaktan ziyade yapılması gereken bir görev duygusudur. Baykal' a (1970: 100) göre vatandaşlık sorumluluğu ile hareket eden kimseler, siyasal hayatta daha aktiftirler ve bu kimselerin statülerinin/eğitiminin artması durumunda vatandaşlık görevi duyguları da artmaktadır.

2.3.3.2. Olumsuz Psikolojik Değişkenler

Siyasal katılımı etkileyen olumsuz psikolojik değişkenler; siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık (siyasal sinizm) ve kuralsızlık/kuraldışıılık (anomi) olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

➤ Siyasal Yabancılaşma ve Siyasal Katılım

Latince “alienare” kökünden gelen yabancılaşma, hemen hemen tüm sosyal bilimler alanında incelenmiş, başta felsefi ve sosyolojik olmak üzere birçok tanımı yapılmış yaygın kullanımlı bir kavramdır (Topateş, 2006: 12). Marx' a göre yabancılaşma, “insanı kendi ürünlerine, üretken etkinliğinin kendisine, içinde yaşadığı doğaya, kendine, kendi öznel doğasına, insanlığına, öteki insanlara yabancılaştıran eylem”dir (Sommer vd., 2007: 12). Özbudun ve Demirer' e (2008: 45) göre yabancılaşma ise bireylerde oluşan, gerek kişisel gerekse toplumsal hayatlarının; çözümlenemeyen, anlaşılamayan ve karşısında çaresiz kalınan bir güç tarafından yönetildiği inancı ve bu durumun değiştirilemeyeceğinin kabullenilmesiyle birlikte yaşam tarzlarını bu kabullenişe uyarlama olarak nitelendirilmektedir.

Ofluoğlu ve Büyükyılmaz (2008:113-114) ise yabancılaşmayı, bireyin toplumsal, kültürel ve doğal çevresine uyumunun azalması, çevre üzerinde denetimini kaybetmesi, giderek çaresiz kalıp yalnızlaşması olarak ifade etmektedirler. Yabancılaşmanın özünde insanın yaratıcılığının ve etkinliğinin gölgede bırakılması ve işlevsizleştirilmesi yatmaktadır (Aytaç, 2005: 323).

Siyasal yabancılaşma ise, bireyin kendisinin siyasal sistemin dışında, siyasal sistemi ise kendisinin dışında görmesidir. Siyasal yabancılaşma, bireyin siyasal sistemden en genel şekliyle kopması olarak nitelendirilir ve bu kopma birey için bir önem arz etmediği gibi, siyasal sistemin bireyin ihtiyaçlarını karşılayamaz hatta bireye engel olması durumunda iradi veya irade dışı olarak ortaya çıkabilmektedir (Baykal, 1970: 102-103).

Yabancılaşan bireylerin vereceği çeşitli tepkiler bulunmaktadır. Siyasal sistemden, toplumdan uzaklaşan birey, kendi köşesine çekilip oy verme de dahil hiçbir siyasal katılım faaliyetinde bulunmayabilir, olağandışı katılma faaliyetlerine

yönelebilir, dinsel ya da ideolojik argüman içeren radikal fikirleri benimseyebilmektedir.

Siyasal yabancılaşma, siyasal kültürle, sosyo – ekonomik gelişmişlikle ve içinde yaşanılan siyasal sistemle de ilgili olduğu için, yoğunluk ve tepkisel çeşitlilik açısından ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Örneğin Tokgöz (2008: 179), ekonomik olarak gelişmiş kuzey ülkelerinde (AB üyesi ülkeler) siyasetten giderek uzaklaşıldığını, siyasete ilgisizleşildiğini, bu durumun ise ciddi bir katılım sorununu doğurduğunu ifade etmektedir. Tokgöz (2008: 317) ayrıca, söz konusu ülkelerde ve ABD’ de insanların siyasal kurumlara ve liderlere ilgisiz kaldıklarını, onları dikkate almadıklarını, sandığa gitmediklerini, siyasal bilgilerinin ise yetersiz olduğunu, bu durumun bir temsili demokrasi krizi olduğunu eklemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise siyasal yabancılaşmanın etkisi farklı bir hal alarak, tahrip edici sonuçlar doğurabilmektedir. Zira bu ülkelerde, siyasal sorunlar, toplumsal ve olumsuz ekonomik koşullarla birleşebileceğinden, siyasal yabancılaşmanın daha yıkıcı olma ve daha geniş kitlelere yayılma ihtimali yüksek görülmektedir (Topateş, 2006: 167-168).

➤ Siyaset Dışılık (Siyasal Sinizm) ve Siyasal Katılım

Siyaset dışılık ya da sinizm, kişilerin içinde bulunduğu örgüt (ya da toplumsal yapı) ile ilgili olarak; öfke, kızgınlık, hayal kırıklığı, ümitsizlik gibi olumsuz duygular hissetmesi olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin “sinik” olmasında güven faktörünün ayrı bir önemi bulunmaktadır. Çünkü güvensizlik duygusunun bireylerin birbirine karşı olumsuz duygular beslemesine, şüpheyile yaklaşmasına ve önyargılı olmasına neden olduğu düşünülmektedir (Özler vd., 2010: 48).

Baykal (1970: 103) sinik kimseleri diğerlerinden ayıran en önemli özellik olarak, onların siyasal sisteme karşı patolojik sayılabilecek derecede kökten olumsuz bir tavır takınmasını görüp, bu durumun belirli bir sisteme karşı bir muhalefet ile karıştırılmaması gerektiğinin de altını çizmektedir. Ona göre sinik kimselerin sisteme karşı olumlu bir yönelimleri yoktur. “Sinizm’in kaynağı ise doğrudan bireydir. Sinizm bireyin kişilik yapısının ve dış dünyaya genel yöneliminin bir sonucudur.

Buna karşılık sinizmin hedefi siyasal sistemdir. Birey siyasal sistem hakkında siniktir”.

Miller’ e (1974: 68) göre siyasal sinizm, hükümete karşı olumsuz bir etkinin derecesi ve hükümetin bireysel beklentilerle uyumlu çıktı üretmediği inancının bir ifadesidir. Miller’ in bu tanımından ortaya çıkan sonuç, hükümetin bireysel talepleri karşılamamasının siyasal güvensizliğe yani sinizme yol açtığı gerçeğidir.

Sonuç olarak, temelinde şüphecilik, güvensizlik ve düşmanlık yatan sinizm (Baykal, 1970: 103), siyasal katılımı azaltan bir faktördür. Sinik kişiler, siyasal faaliyetlerin kendileri veya toplum için bir fayda getirmeyeceğine, verilen çabaların siyasal iktidar tarafından dikkate alınmayacağını düşündükleri için siyasal katılımdan uzaklaşmaktadırlar. Bu durumun ortaya çıkmasında topluma kulak tıkayan, sadece seçim zamanı vaatlerde bulunup seçim sonrası dönemlerde sözlerini yerine getirmeyen hükümetlerin de payı bulunmaktadır.

➤ Kuralsızlık/Kuraldışılık (Anomi) ve Siyasal Katılım

Anomi, “olayların üzerinde etkili olma ümidinin ortadan kalktığı, güçsüzlük ve normsuzluk durumlarının bir arada bulunması ile genel bir değer, inanç ve doğrultu eksikliği ya da karışıklığı durumudur (Çukurçayır, 2002: 60).

İlk kez Durkheim tarafından anomi şeklinde kullanılan bu kavram, güç yetirememenin ve kuralsızlığın bir arada bulunması hali olarak tanımlanmaktadır (Baykal, 1970: 103). Toplumda bireyleri aynı çatı altında toplayacak kuralların olmayışı ya da var olan kuralların geçerliliğini/yaptırımını yitirmesi ve yeni kuralların ortaya çıkmaması anomiyi doğuran sebepler arasındadır (Tolan, 1978: 247). Kuralsızlık ya da anomi, kişilerin adeta başıboş kaldığı, neye inanacaklarını kestiremedikleri bir karmaşa hali olduğu için siyasal güven ve siyasal katılım türü eylemler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Kişiler kendilerini güçsüz, kuralsız ve dışlanmış hissettikleri için oy verme gibi basit bir katılım türünden bile kaçınabilmektedir (Baykal, 1970: 104-105).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AİLE KURUMUNUN Z KUŞAĞININ SİYASAL KATILIM DAVRANIŞINA ETKİSİ: KONYA ÖRNEĞİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın yöntemi, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmada kullanılan istatistiki teknikler, araştırmanın hipotezleri ve araştırma sonucunda elde edilmiş olan bulgulara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bireylerin yaşamını doğumundan ölümüne kadar etki altına alan aile yapısı farklı kuşakların bir arada yaşadığı ve toplumun en küçük birimi olarak bireylerin siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışları üzerinde etkisini göstermektedir. Bu kapsamda yapılan araştırmanın amacı aile kavramının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmaktır. Sosyal bilimler alanında, ortak zaman diliminde hayatın ve yaşamın getirisi olarak benzer özelliklere sahip bireylerin oluşturmuş olduğu gruplar “kuşak” olarak tanımlanmaktadır. Kuşaklar aynı dönemde yaşayan bireylerin algı, beklenti, alışkanlık, hayata bakış açısı ve gündelik yaşamın pratiklerine göre kendisinden önceki veya sonraki kuşakta yaşayanlara göre farklılık göstermektedir. Gündelik yaşamın pratiklerinde yaşanan değişimin en fazla hissedildiği alan toplumlarda genellikle aile kurumu üzerinde görülmektedir. Toplumun en küçük temel yapı birimi olarak nitelendirilen aile kavramı işlevleri itibarıyla bireyi, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan etkilemektedir.

Toplumu bir araya getiren bireylerin yaşam tarzlarının ve düşüncelerinin en çok etkilendiği alanlardan en önemlisi aile yapısı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bireylerin siyasal düşünce ve katılım düzeyleri üzerinde aile yapısının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamı etkileyen aile yapısı ve siyasal katılım davranışları arasında ilişki bulunmaktadır. Toplumun dinamiklerinde meydana gelen değişimlerin ana unsuru olarak nitelendirilen aile yapısı bireyler

üzerinde oluşturmuş olduğu etkiyle birlikte siyasal düşünceleri etkileyerek toplumsal açıdan siyasal katılım davranışı üzerinde etkisini göstermektedir. Bu doğrultuda aile kavramının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi, aile içerisinde yer alan üst kuşakların alt kuşaklara olan etkisinin belirlenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca siyasal katılım davranışları üzerinde ailenin etkisini belirlemesi açısından literatüre ayrı bir katkı sağlayacaktır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, aile kurumunun Z kuşağının siyasal katılım davranışına etkisini ölçmeye yöneliktir. Bu doğrultuda yapılan çalışmada araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır, araştırmaya yönelik verilerin elde edilmesinde ise anket tekniğinden faydalanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Konya genelinde Z kuşağına mensup kişilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme evreni üzerinden seçilen Konya ilinde öğrenim gören 405 kişiden oluşmaktadır. Bu kapsamda katılımcıların anket formlarını gönüllülük esasına dayalı bir uygulama yapılmış ve 422 Z Kuşağı mensubu anket formunu doldurmayı kabul etmiştir. Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması esnasında geçersiz sayılacak 17 anket formuna rastlanmış ve katılımcıların 405 kişinin anketleri geçerli sayılarak araştırmanın örnekleme 405 kişi olarak belirlenmiştir.

Ayrıca anket formlarının uygulanmasında tüm dünyayı etkisi altına alan “Covid-19” virüsü nedeniyle alınan önlemler dikkate alınarak anket formlarının doldurulması “Google form” uygulaması üzerinden Konya’daki üniversitede eğitim alan Z kuşağına mensup öğrenciler ağırlıklı olmak üzere Konya’da yaşayan Z kuşağı mensupları ile mail ve Whatsapp yoluyla iletişim sağlanarak gerçekleştirilmiştir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Aile kavramının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi, aile içerisinde yer alan günümüz yeni seçmen kitlesi olan “Z” kuşağı mensupları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın “Z” kuşağı ile sınırlandırılmasındaki ana hedef, Z

Kuşağı mensuplarının 2000 yılı sonrası doğan bireylerden oluşması ve günümüz modern toplumlarında çekirdek aile yapısının yaygın olmasından dolayı tercih edilmiştir. Ayrıca Z kuşağına mensup bireylerin günümüz modern aile yapısı içerisinde siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının yeni oluşmaya başlaması etkili olmuştur.

Ayrıca Anket formları, örneklemin evreni temsil edebilmesi noktasında daha çok kişiye ulaşılmaya çalışılmakla birlikte elden doldurulacaktı fakat tüm dünyayı etkisi altına alan “Covid-19” virüsü nedeniyle uygulanan karantina, sokağa çıkma yasakları sebebi ile planlanandan daha az kişiye ulaşılmıştır. Bu doğrultuda alınan önlemler dikkate alınarak anket formlarının doldurulması “Google form” uygulaması üzerinden sağlanarak gerçekleştirilmiştir.

3.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada anket formundan veri toplama aracı olarak yararlanılmıştır. Anket formu: Kişisel Bilgiler Formu, Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar, Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır.

Araştırmanın veri toplama aracı olarak Serdar Canbaz, Uğur Eyidiker ve Emel Çınar’ın (2019) geliştirdikleri “Siyasal Katılım ve Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılıma Bakışı: Babaeski Meslek Yüksekokulu Örneği” kullanılmıştır. Yazarlar bu ölçeği üniversite öğrencilerinin demokratik katılım düzeylerini belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek ve bu geliştirilen ölçeğin farklı demografik özelliklere sahip kitlelerin demokratik katılım düzeylerini ölçmek amacıyla kullanıma sunmak istemişlerdir. Bu ölçeğe dayanarak oluşturulmuş olan ellibeş maddelik bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formu hazırlanmadan önce, ölçek yayınlanmamış olduğu için ölçeği geliştiren araştırmacılardan biri olan Canbaz ile görüşülerek (İzine dair mail üzerinden yapılan görüşme detayları Ek-2’de yer almaktadır.) kullanma izni alınmıştır.

Alınan izin sonrasında söz konusu ölçeklere ilişkin değerlendirmeler yapılan çalışmaya uyarlanarak ailenin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla anketteki değerlendirmeler oluşturulmuştur.

3.6. Araştırmada Kullanılan İstatistikî Teknikler

Katılımcılara uygulanan anket ile birlikte araştırma için gerekli veriler elde edilmiştir. Anket ile birlikte ulaşılan ham veriler bilgisayar ortamında oluşturulmuştur. Problemlere cevap bulma süreci, SPSS 25.00 (Statistical Package for The Social Science) programı ortamında sağlanmıştır. SPSS programına veri girişi yapılırken anket formlarına numaralar verilmiştir. Formda yer alan maddelerin gerekli kodlamaları SPSS programına aktarılmıştır. Formdaki maddeler sütunlarda, ankete katılanların verdiği cevaplar ise satırlarda yer almıştır.

Örnekleme meydana getiren 405 katılımcıya yönelik kişisel bilgileri belirlemek için frekans dağılımları dikkate alınmıştır. Excel programında da grafiklerin gösterimi yapılmış, Cronbach's Alpha katsayısı ile de ölçeklerin güvenilirlikleri test edilmiştir.

İki kategoriden oluşan demografik özellikler açısından ölçeklerin karşılaştırılması bağımsız örneklem T testi ile analiz edilirken ikiden fazla kategoriden oluşan demografik özellikler açısından ölçeklerin karşılaştırılması Tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ölçeklerin birbiri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla araştırma kapsamından regresyon analizi yapılmıştır.

3.7. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Siyasal katılım ile ilgili tutumlar siyasal katılım davranışları üzerinde etkilidir.

H₂: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumu etkilidir.

H₃: Siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar demografik özelliklere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

- H₃₋₁: Siyasal Katılıma ilişkin tutumlar demografik özelliklere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1a}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

- ✓ H_{3-1b}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1c}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1d}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1e}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1f}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1g}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar anne mesleğine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1h}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar baba mesleğine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1i}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1j}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin nasıl tanımlandığına göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-1k}: Siyasal katılıma ilişkin tutumlar yaşanan aile türüne göre farklılık göstermektedir.
- H₃₋₂: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.
  - ✓ H_{3-2a}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
  - ✓ H_{3-2b}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.
  - ✓ H_{3-2c}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir.
  - ✓ H_{3-2d}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.
  - ✓ H_{3-2e}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

- ✓ H_{3-2f}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-2g}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar anne mesleğine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-2h}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar baba mesleğine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-2i}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-2j}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin nasıl tanımlandığına göre farklılık göstermektedir.
- ✓ H_{3-2k}: Siyasal katılıma ilişkin davranışlar yaşanan aile türüne göre farklılık göstermektedir.

H₄: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi demografik özelliklerine göre, istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

- H_{4a}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4b}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4c}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin yakın olduğu ideolojiye göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4d}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi etkisi gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4e}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

- H_{4f}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4g}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4h}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4i}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4j}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin nasıl tanımlandığına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.
- H_{4k}: Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin nasıl tanımlandığına istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

3.8. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin bilgiler tablo ve grafikler gösterilerek elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır.

3.8.1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Analizi

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ilişkin demografik özelliklerin frekans dağılımları tablo ve şekiller yardımıyla gösterilerek açıklanmıştır.

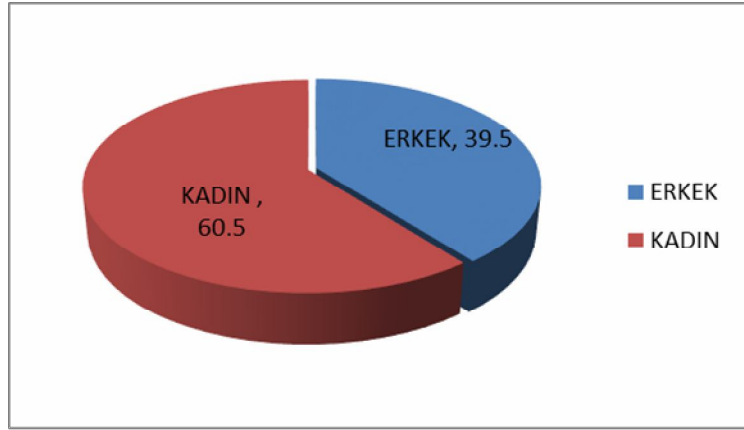
3.8.1.1. Cinsiyete Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların cinsiyete göre dağılımları Tablo 3.1.'de ve Şekil 3.1.'de görülmektedir.

Tablo 3.1. Cinsiyete Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Kadın	245	60,5
Erkek	160	39,5
Toplam	405	100

Tablo 3.1.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların %39,5'ü erkek, %60,5'si kadındır. Örneklem cinsiyete göre dağılımında kadın ve erkek sayısı birbirine yakındır. Cinsiyete ilişkin grafiksel gösterim Şekil 3.1.'de verilmiştir.

Şekil 3.1. Cinsiyete Göre Yüzde Dağılım Grafiği

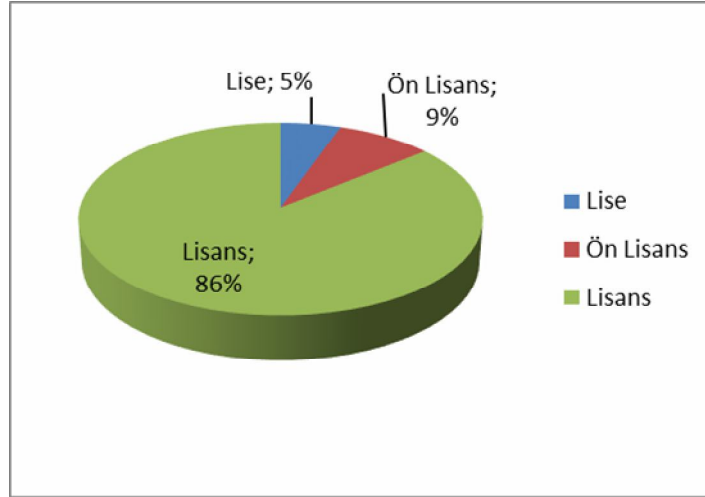
3.8.1.2. Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo 3.2.'de ve Şekil 3.2.'de görülmektedir.

Tablo 3.2. Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Lise	22	5,4
Ön lisans	35	8,6
Lisans	348	85,9
Toplam	405	100

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların eğitim düzeyinin %5,4'ü lise, %8,6'sı ön lisans ve %85,9'u lisans öğrencisidir. Örneklemin eğitim düzeyine göre dağılımında lisans öğrencisi daha fazladır. Eğitim düzeyine ilişkin grafiksel gösterim Şekil 3.2.'de verilmiştir.

Şekil 3.2. Eğitim Düzeyine Göre Yüzdeler Dağılım Grafiği

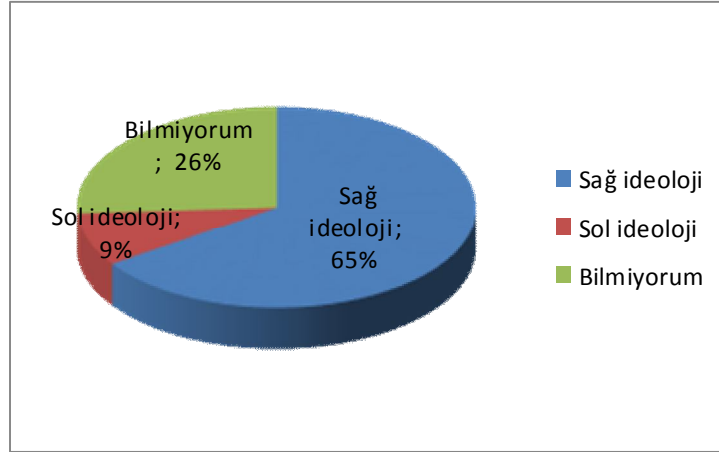
3.8.1.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların ailenin yakın olduğu ideolojiye göre dağılımları Tablo 3.3.'te ve Şekil 3.3.'te görülmektedir.

Tablo 3.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Sağ İdeoloji	265	65,4
Sol ideoloji	35	8,6
Bilmiyorum	105	25,9
Total	405	100,0

Tablo 3.3.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların ailenin yakın olduğu ideolojiye göre; %65,4'ü sağ ideoloji, %8,6'sı sol ideoloji, %25,9'u bilmiyorum. Örneklemin ideolojik yakınlığa göre dağılımında sağ ideoloji daha fazladır. İdeolojik yakınlık grafiksel gösterim Şekil 3.3.'te verilmiştir.

Şekil 3.3. Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Yüzdeleri Dağılım Grafiği

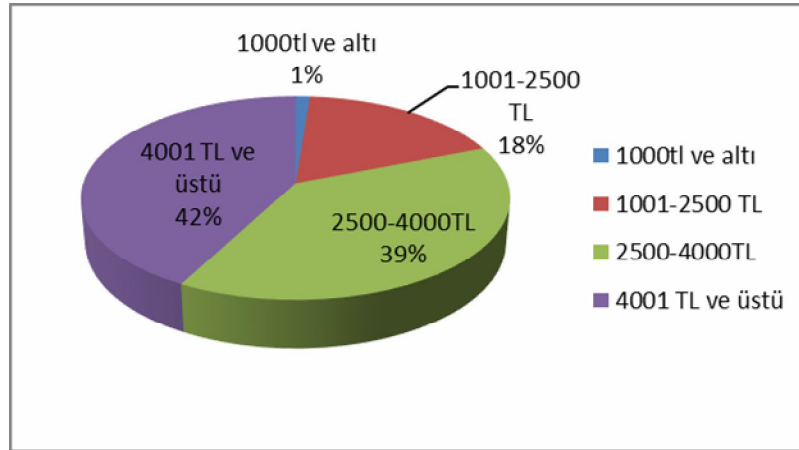
3.8.1.4. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların ailenin gelir düzeyine göre dağılımları Tablo 3.4.'te ve Şekil 3.4.'te görülmektedir.

Tablo 3.4. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
1000TL ve altı	5	1,2
1001-2500TL	72	17,8
2500-4000TL	157	38,8
4001 TL ve Üstü	171	42,2
Total	405	100,0

Tablo 3.4.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların gelir durumu %1,2'si, 1000 TL ve altı, %17,8'i 1001-2500 TL, %38,8'i 2500-4000 TL, %42,2' si 4001 TL ve üstü Örneklemin gelir durumuna göre dağılımında 4001 TL ve üstü daha fazladır. Gelir durumu grafiksel gösterim Şekil 3.4.'te verilmiştir.

Şekil 3.4. Ailenin Gelir Düzeyine göre Yüzelik Dağılım Grafiği

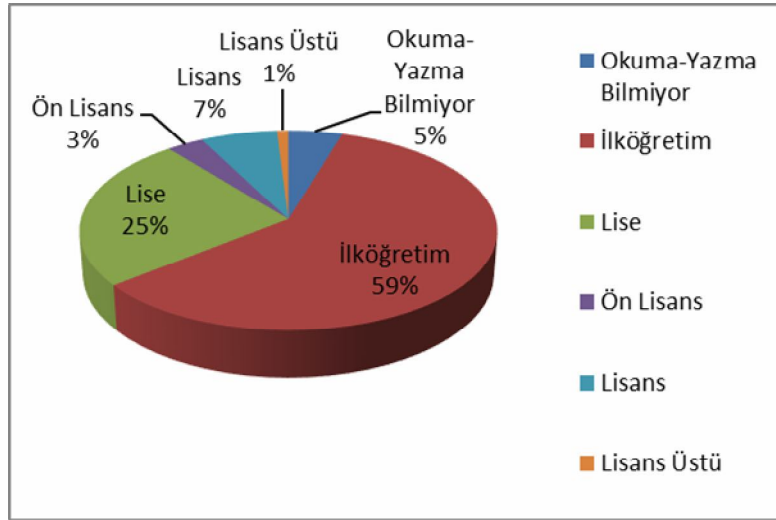
3.8.1.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların anne eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo 3.5.'te ve Şekil 3.5.'te görülmektedir.

Tablo 3.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüze
Okuma- Yazma Bilmiyor	19	4,7
İlköğretim	241	59,5
Lise	101	24,9
Ön Lisans	13	3,2
Lisans	27	6,7
Lisans Üstü	4	1,0
Total	405	100,0

Tablo 3.5.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre; %4,7'si okuma-yazma bilmiyor, %59,5'i ilköğretim, %24,9'u lise, %3,2'si ön lisans, %6,7'si lisans ve %1,0'ı lisans Üstü olduğu belirlenmiştir. Örneklemin anne eğitim düzeyine göre dağılımında ilköğretim daha fazladır. Anne eğitim düzeyi grafiksel gösterim Şekil 3.5.'te verilmiştir.

Şekil 3.5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Yüzdeler Dağılım Grafiği

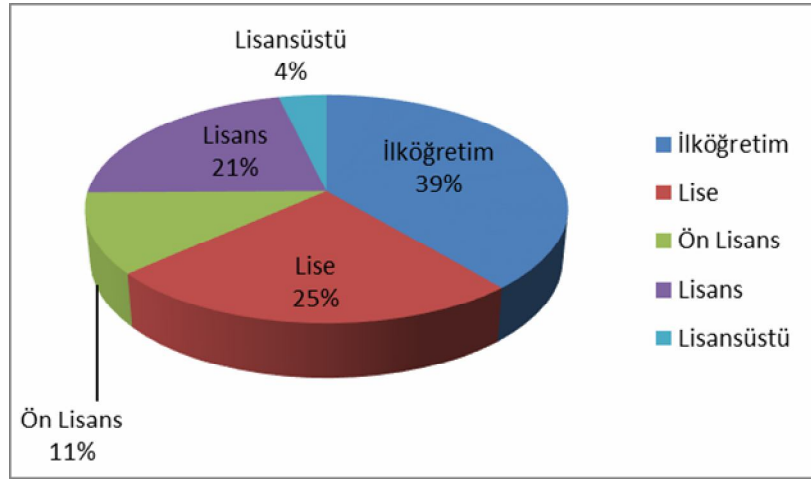
3.8.1.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların baba eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo 3.6.'da ve Şekil 3.6.'da görülmektedir.

Tablo 3.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
İlköğretim	157	39
Lise	100	25
Ön Lisans	46	11
Lisans	87	21
Lisansüstü	15	4
Total	405	100

Tablo 3.6.'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim durumu %39'u ilköğretim, %25'i lise, %11'i ön lisans, %21'i lisans ve %4'ü lisansüstü olduğu belirlenmiştir. Örneklem baba eğitim düzeyine göre dağılımında ilköğretim daha fazladır. Baba eğitim düzeyi grafiksel gösterim Şekil 3.6.'da verilmiştir.

Şekil 3.6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Yüzelik Dağılım Grafiği

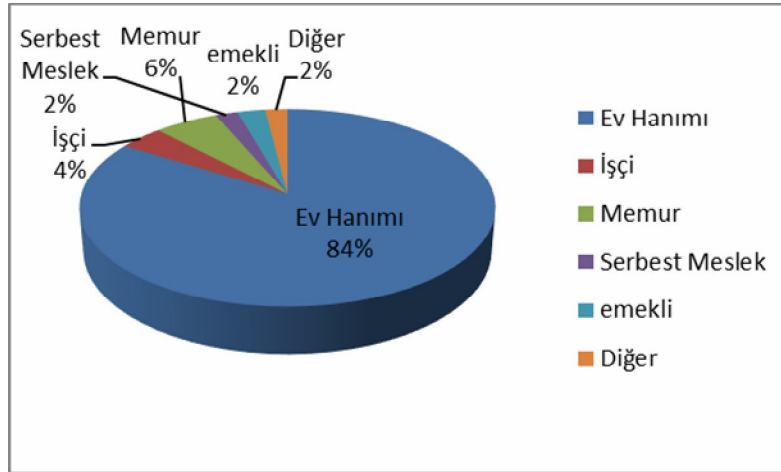
3.8.1.7. Anne Mesleğine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların anne mesleğine göre dağılımları Tablo 3.7.'de ve Şekil 3.7.'de görülmektedir.

Tablo 3.7. Anne Mesleğine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüze
Ev Hanımı	340	84,0
İşçi	16	4,0
Memur	23	5,7
Serbest Meslek	8	2,0
Emekli	10	2,5
Diğer	8	2,0
Total	405	100,0

Tablo 3.7.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların anne mesleğine göre %84,0'ı ev hanımı, %4,0'ı işçi, %5,7'si memur, %2,0'ı serbest meslek, %2,5'i emekli %2,0'ı diğer olarak belirlenmiştir. Örneklem anne mesleğine göre dağılımında ev hanımı daha fazladır. Anne mesleği grafiksel gösterim Şekil 3.7.'de verilmiştir.

Şekil 3.7. Anne Mesleğine Göre Yüzdelerik Dağılım Grafiği

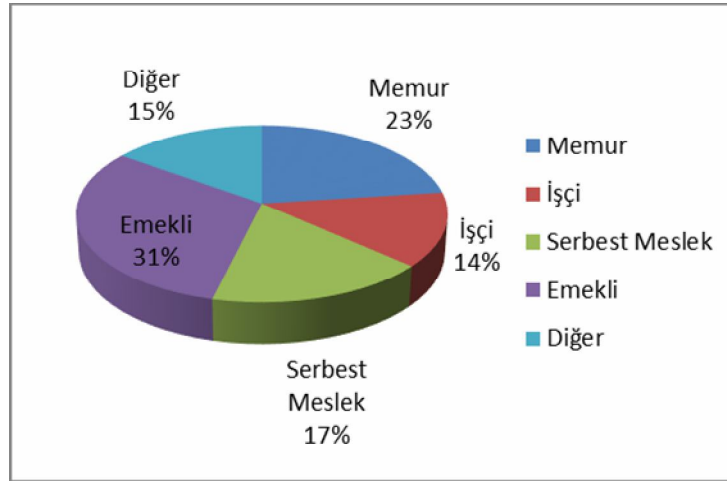
3.8.1.8. Baba Mesleğine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların baba mesleğine göre dağılımları Tablo 3.8.'de ve Şekil 3.8.'de görülmektedir.

Tablo 3.8. Baba Mesleğine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Memur	93	23,0
İşçi	55	13,6
Serbest Meslek	70	17,3
Emekli	126	31,1
Diğer	61	15,1
Total	405	100,0

Tablo 3.8.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların baba mesleğine göre %23,0'ü memur, %13,6 işçi, %17,3 serbest meslek, %31,1'i emekli, %15,1 diğer olarak belirlenmiştir. Örneklemin baba mesleğine göre dağılımında emekli daha fazladır. Baba mesleği grafiksel gösterim Şekil 3.8.'de verilmiştir.

Şekil 3.8. Baba Mesleğine Göre Yüzdeler Dağılım Grafiği

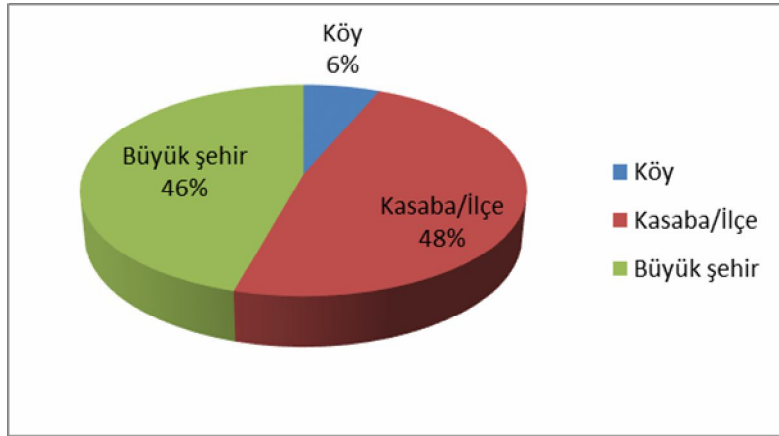
3.8.1.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların yaşadığı yerleşim yerine göre dağılımları Tablo 3.9.'da ve Şekil 3.9.'da görülmektedir.

Tablo 3.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Köy	26	6,4
Kasaba/İlçe	194	47,9
Büyük Şehir	185	45,7
Total	405	100,0

Tablo 3.9.'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların yaşadığı yerleşim yerine göre %6,4'ü köy, %47,9'u kasaba/ilçe, %45,7'si büyük şehirde yaşadığı belirlenmiştir. Örneklemin, yerleşim yerine göre dağılımında kasaba/ilçe daha fazladır. Yaşadığı yerleşim yeri grafiksel gösterim Şekil 3.9.'da verilmiştir.

Şekil 3.9. Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Yüzelik Dağılım Grafiği

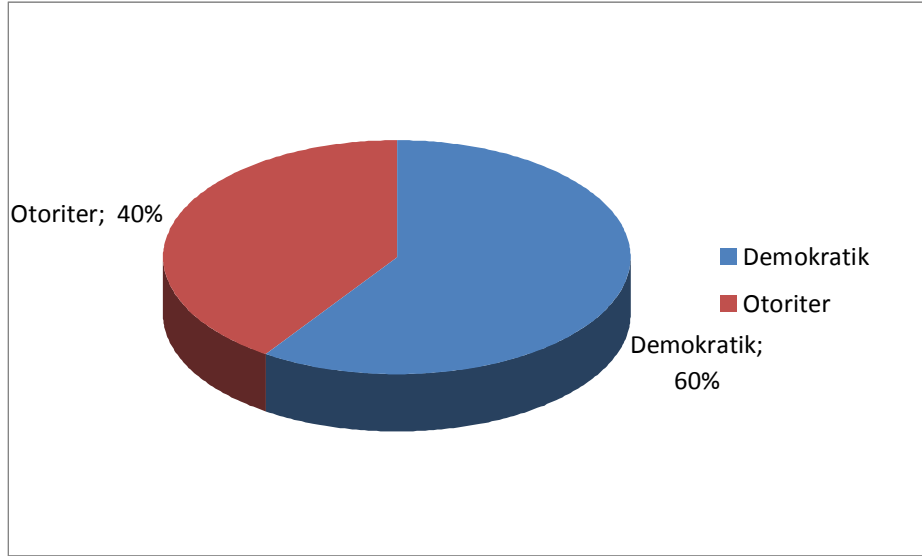
3.8.1.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların ailenin nasıl tanımlandığına göre dağılımları Tablo 3.10.'da ve Şekil 3.10.'da görülmektedir.

Tablo 3.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüze
Demokratik	241	59,5
Otoriter	164	40,5
Total	405	100,0

Tablo 3,10.'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların ailenin nasıl tanımlandığına göre, %59,5'i demokratik, %40,5'i otoriter, olduğu belirlenmiştir. Örneklemin ailenin nasıl tanımlandığına göre dağılımında demokratik daha fazladır. Ailenin nasıl tanımlandığına göre grafiksel gösterim Şekil 3.10.'da verilmiştir.

Şekil 3.10. Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Yüzelik Dağılım Grafiği

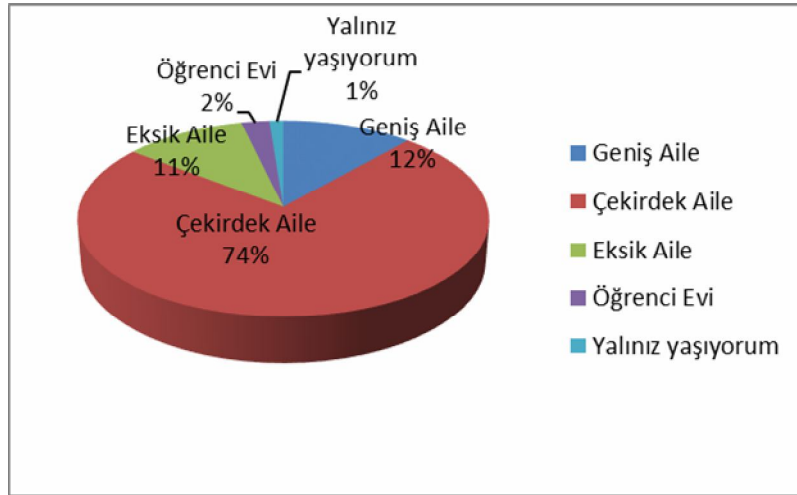
3.8.1.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Frekans Analizi

Araştırmaya katılanların yaşanılan aile türüne göre dağılımları Tablo 3.11.'de ve Şekil 3.11.'de görülmektedir.

Tablo 3.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Geniş Aile	47	1,6
Çekirdek Aile	299	73,8
Eksik Aile	44	10,9
Öğrenci Evi	10	2,5
Yalnız Yaşıyorum	5	1,2
Total	405	100

Tablo 3.11.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların yaşanılan aile türüne göre %1,6'sı geniş aile, %73,8'i çekirdek aile, %10,9'u eksik aile, %2,5'i öğrenci evi, %1,2'si yalnız yaşıyorum şeklinde belirlenmiştir. Örneklemin yaşanılan aile türüne göre çekirdek aile daha fazladır. Şu anki yaşadığınız hane türü grafiksel gösterim Şekil 3.11.'de verilmiştir

Şekil 3.11. Yaşanılan Aile Türüne Göre Yüzdeler Dağılım Grafiği

3.8.2. Faktör Analizi

Çalışma grubundan elde edilen verilerin açıklayıcı faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile açıklanabilir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012; Büyüköztürk, 2010; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). Kaiser-Meyer-Olkin değerinin yüksek olması, ölçekteki her bir değişkenin, diğer değişkenler tarafından mükemmel bir şekilde tahmin edilebileceği anlamına gelir. Değerlerin sıfır ya da sıfıra yakın çıkması durumunda, korelasyon dağılımında, bir dağınıklık olduğu için bu değerlere dayalı olarak yorum yapılamaz. Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucunda, değer 0.50'den düşük olması halinde faktör analizine devam edilemeyeceği yorumu yapılır (Çokluk ve ark., 2012: 207).

KMO Bartlett' testi kısaca verilerin analitik modelleme için uygun olup olmadığını ölçer. Ölçüm değerleri tablosu şu şekildedir:

ÖLÇÜT	UYGUNLUK SEVİYESİ
$1,00 > KMO > 0,90$	ÇOK İYİ
$0,90 > KMO > 0,80$	İYİ
$0,80 > KMO > 0,70$	ORTA
$0,70 > KMO > 0,60$	ZAYIF
$0,60 > KMO$	KÖTÜ

KMO and Bartlett's Testi			
		Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeği	Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeği
Kaiser-Meyer-Olkin Testi		0,899	0,947
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-Kare	870,670	6984,709
	df	666	136
	Anlamlılık	0,000	0,000

Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin KMO ve Bartlett's testi uygunluğu %89,9 çıkmıştır. Buna göre değer 0,899 çıkması ölçeğe ilişkin her bir değişkeninin diğer değişkenler tarafından iyi derecede tahmin edileceği anlamı çıkarılmaktadır.

Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin KMO ve Bartlett's testi uygunluğu %94,7 çıkmıştır. Buna göre değer 0,974 çıkması ölçeğe ilişkin her bir değişkeninin diğer değişkenler tarafından çok iyi derecede tahmin edileceği anlamı çıkarılmaktadır.

3.8.3. Ölçeklerin Güvenirlilik Analiz Bulguları

Maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsü olan Cronbach alfa katsayısı, ölçekte bulunan maddelerin homojen yapısını açıklamak veya sorgulamak üzere kullanılır. Cronbach alfa katsayısı yüksek olan ölçekteki maddelerin birbirleriyle tutarlı bir o kadar da aynı özelliği ölçen maddelerden meydana geldiği yorumu yapılır.

Cronbach alfa likert tipli ölçeklerde sıklıkla kullanılmaktadır. Cronbach alfa aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

$0 < R^2 < 0.40$ ise güvenilir değil

$0.40 < R^2 < 0.60$ ise düşük güvenilrlikte

0.60<R2<0.80 ise oldukça (iyi) güvenilir

0.80<R2<1.00 ise yüksek güvenilirlikte (Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi, 2018, Sayı:1).

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeği	37	0,945
Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeği	17	0,964

Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin Cronbach Alfa güvenilirliği 0,945 bulunmuştur. Buna göre; ölçeklere ilişkin güvenirliliğin yüksek derecede olduğu görülmektedir.

Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin Cronbach Alfa güvenilirliği 0,964 bulunmuştur. Buna göre; ölçeklere ilişkin güvenirliliğin yüksek derecede olduğu görülmektedir.

3.8.3. Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan kişilerin siyasal katılıma ilişkin tutumları, siyasal katılıma ilişkin davranışları ve aile kurumunun siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi ölçeklerinde yer alan her bir maddeye yönelik verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları dikkate alınarak önem sıraları verilmiştir. Her bir maddenin ortalaması 1-5 arasında değişmektedir. Yüksek ortalama, yüksek etkiyi ifade etmektedir.

Tablo 3.12. Siyasal Katılım İle İlgili Siyasal Tutumlar

	X	SS	Önem Sırası
Herhangi bir siyasi partiye üye olmak isterim	2,2148	1,09940	17
Her hangi bir siyasi partinin kollarına üye olmak isterim	2,2173	1,07731	16
Yasal olarak uygun yaşa gelince seçimlerde düzenli olarak oy kullanmak isterim	4,3333	1,03168	1
Gelecekte her hangi bir siyasi makam için aday olmak isterim	2,4741	1,25369	12
Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olmak isterim	2,2469	1,16817	15
Her hangi bir siyasi parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isterim	2,1136	1,07719	18
Siyasi konularda çevremdeki insanlar tarafından fikir yürütülmesini isterim	3,2840	1,27461	3
Siyasi konularla ilgili çevremdeki insanlarla fikir tartışmaları yapmak isterim	3,1975	1,32212	5
Siyasi partilerin düzenlemiş olduğu toplantı ve gösteri gibi etkinliklere katılmak isterim	2,3309	1,14933	13
Toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüş faaliyetlerine katılmak isterim	3,0593	1,29219	7
Toplumsal konularda yapılan yanlışlara dur demek için gerekli görürsem boykot eylemlerine katılmak isterim	3,1531	1,26697	6
Desteklemiş olduğum siyasi partinin düşüncelerini yaymak isterim	2,6790	1,29189	10
İnsanların siyasi düşüncelerini desteklediğim veya üye olduğum siyasi partinin anlayışına göre etkilemek isterim	2,2691	1,24446	14
Siyasi partilerin liderleri ve üyeleri ile siyasi konularda ilişkide bulunmak isterim	2,6815	1,32560	9
Yaşadığım çevre ile ilgili toplumsal sorunların çözümüne yönelik olarak siyasal yönetimi etkilemek isterim	3,3407	1,29448	2
Siyasi nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerini desteklerim	2,4420	1,26636	13
Siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarını anlamlı bulurum ve katılmak isterim	2,6222	1,29278	11
Siyasi konularda yapılan tartışmaların çevremdeki insanlar tarafından düzenli olarak takip edilmesini isterim	2,8321	1,32995	8
Siyasi konulara yönelik faaliyetlerle ilgilenmem konusunda ailemin bakış açısı olumlu yönde olmasını isterim	3,2444	1,25153	4

Tablo 3.12.'de siyasal katılımı ile ilgili tutumlara ilişkin ölçeklerin ortalama, standart sapma ve önem sıraları belirtilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcılar açısından siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlara göre önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; *“Yasal olarak uygun yaşa gelince seçimlerde düzenli olarak oy kullanmak isterim”*, *“Yaşadığım çevre ile ilgili toplumsal sorunların çözümüne*

yönelik olarak siyasal yönetimi etkilemek isterim” ve “Siyasi konularda çevremdeki insanlar tarafından fikir yürütülmesini isterim” şeklinde olduğu belirtilmektedir. En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; “Her hangi bir siyasi parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isterim”, “Herhangi bir siyasi partiye üye olmak isterim” ve “Her hangi bir siyasi partinin kollarına üye olmak isterim” şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Tablo 3.13. Siyasal Katılım İle İlgili Siyasal Davranışlar

	X	SS	Önem Sırası
Seçimlerde Düzenli olarak Oy kullanırım	1,9136	1,02442	17
Desteklemiş olduğum siyasi partinin aktif üyesiyim	1,8815	0,95740	18
Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üyeyim	3,7654	1,12214	2
Siyasal gelişmeleri kitle iletişim araçları aracılığıyla takip ederim	3,1160	1,33641	4
Çevremdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yaparım	2,1778	1,20765	15
Çevremdeki insanların oy tercihlerini etkileyerek destekmiş olduğum siyasi partiye oy vermelerine yönelik faaliyetlerde bulunurum	2,3284	1,23011	10
Desteklemiş olduğum siyasi parti ve adayın kazanması için gönüllü olarak elimden gelen her türlü yardımı yaparım	4,3284	1,04754	1
Desteklemiş olduğum siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal gösteri, yürüyüş ve miting faaliyetlerini katılırım	2,2988	1,23165	13
Desteklemiş olduğum siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılırım	1,9877	0,74285	16
Sosyal medya hesaplarından siyasi konularda fikir ve görüşlerime ilişkin paylaşımlarda bulunurum	2,5185	1,26365	9
Güncel siyasi tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip ederim	3,6716	1,17453	3
Desteklemiş olduğum siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığım etkinliklerde kullanırım	2,2420	1,10387	14
Desteklemiş olduğum siyasi partinin faaliyetlerine katılmam konusunda ailemin görüşü olumlu yöndedir.	2,8123	1,26230	6
Toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüş faaliyetlerine katılırım	2,7259	1,35393	7
Toplumsal konularda yapılan yanlışlara dur demek için gerekli görürsem boykot eylemlerine katılırım	2,9457	1,36142	5
Siyasi partilerin liderleri ve üyeleri ile siyasi konularda ilişkide bulunurum	2,3012	1,21790	12
Siyasi nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerini desteklerim	2,3111	1,25942	11
Siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarını anlamlı bulurum ve katılırım	2,5877	1,30131	8

Tablo 3.13.’te siyasal katılımı ile ilgili siyasal davranışlara ilişkin ölçeklerin ortalama, standart sapma ve önem sıraları belirtilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcılar açısından siyasal katılımı ile ilgili siyasal davranışlara göre önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; “Desteklemiş olduğum siyasal parti ve adayın kazanması için gönüllü olarak elimden gelen her türlü yardımı yaparım”, “Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üyeyim” ve “Güncel siyasal tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip ederim” En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; “Desteklemiş olduğum siyasal partinin aktif üyesiyim”, “Seçimlerde Düzenli olarak Oy kullanırım” ve “Desteklemiş olduğum siyasal parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılırım” şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Tablo 3.14. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi

	X	SS	Önem Sırası
Sizce herhangi bir siyasal partiye üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,3778	1,41876	2
Sizce herhangi bir siyasal partinin gençlik kollarına üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1852	1,36533	6
Sizce seçimlerde oy kullanma tercihinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,2420	1,47612	4
Sizce siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olma isteğinize yönelik fikrinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1235	1,30292	10
Sizce herhangi bir siyasal parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isteğinize yönelik fikrinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1210	1,35072	11
Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasal konularda fikir tartışması yapmak istemenize yönelik düşüncelerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1778	1,39056	7
Sizce siyasal partilerin düzenlemiş olduğu toplantı ve gösteri gibi etkinliklere yönelik katılım düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1654	1,38942	8
Sizce toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüşlere katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1506	1,37500	9
Sizce herhangi bir siyasal partiyi desteklemeye yönelik fikir ve düşüncelerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,2198	1,33632	5
Sizce desteklemiş olduğunuz siyasal partinin düşünce ve fikirlerini yayma isteğinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,1160	1,30265	12
Sizce siyasal nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerine katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,0963	1,34904	14

Tablo 3.14. (Devam)

Sizce siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarına katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,0568	1,33284	16
Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojiye yönelik düşüncelerinizin oluşmasında ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	2,3012	1,32498	3
Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılma düşüncenize yönelik davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	2,1852	1,49844	6
Sizce sosyal medya hesaplarından siyasi konularda fikir ve görüşlerime ilişkin paylaşımlarda bulunma düşüncenize yönelik davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,0988	1,33503	13
Sizce güncel siyasi tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip etme davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,0642	1,33714	15
Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığımız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur	2,0395	1,34915	17
Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yapma davranışınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	2,6827	1,26113	1

Tablo 3.14.'te siyasal katılım tutum ve davranışlarınızda ailenizin etkisine ilişkin ölçeklerin ortalama, standart sapma ve önem sıraları belirtilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcılar açısından siyasal katılım tutum ve davranışlarınızda ailenizin etkisine ilişkin ölçeklerin önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; “Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yapma davranışınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.”, “Sizce herhangi bir siyasi partiye üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur” ve “Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojiye yönelik düşüncelerinizin oluşmasında ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.” En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; “Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığımız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur”, “Sizce siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarına katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur” ve “Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığımız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur” şeklinde olduğu belirtilmektedir.

3.8.4. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Bulgular

Bu kısımda hipotezlere ilişkin yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablo yardımıyla gösterilerek açıklanmıştır.

3.8.4.1. Demografik Özelliklere Göre Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ilişkin demografik özellikler dikkate alınarak hipotezlere ilişkin yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgular tablo üzerinden sonuçlar gösterilerek açıklanmıştır.

➤ Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Hipotezlerin Test Edilmesi

Demografik özelliklerden ailenin yakın olduğu ideolojiye göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgular Tablo 3.15.'te, Tablo 3.16.'da ve Tablo 3.17.'de görülmektedir.

Tablo 3.15. Siyasal Katılıma İlişkin Tutumların Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	İdeoloji	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılıma İlişkin Tutumlar	Sağ İdeoloji	2,8853	0,75386	22,271	0,000
	Sol İdeoloji	3,2254	0,63428		
	Bilmiyorum	2,4201	0,67582		

Tablo 3.15.'te siyasal katılıma ilişkin tutumların ailenin yakın ideolojiye göre T testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.15.'e göre ailenin yakın olduğu ideolojiye sol ideolojiye yakın olan ailelerin siyasal katılıma ilişkin tutumlar açısından ortalama değerlerinin sağ ideolojiye yakın olan ve ideoloji bilmeyen ailelerden yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yakın ideolojiye göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,000<0,05$).

Bu durumun nedeninin, sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan bireylerin bu yakınlıktan dolayı aile ve birey olarak siyaset ile iç içe oldukları düşünülmektedir. Dolayısı ile sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan bireylerin yakın olduğu ideolojiyi bilmeyen bireylere göre siyasal katılıma ilişkin tutumlarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.16. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışların Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	İdeoloji	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılıma İlişkin Davranışlar	Sağ İdeoloji	2,7656	0,73015	17,818	0,000
	Sol İdeoloji	2,8937	0,62845		
	Bilmiyorum	2,3228	0,58364		

Tablo 3.16.'da siyasal katılıma ilişkin davranışların ailenin yakın ideolojiye göre Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.16.'ya göre ailenin yakın olduğu ideolojiye göre siyasal katılıma ilişkin davranışlar açısından sol ideoloji yakın olan ailelerin ortalama değerlerinin sağ ideolojiye yakın olan ve ideoloji bilmeyen ailelerden yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yakın ideolojiye göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,000<0,05$).

Bu durumun nedeninin, sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan bireylerin bu yakınlıktan dolayı aile ve birey olarak siyasi görev alabilme ve siyasi faaliyetlerde bulunabilme durumlarının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan bireylerin yakın olduğu ideolojiyi bilmeyen bireylere göre siyasal katılıma ilişkin davranışlarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.17. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışların Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Ailenin Yakın Olduğu İdeolojiye Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	İdeoloji	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi	Sağ İdeoloji	2,2476	1,07319	3,081	0,047
	Sol İdeoloji	1,8286	0,94984		
	Bilmiyorum	2,0482	1,13693		

Tablo 3.17.'de siyasal katılıma ilişkin ilgi tutum ve davranışların üzerinde aile kurumunun ailenin yakın olduğu ideolojiye göre etkisi Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.17.'ye göre ailenin yakın olduğu ideolojiye göre sağ ideolojiye yakın olan ailelerin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar açısından ortalama değerlerinin sol ideolojiye yakın olan ve ideoloji bilmeyen ailelerden yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin tutumca

davranışların ailenin yakın ideolojiye göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,047<0,05$).

Bu durumun nedeninin, sağ ideolojiye yakınlığı olan bireylerin bu yakınlıktan dolayı aile olarak bireyi daha dar bir çerçevede yetiştirmeye çalıştığı, ideoloji bilmeyen ailelerin ise çekimser oldukları için bireyi etkisi altına almaya çalıştıkları düşünülmektedir. Sol ideolojiye sahip olan ailelerin ise bireyleri yetiştirirken diğer ideolojilere bazla daha serbest bir tutumda olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile sağ ideoloji ya da ideoloji bilmeyen bireylerin sol ideolojideki bireylere göre siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

➤ Anne Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Test Edilmesi

Demografik özelliklerden anne eğitim düzeyine göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgu Tablo 3.18.'de görülmektedir.

Tablo 3.18. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Anne Eğitim	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi	Okuma Yazma Bilmiyor	2,8947	1,13232	3,976	0,002
	İlköğretim	2,1709	1,11599		
	Lise	2,0427	0,97138		
	Ön Lisans	2,6442	1,16519		
	Lisans	1,6644	0,81732		
	Lisansüstü	2,7188	1,11862		

Tablo 3.18.'de siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne eğitim düzeyine göre etkisi Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.18.'e göre anne eğitim düzeyi; okuma yazma bilmeyenlerin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışları üzerinde aile kurumunun etkisi açısından ortalama değerlerinin lisansüstü, lisans, ön lisans, lise ve ilköğretim eğitim düzeyleri olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal

katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,002<0,05$).

Bu durumun nedeninin, eğitim seviyesi düşük olan annenin birey üzerinde daha baskın bir rol oynadığı görülürken, annenin eğitim seviyesi arttıkça aile içi fikir hoşgörüsünün artmasıyla beraber düşünce olarak farklılaşmaya sebep olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile anne eğitim düzeyi düşük olan bireylerin anne eğitim düzeyi yüksek olan bireylere göre siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

➤ Baba Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Test Edilmesi

Demografik özelliklerden baba eğitim düzeyine göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgular Tablo 3.19.'da ve Tablo 3.20.'de görülmektedir.

Tablo 3.19. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışların Baba Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Baba Eğitim	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılıma İlişkin Davranışlar	Okuma-Yazma Bilmiyor	1,0625	.	4,477	0,001
	İlköğretim	2,2692	1,10060		
	Lise	2,2206	1,08739		
	Ön Lisans	2,4402	1,29690		
	Lisans	1,9195	,90415		
	Lisansüstü	1,2208	,13335		

Tablo 3.19.'de siyasal katılıma ilişkin davranışların baba eğitim düzeyine göre etkisi Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.19.'a göre baba eğitim düzeyi; ön lisans eğitim düzeyi olanların siyasal katılıma ilişkin tutumları açısından ortalama değerlerinin lisansüstü, lise, ilköğretim ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin davranışların baba eğitim düzeyine göre olan açıdan farklılık göstermektedir. ($p=0,001<0,05$).

Bu durumun nedeninin, baba eğitim düzeyi çok düşük veya çok yüksek olduğu takdirde bireyin siyasal davranışlarına daha hoşgörülü olduğu hatta siyasi faaliyetlerde bulunması noktasında destek verdiği düşünülürken orta derecede eğitim almış babaların bireyin siyasal davranışları üzerinde daha baskın olduğu hatta bu tarz davranışlardan kaçınması veya kendi görüşü doğrultusunda bireyi yönlendirdiği düşünülmektedir. Dolayısı ile baba eğitim düzeyi orta derecede olan bireylerin baba eğitim düzeyi düşük veya yüksek olan bireylere göre siyasal katılıma ilişkin davranışlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.20. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışları Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Baba Eğitim	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi	Okuma-Yazma Bilmiyor	1,0625	.	4,477	0,001
	İlköğretim	2,2692	1,10060		
	Lise	2,2206	1,08739		
	Ön Lisans	2,4402	1,29690		
	Lisans	1,9195	,90415		
	Lisansüstü	1,2208	,13335		

Tablo 3.20.'de siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba eğitim düzeyine göre etkisi Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.20.'ye göre baba eğitim düzeyi; ön lisans olanların siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi açısından ortalama değerlerinin lisansüstü, lise, ilköğretim ve okuma yazma bilmeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin tutumlar anne eğitim düzeyine göre olan açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,001<0,05$).

Bu durumun nedeninin, baba eğitim düzeyi çok düşük veya çok yüksek olduğu takdirde bireyin siyasal davranışlarına daha hoşgörülü olduğu düşünülürken orta derecede eğitim almış babaların bireyin siyasal davranışları üzerinde daha baskın olduğu, kendi görüşü doğrultusunda bireyi yönlendirdiği düşünülmektedir. Dolayısı ile baba eğitim düzeyi orta derecede olan bireylerin baba eğitim düzeyi düşük veya yüksek olan bireylere göre siyasal katılıma ilişkin tutum ve

davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

➤ **Baba Mesleğine Göre Hipotezlerin Test Edilmesi**

Demografik özelliklerden baba mesleğine göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgu Tablo 3.21.'de görülmektedir.

Tablo 3.21. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Baba Mesleğine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Baba Mesleği	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi	İşçi	1,9556	1,03031	2,566	0,038
	Memur	2,4102	1,12941		
	Serbest Meslek	2,0241	0,91518		
	Emekli	2,1637	1,17773		
	Diğer	2,3924	1,05457		

Tablo 3.21.'de siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ilişkin davranışlar baba mesleğine göre hipotezlerin Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.21.'e göre baba mesleği; memur olanların siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi açısından ortalama değerlerinin işçi, serbest meslek, emekli ve diğer meslek gurupları olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ilişkin davranışlar baba mesleğine göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,038<0,05$).

Bu durumun nedeninin, memurların siyaset yapma yasağı olması ve bu yüzden bireyler üzerinde baskı oluşturup yönlendirme yaptığı görülürken diğer mesleklerde siyaset serbestliği olduğu için baskının daha az olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile baba mesleği memur olan bireylerin siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin diğer meslek mensuplarına göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

➤ Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Hipotezlerin Test Edilmesi

Demografik özelliklerden yaşanan yerleşim yerine göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgular Tablo 3.22.'de ve Tablo 3.23.'de görülmektedir.

Tablo 3.22. Siyasal Katılıma İlişkin Tutumlar Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Yaşadığı Yerleşim Yeri	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılıma İlişkin Tutumlar	Köy	2,8504	0,73833	3,252	0,040
	Kasaba/İlçe	2,6944	0,73955		
	Büyükşehir	2,8907	0,77911		

Tablo 3.22.'de siyasal katılıma ilişkin tutumların yaşadığı yerleşim yerine göre Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.22.'ye göre yaşadığı yerleşim yeri büyükşehir olanların siyasi katılıma ilişkin tutumları açısından ortalama değerlerinin köy, kasaba ve ilçede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasal katılıma ilişkin tutumlar yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir ($p=0,040<0,05$).

Bu durumun nedeninin, büyükşehirlerde bireylerin siyasi faaliyetlere destek vermesi diğer yerleşim yerlerine göre daha normal karşılandığı ve sonucunda daha az tepkiyle karşılaştığı için bireylerin siyasi düşünceleri desteklediği düşünülmektedir. Dolayısı ile yerleşim yeri büyükşehir olan bireylerin köy, kasaba ve ilçe olan bireylere göre siyasal katılıma ilişkin tutumlarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.23. Siyasal Katılıma İlişkin Davranışlar Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Yaşadığı Yerleşim Yeri	X	SS	F	Sig.
Siyasal katılıma ilişkin davranışlar	Köy	2,8483	0,80685	3,592	0,028
	Kasaba/İlçe	2,5673	0,70453		
	Büyükşehir	2,7348	0,70214		

Tablo 3.23.'de siyasal katılıma ilişkin davranışların yaşadığı yerleşim yerine göre Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.23.'e göre yaşadığı yer köy

olanların siyasi katılıma ilişkin davranışları açısından ortalama değerlerinin kasaba, büyükşehir ve ilçede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasi katılıma ilişkin davranışlar yaşadığı yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir. ($p=0,028<0,05$)

Bu durumun nedeninin, köylerde farklı görüşten bireylerin daha az olmasından ve genelde köylerde belirli bir görüşün hâkim olması sonucu diğer yerleşim yerlerine göre siyasi davranışların daha fazla olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile yerleşim yeri büyükşehir olan bireylerin köy, kasaba ve ilçe olan bireylere göre siyasi katılıma ilişkin davranışlarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

➤ **Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Hipotezlerin Test Edilmesi**

Demografik özelliklerden ailenin nasıl tanımlandığına göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel açıdan farklılık gösteren bulgu Tablo 3.24.'de görülmektedir.

Tablo 3.24. Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışların Üzerinde Aile Kurumunun Etkisinin Ailenin Nasıl Tanımlandığına Göre Hipotezlerin Anova Testi Sonuçları

Ölçekler	Ailenin Nasıl Tanımlandığı	X	SS	F	Sig.
Siyasal Katılım İle İlgili Tutum Ve Davranışlar Üzerinde Aile Kurumunun Etkisi	Demokratik	1,9987	0,98018	13,491	0,000
	Otoriter	2,3963	1,18877		

Tablo 3.24.'te siyasi katılım ile ilgili tutum ve davranışların üzerine aile kurumunun etkisi ilişkin davranışlar ailenin nasıl tanımlandığına göre hipotezlerin Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 3.24.'e göre otoriter aile tanımı olanların siyasi katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi açısından ortalama değerlerinin demokratik aile tanımı olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda siyasi katılım ile ilgili tutum ve davranışların üzerine aile kurumunun etkisi ilişkin davranışlar ailenin nasıl tanımlandığına göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir ($p=0,000<0,05$).

Bu durumun nedeninin, otoriter ailelerde tek bir görüş ve düşünce çerçevesinde hareket edilirken demokratik ailelerde farklı görüş ve düşüncelerin anlayışla karşılandığı ve rahatlıkla savunulduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile

otoriter ailelerin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin demokratik ailelere göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

3.8.4.2. Regresyon Analizi

Araştırmanın bu bölümünde ölçeklere ilişkin belirlenen hipotezler doğrultusunda yapılan regresyon analizi sonuçları gösterilmektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolar yardımıyla gösterilerek açıklanmıştır.

Tablo 3.25. Regresyon Analizi 1

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	β	Std. Hata	Beta		
Sabit	0,487	0,085	-	5,712	0,000
Siyasal Davranış	0,867	0,031	0,813	28,036	0,000

Model Özeti: $R^2=0,0813$

Model Anlamlılığı: $F=786,033$, $p=0,000$

Tablo 3.25.'de Siyasal katılım ile ilgili tutumlar siyasal katılım davranışları üzerinde etkileri gösterilmektedir. Buna göre yapılan regresyon analizi sonucunda oluşturulan $Siyasal\ Davranış = 0,487 + 0,867xsiyasal\ tutum$ (Denklem 1) modeli 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=786,033$, $p=0,000<0,05$). Tablo 3.25'den elde verilen bilgilere göre model şöyle yorumlanmaktadır: siyasal tutumda meydana gelen 1 birimlik artış siyasal davranış üzerinde 0,867 birimlik artışa neden olmaktadır. Yani siyasal tutumların siyasal davranışlar üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Siyasal tutumlar arttıkça bireylerin siyasal davranışları artmaktadır. Model özet bilgisi incelendiğinde $R^2=0,0813$ olduğu saptanmış ve siyasal tutumların %86,7'sinin açıklandığı belirlenmiştir. O halde H_1 (Siyasal katılım ile ilgili tutumlar siyasal katılım davranışları üzerinde etkilidir.) alternatif hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 3.26. Regresyon Analizi 2

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	β	Std. Hata	Beta		
Sabit	1,434	0,213	-	6,718	0,000
Siyasal Katılımla İlgili Tutum Ve Davranışlar	0,266	0,076	0,172	3,510	0,000

Model Özeti: $R^2=0,172$

Model Anlamlılığı: $F=12,319$, $p=0,000$

Tablo 3.26.'da Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi gösterilmektedir. Buna göre yapılan regresyon analizi sonucunda oluşturulan *Siyasal Katılımla İlgili Tutum ve Davranışlar* $1,434 + 0,266x$ aile kurumunun etkisi (Denklemler 2) modeli 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=12,319$, $p=0,000 < 0,05$). Tablo 3.26.'dan elde verilen bilgilere göre model şöyle yorumlanmaktadır: ailenin etkisinde meydana gelen 1 birimlik artış siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde 0,266 birimlik artışa neden olmaktadır. Yani siyasal tutumların siyasal davranışlar üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Ailenin etkisi arttıkça bireylerin siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışları artmaktadır. Model özet bilgisi incelendiğinde $R^2=0,172$ olduğu saptanmış ve siyasal tutumların %26,6'sinin açıklandığı belirlenmiştir. O halde H_2 (Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumu etkilidir.) alternatif hipotezi kabul edilmiştir.

3.8.4.3. Hipotezlere İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında hipotezlere ilişkin gerçekleştirilen analiz sonuçlarında elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.27. Araştırmanın Hipotez Sonuçları

Hipotez	Sonuç
H ₁ : Siyasal katılım ile ilgili tutumlar siyasal katılım davranışları üzerinde etkilidir.	Kabul Edilmiştir.
H ₂ : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumu etkilidir.	Kabul Edilmiştir.
H ₃ :Siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar demografik özelliklere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	
H ₃₋₁ : Siyasal Katılıma ilişkin tutumlar demografik özelliklere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	
Alt Hipotez	Sonuç
H _{3-1a} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1b} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1c} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{3-1d} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1e} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1f} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1g} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar anne mesleğine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1h} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar baba mesleğine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1i} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{3-1j} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin nasıl tanımlandığına göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-1k} : Siyasal katılıma ilişkin tutumlar yaşanan aile türüne göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H ₃₋₂ : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.	
Alt Hipotez	Sonuç
H _{3-2a} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2b} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2c} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{3-2d} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2e} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2f} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{3-2g} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar anne mesleğine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2h} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar baba mesleğine göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.

Tablo 3.27. (Devam)

H _{3-2i} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{3-2j} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin nasıl tanımlandığına göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{3-2k} : Siyasal katılıma ilişkin davranışlar yaşanan aile türüne göre farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H ₄ : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi demografik özelliklerine göre, istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	
Alt Hipotez	Sonuç
H _{4a} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{4b} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{4c} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin yakın olduğu ideolojiye göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{4d} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{4e} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{4f} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{4g} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{4h} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{4i} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.
H _{4j} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin nasıl tanımlandığına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Kabul Edilmiştir.
H _{4k} : Siyasal Katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin nasıl tanımlandığına istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir.	Reddedilmiştir.

Tablo 3.27'ye göre yapılan araştırma kapsamında elde edilen analizler sonucunda hipotezlere ilişkin kabul ve reddedilen hipotezler gösterilmektedir. Buna göre araştırma kapsamında kabul edilen hipotezlere ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki gibidir.

- Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan kişilerin yakın olduğu ideolojiyi bilmeyen kişilere göre siyasal katılıma ilişkin tutumlarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılıma ilişkin tutumlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, yerleşim yeri büyükşehir olanların köy, kasaba ve ilçede yaşayanlara göre siyasal katılıma ilişkin tutumlarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yakın olduğu ideolojiye göre farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, sağ ya da sol ideolojiye yakınlığı olan kişilerin yakın olduğu ideolojiyi bilmeyen kişilere göre siyasal katılıma ilişkin davranışlarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılıma ilişkin davranışlar baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, baba eğitim düzeyi orta seviyede olan kişilerin baba eğitim düzeyi düşük veya yüksek olan kişilere göre siyasal katılıma ilişkin davranışlarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılıma ilişkin davranışlar ailenin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, yerleşim yeri köy olanların büyükşehir, kasaba ve ilçede yaşayanlara göre siyasal katılıma ilişkin davranışlarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin yakın olduğu ideolojiye göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, sağ ideoloji ya da ideolojiye yakınlığı olmayanların sol ideolojiye göre siyasal katılıma

ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, anne eğitim düzeyi düşük olan kişilerin anne eğitim düzeyi yüksek olan kişilere göre siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, baba eğitim düzeyi orta seviye olan kişilerin baba eğitim düzeyi düşük veya yüksek olan kişilere göre siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi baba mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, baba mesleği memur olan bireylerin siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin diğer meslek mensuplarına göre daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisi ailenin nasıl tanımlandığına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeninin, otoriter ailelerin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlarının üzerinde aile kurumunun etkisinin demokratik ailelere göre daha yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Toplumun oluşmasını sağlayan toplumun biricik temel yapı taşı olan aile, fertlerin ve toplumun gereksinimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Özellikle modern dünyada; eşlerin birbiri ile olan ilişkileri, aile bireylerinin sahip olduğu statüler ve roller de zaman içerisinde değişim yaşandığı görülmüştür. Modernleşme süresince aile olgusu da değişikliğe uğramış ve birçok kültürde aile ilişkilerinin zayıflamasını beraberinde getirmiştir. Modernleşen dünyada evde bir arada yaşayan her ebeveynin iş hayatının olması ve kazanç sağlamaları bir kural haline gelmiştir. Boşanmaların giderek artması ve beraberinde biten bu evliliklerde tek anneye ya da tek babayla yaşayan yani tek ebeveynli çocukların sayısındaki yükselişte modern aile yapısında görülen değişimler arasında yer almaktadır. Yaşanan tüm olumsuz değişimlere rağmen aile; birey ve toplum için birçok önemli işlevini günümüzde devam ettirmektedir.

Sosyal bilimler açısından bakıldığında aynı dönemde yaşamının getirisi olarak aynı özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar “kuşak” kavramı ile tanımlanmaktadır. Günümüzde, genel kabul edilen görüşe göre literatürde kuşaklar; Gelenekselciler, Bebek Patlaması, X, Y ve Z Kuşağı olarak yer almaktadır. Aynı çağda yaşayan hemen hemen her insanın hayatı algılama tarzları, hayattan beklentileri, alışkanlıkları, hayata bakış açıları ve gündelik yaşam koşturmaları kendilerinden önceki dönemde ve sonraki dönemde yaşayanlara göre farklılık göstermektedir. Gündelik yaşamın pratiklerinde yaşanan değişimin en fazla hissedildiği alan toplumlarda genellikle aile kurumu üzerinde görülmektedir. Toplumun en küçük temel yapı birimi olarak nitelendirilen aile kavramı işlevleri itibariyle bireyi, biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan etkilemektedir.

Siyasal katılım kavramı siyaset bilimi literatürüne girdiği günden bu yana siyasal bilimciler için güncelliğini korumakta aynı zamanda birçok araştırmaya konu olmaktadır. Siyasal katılım kavramı için siyaset bilimciler tarafından birçok tanım yapılmaktadır. Bu tanımlamalara göre siyasal katılımı vatandaşların siyasi hayatta aktif ve karar alma sürecinde etkili olup; mahalli ve ulusal düzeyde bilgi sahibi olması, tutum geliştirmesi ve davranışlarda bulunması şeklinde ifade edilmektedir.

İnsanların kişilikleri veya karakterleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklardan kaynaklı yine insanların ilgi alanları, merakları ve aynı nesnelere, olaylara vermiş oldukları tepkilerde çeşitli seviyelerde farklılıklar olduğu görülmektedir. Bireylerin aile yapısı, arkadaş çevresi, kişisel menfaatleri vb. durumlarında olabilen ilgi ve katılım seviye farklılıkları kendini siyasal katılım alanında da göstermektedir.

Toplum üyelerinin siyasal ilgi ve seviyelerinin farklılık göstermesine etki eden bazı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler ekonomik, sosyal, hukuki, psikolojik ve siyasi boyutta olabilmektedir. Aile, eğitim, statü-gelir durumu, cinsiyet ve mensup olunan kuşak, yerleşim yeri, kitle iletişim araçlarını kullanma sıklığı, bireysel-psikolojik anlamda siyasal etkenlik duygusu, sosyal girişkenlik diğer taraftan sinizm, siyasi davranış gibi öğeler katılım düzeyinin farklılaşmasında ayrı ayrı rol oynamaktadır

Bu doğrultuda aile kavramının siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi, aile içerisinde yer alan günümüz yeni seçmen kitlesi olan “Z” kuşağı ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın “Z” kuşağı ile sınırlandırılmasındaki ana hedef, Z Kuşağı mensuplarının 2000 yılı sonrası doğan bireylerden oluşması ve günümüz modern toplumlarında çekirdek aile yapısının yaygın olmasından dolayı tercih edilmiştir. Ayrıca Z kuşağına mensup bireylerin günümüz modern aile yapısı içerisinde siyasal katılımı ile ilgili tutum ve davranışlarının yeni oluşmaya başlaması etkili olmuştur. Bu kapsamda Z kuşağı mensubu 405 kişiye yapılan anket uygulaması sonucu elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir;

Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin KMO ve Bartlett’s testi uygunluğu %89,9 çıkmıştır. Buna göre değerin 0,899 çıkması ölçeğe ilişkin her bir değişkeninin diğer değişkenler tarafından iyi derecede tahmin edileceği anlamı çıkarılmaktadır.

Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin KMO ve Bartlett’s testi uygunluğu %94,7 çıkmıştır. Buna göre değerin 0,974 çıkması ölçeğe ilişkin her bir değişkeninin

diğer değişkenler tarafından çok iyi derecede tahmin edileceği anlamı çıkarılmaktadır.

Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin Cronbach Alfa güvenilirliği 0,945 bulunmuştur. Buna göre; ölçeklere ilişkin güvenirliliğin yüksek derecede olduğu görölmektedir.

Ailenin Siyasal Katılıma ilişkin Tutum ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi Ölçeğini belirleyen faktörlere ilişkin ölçeklerin Cronbach Alfa güvenilirliği 0,964 bulunmuştur. Buna göre; ölçeklere ilişkin güvenirliliğin yüksek derecede olduğu görölmektedir.

Siyasal katılımıla ilgili tutum ve davranışlara göre önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; *“Yasal olarak uygun yaşa gelince seçimlerde düzenli olarak oy kullanmak isterim”*, *“Yaşadığım çevre ile ilgili toplumsal sorunların çözümüne yönelik olarak siyasal yönetimi etkilemek isterim”* ve *“Siyasi konularda çevremdeki insanlar tarafından fikir yürütülmesini isterim”* şeklinde olduğu belirtilmektedir. En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; *“Her hangi bir siyasi parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isterim”*, *“Herhangi bir siyasi partiye üye olmak isterim”* ve *“Her hangi bir siyasi partinin kollarına üye olmak isterim”* şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Siyasal katılımıla ilgili siyasal davranışlara göre önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; *“Desteklemiş olduğum siyasi parti ve adayın kazanması için gönüllü olarak elimden gelen her türlü yardımı yaparım”*, *“Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üyeyim”* ve *“Güncel siyasi tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip ederim”* En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; *“Desteklemiş olduğum siyasi partinin aktif üyesiyim”*, *“Seçimlerde Düzenli olarak Oy kullanırım”* ve *“Desteklemiş olduğum siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılırım”* şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Siyasal katılım tutum ve davranışlarınızda ailenizin etkisine ilişkin ölçeklerin önem sıraları incelenmiştir. Buna göre en etkili üç faktörün sırasıyla; *“Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yapma davranışınızda*

ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.”, “Sizce herhangi bir siyasi partiye üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur” ve “Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojiye yönelik düşüncelerinizin oluşmasında ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.” En az etkili olan üç faktörün ise sırasıyla; “Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığınız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur”, “Sizce siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarına katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur” ve “*Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığınız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur*” şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda demografik değişkenler açısından istatistiksel olarak elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Siyasal katılıma ilişkin tutumların; cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, ailenin nasıl tanımlandığına ve aile türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olmadığı, ailenin yakın olduğu ideoloji ve yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda demografik özellikler içerisinde ailenin yakın olduğu ideoloji ve yerleşim yerine göre siyasal katılıma ilişkin tutumların farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Siyasal katılıma ilişkin davranışların; cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, ailenin nasıl tanımlandığı ve aile türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olmadığı, ailenin yakın olduğu ideoloji, baba eğitim düzeyi ve yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda demografik özellikler içerisinde ailenin yakın olduğu ideoloji, baba eğitim düzeyi ve yerleşim yerine göre siyasal katılıma ilişkin davranışların farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisinin; cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, anne mesleği, yerleşim yeri ve aile türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olmadığı, ailenin yakın olduğu

ideoloji, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, baba mesleği ve ailenin nasıl tanımlandığına göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda demografik özellikler içerisinde ailenin yakın olduğu ideoloji, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, baba mesleği ve ailenin nasıl tanımlandığına göre siyasal ilişkin tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumunun etkisinin farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Yapılan regresyon analizi sonucunda oluşturulan *Siyasal Davranış* = $0,487 + 0,867x_{\text{siyasal tutum}}$ (Denklem 1) modeli 0,05 önem düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=786,033$, $p=0,000<0,05$). Tablo 3.25.'den elde verilen bilgilere göre model şöyle yorumlanmaktadır: Siyasal tutumda gerçekleşen 1 birimlik artış siyasal davranış üzerinde 0,867 birimlik artışa neden olmaktadır. Yani siyasal tutumların siyasal davranışlar üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Siyasal tutumlar arttıkça bireylerin siyasal davranışları artmaktadır. Model özet bilgisi incelendiğinde $R^2=0,0813$ olduğu saptanmış ve siyasal tutumların %86,7'sinin açıklandığı belirlenmiştir. Dolayısıyla siyasal katılım ile ilgili tutumlar siyasal katılım davranışları üzerinde etkilidir.

Yapılan regresyon analizi sonucunda oluşturulan *Siyasal Katılımla İlgili Tutum ve Davranışlar* $1,434 + 0,266x_{\text{aile kurumunun etkisi}}$ (Denklem 2) modeli 0,05 önem düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=12,319$, $p=0,000<0,05$). Tablo 3.26.'dan elde verilen bilgilere göre model şöyle yorumlanmaktadır: ailenin etkisinde meydana gelen 1 birimlik artış siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde 0,266 birimlik artışa neden olmaktadır. Yani siyasal tutumların siyasal davranışlar üzerinde pozitif etkisi bulunmaktadır. Ailenin etkisi arttıkça bireylerin siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışları artmaktadır. Model özet bilgisi incelendiğinde $R^2=0,172$ olduğu saptanmış ve siyasal tutumların %26,6'sinin açıklandığı belirlenmiştir. Dolayısıyla siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlar üzerinde aile kurumu etkilidir.

KAYNAKÇA

- ACILIOĞLU, İnan (2015). *“İş”te Y Kuşağı*, Ankara: Elma Yayınevi.
- ADIGÜZEL, Orhan, Batur, H. Zeynep, ve Ekşili, Nisa (2014). *“Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar”*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19), 165-182.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2011). *“Türkiye’de Aile Araştırması”*, Ankara.
- AKINCI, Selçuk (2014). *“Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme”*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Dergisi 7, S. 33-45.
- AKKAYA, Kübra (2018). *“Toplumsal Değişimin Aile Kurumuna Etkisi Bağlamında Çokeşli Evlilikler: Erzurum/Hınıs Örneği”*, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AKPINAR, Gürler (2019). *“Sosyal Medyanın Aile İçi İletişime Etkileri”*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Radyo Televizyon ve Sinema, 20191044.
- AKTÜRK, Merve F., (2015). *“Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (5 Yaş Grubu) Ebeveynlerin Ana-Baba Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ALMOND, Gabriel A. ve Verba, Sidney (1989). *The Civic Culture*, California: Sage Publications.
- ALTAN, Cemal (2011). *“Eğitim- Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”*, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12 (1), s.313-329.
- ALTUNTUĞ, Nevriye (2012). *“Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili”*, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(1), 203-212.

- ALUŞ, Yadigar (2015). “*Kültürel ve Toplumsal Gerçekliğimiz Açısından Aile Anlayışlarının ve Türk Ailesinin Değerlendirmesi*”, PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:1, Sayı:1.
- ARAR, Tayfun ve Yüksel, İhsan (2015). *How To Manage Generation Z In Business Life*, Journal of Global Economics, Management and Business Research, 4 (4), 195-202.
- ARİSTOTELES, (2007). *Politika*, Çev. Ersin Uysal, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ASLAN, Mehmet ve Kaya, Gazanfer (2004). “*1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılmada Sivil Toplum Kuruluşları*”, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C.5, S.1, ss.213-223.
- ATAŞALAN, Zeynel Abidin (2008). “*Tevrat, İnciller ve Kuran’ı Kerim’e Göre Aile Kavramı*”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, S.47-69.
- AYDIN, Mustafa (2006). *Siyasetin Sosyolojisi; Bir Sosyal Kurum Olarak Siyaset*, İstanbul: Açılım Kitap
- AYTAÇ, Ömer (2005). “*Modern Bürokratik Kurumlar ve Baskı Düzenleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15,Sayı:1, s.244-278
- BAYER, Ali (2013). “*Değişen Toplumsal Yapıda Aile*”, Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2013/2 Yıl:4 Cilt:4 Sayı:8.
- BAYKAL, Deniz (1970). “*Siyasal Katılma Bir Davranış İncelemesi*”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:302, Ankara.
- BAYRAM, Emrah Tolga (2011). “*Siyasal Katılım Bağlamında E- Demokrasi: Türkiye’ de ve Diğer Bazı Ülkelerde Örnek Uygulamalar*”, Yayınlanmamış Dönem Projesi, TODAİE Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- BERKUP, Sezin (2014). *Working With Genertions X and Y In Generation Z Period: Management of Different Generations In Business Life*, Mediterranean Journal of Social Sciences.

- BİLGİN, Vejdi (2009). *Bizi Kuşatan Toplum Sosyolojiye Giriş*, İstanbul: Düşünce Kitabevi Yayınları.
- BROADBRIDGE, Adelina M., Maxwell, Gillian A., Ogden, Susan M. (2007). “*Experiences, Perceptions and Expectations of Retail Employment for Generation Y*”, Career Development International, Volume: 12, Number: 6, pp. 523-544.
- CANATAN, Kadir ve Yıldırım Ergün (2011). *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap.
- ÇAKIR, Hülya (2013). “*Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Faktörler Çerçevesinde Erken Evlilikler: Ankara Porsaklar Örneği*”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÇAKMAK, Emine Kılıçaslan (2011). *Siyasal İletişim ve İdeoloji ve Medya İlişkisi*, İstanbul: Kriter Yayınları.
- ÇELER, Zafer (2012). “*Annenin Serüveni: Kadının Anne Olarak Toplumsal Kurgulanışı*”, Doğu Batı Düşünce Dergisi, 63, 165-181.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2002). *Küreselleşme Sürecinde Yurttaş Yönetim Siyaseti*, İkinci Baskı, Konya: Çizgi Kitabevi
- DEMİR, Pınar (2015). “*Marka ve Marka Bilinirliği Yaratmak Advergaming ve Marka İlişkisi*”, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DİLBER, Fadime (2012). “*Seçmenlerin Kitle İletişim Araçlarından Aldığı Siyasal İçerikli Bilgilerden Etkilenme Düzeyi: Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması*”, Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, C.1, S.4, ss.83-105.
- DİLBER, Fadime (2013). “*Siyasal Katılıma Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Seçmen Tercihine Etkisi; Karaman Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması*”, Akademi Bakış Dergisi, (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi), S.35, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – Kırgızistan, ss.1-21.

- DİNÇ, Mehmet (2002). “*Türkiye’ de Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- DOĞAN, Adem ve Göker, Göksel (2010). “*Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi: 29 Mart 2009 Elazığ Yerel Seçimleri Örneği*”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5/2, s. 159-187.
- DUMAN, M. Zeki (2012). “*Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakar İdeolojinin Aileye Bakışı*”, İnsan ve toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:4.
- DURAN, Hasan (2005). “*Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı – Kütahya Örneği*”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.13, s. 131-152.
- DURSun, Davut (2012). *Siyaset Bilimi*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- DURSun, İbrahim Taha (2013). “*Örgüt Kültürü ve Strateji İlişkisi: Hofstede’nin Boyutları Açısından Bir Değerlendirme*”, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 1(4), 55.
- EKE, Erdal (2008). “*Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisi: Isparta Örnek Olayı*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- EMİROĞLU, Akif (2006). *Toplumbilimsel Siyasa- Siyasal Sosyolojiye Giriş*, Bursa: Ekin Kitabevi.
- ESER, Hamza Bahadır ve Sarışahin, Pınar (2016). “*Cinsiyet-Siyasal Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı*”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi, Yıl:2016, Cilt:7, Sayı:15, ss. 38-58.
- GÜLDİKEN, Nevzat ve Kaya, Gazanfer (2004). “*Türk Siyasal Katılımında Bir Parametre: 12 Eylül 1980*”, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C.5, S.2, ss.105-111.

- GÜMÜŞ, Burak (2006). “*Eğitim Düzeyinin Seçmen Davranışındaki Rolü ve Antalya Örnek Olayı*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- GÜR, Bekir S. ve Kurt Türker (2011). “*Türkiye’de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları*”, Aile ve Toplum Dergisi, 12(7), 33-62.
- GÜZ, Nurettin (1995). “*Siyasal Tercihleri Belirlemede Kitle İletişim Araçlarının Rolü (Mart 1994 Yerel Seçimleri Ankara Örneği)*”, Amme İdaresi Dergisi, 28 (1), s. 113-128.
- ILGAZ, Ceyda Büyükbaykal (2005). “*Kitle İletişim Araçları ve Toplumsal Yaşam*”, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, S.21, ss.71-75.
- İĞCİ, Ayşen (2008). “*Sivil Toplum Kuruluşu Üyeliğinin Siyasal Katılma Davranışı Üzerindeki Etkisi: Isparta Örnek Olayı*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- KAHRAMAN, L. (2012). “*23. Dönem Kadın Milletvekilleri Üzerinden Türk Kadınının Siyasal Alandaki Konumu Üzerine Bir Analiz*”, N. Altuntaş (Der.), Türkiye’de Farklılıklarına Rağmen Kadınlar “Post Feminist Çağda Türkiye’de Farklı Kadın Konumları”, Ankara: Orion Kitabevi.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (2008). “*Türkiye’de Demokrasi’nin Pekişmesi: Bir Siyasal Kültür Sorunu*”, içinde: *Ergun Özbudun’a Armağan*, Yetkin Kitabevi, Ankara, ss.247-277.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (2013). “*Siyasal Katılmanın Anatomisi*”, Bilim Akademisi Derneği, 34-179/148, s.1-6, <http://bilimakademisi.org/siyasal-katilmanin-anatomisi-ersin-kalaycioglu/>, (Erişim Tarihi:15.04.2020).
- KALAYCIOĞLU, Ersin, (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim Teori Olgu ve Süreçler*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- KALENDER, Ahmet (2000). *Siyasal İletişim: Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

- KANIK, Aslı (2006). “İlköğretim Çağı Çocuğunun Ahlak Gelişiminde Manevi Değerlerin Etkisi”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Anabilim Dalı, Ankara.
- KAPANİ, Münci (2011). *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- KARAÇOR, Süleyman (2009). “Yeni İletişim Teknolojileri, Siyasal Katılım, Demokrasi”, Celal Bayar Üniversitesi, İİBF, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, C.16, S.2, Manisa, ss.121-131.
- KARSLI, Emine (2019). “Modernleşme Sürecinde Çözülen Aile Yapısı ve Kadının Yeniden İnşası”, Uluslararası Hukuku ve Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi Cilt:1, Sayı:1, ss.1-2.
- KAVALCI, Kübra (2015). “Tüketici Karar Verme Tarzları Ve Öğrenme Stillerinin Y Ve Z Kuşakları Açısından Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi / Atatürk Üniversitesi / 2015,77)
- KAYPAK, Şafak (2012). “Çevre Barışına Etiksel Bir Yaklaşım”, Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Bahar 2012, Cilt:8, Yıl:8, Sayı:1, 8:1-30
- KELEŞ, H. Necla (2011). “Y Kuşağı Çalışanların Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3 (2), 129-139.
- KILIÇ, Enes (2018). “Aile ve Din Bağlamında Kurandaki Mahremiyet Tasavvuru”, Analitik İlahiyat Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, ss.54-81.
- KIR, İbrahim (2010). *Eğitimin Toplumsal Temelleri, Eğitim Bilimine Giriş, Edt. Fatih Töremen*, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- KIR, İbrahim (2011). “Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar-2011 Cilt:10 Sayı:36 (381-404), Kahramanmaraş.
- KIŞLALI, Ahmet Taner (1991). *Siyasal Sistemler*, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

- KIŞLALI, Ahmet Taner (2006). *Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara: İmge Kitabevi.
- KÖKSAL Eğmez ve Funda C. (2008). “Okul öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı (Kocaeli’nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adapazarı: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- LESTER W. Milbrath (1977) *M. L. Goel, Political Participation ; How and Why Do People, Get Involved in Politics?*, Rand Mc Nally College Publishing Company, Chicogo, p.p. 18-21
- LİPSET, Seymour Martin (1964). *Siyasi İnsan, Mete Tunçay (Çev.)*, Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları
- LOWER Judith (2008). *Brace Yourself Here Comes Generation Y*, Critical Care Nurse, 28 (5)80-85.
- MENĞİ, Zeynep (2009). “BB, X, Y ve Z Kuşakları Birbirinden Çok Farklı”, Hürriyet İK, 11 Ekim 2009.
- MİLLER, Arthur H. (1974). “*Political Issues and Trust İn Government; 1964-1970*”, *American Political Science Review*, 68, ss.951-972.
- MÜCEVHER, M. Hamdi (2015). “*X Ve Y Kuşağının Birbirlerine Karşı Özellik 115 Ve Etkileşim Algıları: SDÜ Örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- NİE, Norman H., Verba, Sidney, Converse, P. E. (1989). *Siyasal Katılma Kamuoyu ve Oy Verme Davranışı*, İ. Turan- T. Karamustafaoğlu (Çev.), Ankara: Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları.
- OZANKAYA, Özer (1966). “*Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Eğilimleri*”, Ankara: Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No:209.
- OZANKAYA, Özer (1971). “*Köyde Toplumsal Yapı ve Siyasal Kültür*”, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayını, No: 322, s. 31-40.

- ÖZ, Üsâme (2010). “*Bir Siyasal Katılma Aracı Olarak Memur Sendikaları: Isparta Örneği Olayı*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- ÖZEN, Kapız S.(2002). “*İş-Aile Yaşamı Dengesi ve Dengeye Yönelik Yeni Bir Yaklaşım: Sınır Teorisi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, (2002/3), 139-153.
- ÖZER, İnan (1994). “*Kentleşme ve Siyasal Katılma*”, H.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.12, Ankara, ss.119-135.
- ÖZGİŞİ, Tunca (2014). “*Türkiye’de Toplumsal Değişimin Siyasal Katılıma Etkisi*”, TESAM Akademi Hakemli Dergisi, 1(1), ss.52-101.
- ÖZGÜVEN, İbrahim E. (2000). *Evlilik Ve Aile Terapisi*, Ankara: PDREM (Psikolojik Danışma Rehberlik Eğitim Merkezi Yayını).
- ÖZGÜVEN, İbrahim E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları
- ÖZGÜVEN, İbrahim E. (2014). *Evlilik ve Aile Psikolojisi*, 3. Baskı. Ankara Nobel Akademi.
- ÖZKAN, Abdullah (2004). *Siyasal İletişim*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- ÖZKAN, Abdullah (2010). “*Türkiye’de Seçmenlerin Oy Verme Davranışının Siyasal İletişim Perspektifinden İncelenmesi*”, E. İnan (Ed.), Seçenlere ve Seçilenlere: Politik Dünya, içinde (s. 211-228), İstanbul: Referans Yayınları.
- ÖZLER, Derya E., Atalay, Ceren G. ve Şahin, Meltem D., (2010). “*Örgütlerde Sinizm Güvensizlikle Mi Bulaşır?*”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, C.2, S.2, ISSN 1309 –8039, ss.47-57.
- ÖZTEKİN, Ali (2003). *Siyaset Bilimine Giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- POWELL, G. Bingham (1990). “*Çağdaş Demokrasiler, Katılma, istikrar ve Şiddet*”, Çev. Mehmet Turan, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasi İlimler Derneği Ortak Yayını, S Yayınları, Ankara.

- REEVES, Thomas, Oh, Eunjung (2008). *Handbook of Research On Educational Communcations And Technology*, Routledge. 1296
- SAYAR, Kemal ve Bağlan Feyza (2010). *Koruyucu Psikoloji*, İstanbul:Timas Yayınları.
- SEMERCİ, Pınar Uyan (2015). “*Deneyiminin Türkiye’deki Siyasal Kültüre Etkisi*”, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyasal Bilimler Doktora Programı, İstanbul
- SÖNMEZ, Fatih (2016). “*Sosyal Medyanın, Z Kuşağı Tüketicilerinin Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisi*”, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.
- STRAUSS, William ve Howe, Neil (1991). *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*. New York: Perennial
- ŞAHİN, Funda (2011). “*Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri*”, Yayınlanmış Uzmanlık Tezi, KSGM Yayınları, Ankara.
- ŞALAP, Kaniye Oya (2016). “*Çalışma Yaşamında Kuşaklar: Kuşakların İş Ve Özel Yaşam Dengesine İlişkin Yaklaşımları*”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ŞATIROĞLU, Ayşen (2010). *Küçük Gruplar Sosyolojisi*, İstanbul: İstanbul Ün. AUZEF Yayını.
- TANDOĞAN, Ali (2013). “*2000 Yılı Sonrası Doğmuş İnternet Çağı Çocukları Z Kuşağı Çocukları*”, Genç Haber Dergisi, 1(1), 26-34.
- TAŞDELEN, Musa (2011). *Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul: Kocav Yayınları.
- TATAR, Taner (2003). “*Malatya’ da Siyasi Katılım: Karşılaştırmalı Bir Analiz*”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), s. 331-350.
- TATARHAN, Kevser (2016). “*Sağlık Sektörü Çalışanlarının İşten Ayrılma Niyetindeki Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar*”, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- TEKİN, Yusuf ve Okutan, Çağatay (2011). *Türk Siyasal Hayatı*, Ankara: Orion Kitabevi.
- TEZCAN, Mahmut (2010). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayınları.
- TOKGÖZ, Oya (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*, Ankara: İmge Kitabevi.
- TOLAN, Barlas (1978). *Toplum Bilimlerine Giriş*, İstanbul: Kalite Matbaası, İkinci Baskı.
- TOPATEŞ, Hakan (2006). “*Siyasal Yabancılaşma ve Türkiye*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TOPÇU, Nurettin (2006). *Sosyoloji*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- TURAN, İlter (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İstanbul: Der Yayınları.
- TURGUT, Faruk (2017). “*Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve geleceğine Yönelik Çıkarımlar*”, *Medeniyet ve Toplum*, Bahar 2017, Cilt:1, Sayı:1, ss.93.
- TÜKEL, İrem Paker (2018). “*Y Kuşağı Temsilcilerinin Aile Algıları Üzerine Bir Analiz*”, Yaşar Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu / Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt:13, Sayı:1
- TÜRKDOĞAN, Orhan (1973). “*Erzurum Kenti ve Çevre Köylerinde Siyasal Katılma Eğilimleri*”, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Mecmuası, 33(1-4), s. 41-77.
- ÜÇOK, Akın (2014). “*Ailede Anne ve Baba Çocuk İletişimi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme*”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- WILLIAMS, Kaylene C. & Page, Robert A. (2011). *Marketing to the Generations*. *Journal of Behavioral Studies in Business*, 3, 1-17.
- www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: (20.01.2020)
- YAVUZER, Haluk (2009). *Aile İlişkileri ve Çocuk* (Editör: Haluk Yavuzer), Evlilik Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- YAYMAN, Ebru (2019). “*Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Oyun Bağımlılığı ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*”, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- YÜKSEKBİLGİLİ, Zeki (2013). “*Türk Tipi Y Kuşağı*”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2013. 342-353.
- YÜKSEKBİLGİLİ, Zeki (2016). “*Türkiye’de Y Kuşağının Yaş Aralığı*”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(53):259-267.

EKLER

EK-1 Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programında Yüksek Lisans öğrenimine devam eden Osman Öztürk tarafından yapılan “*Aile Kurumunun Kuşakların Siyasal Katılım Davranışlarına Etkisi: Z Kuşağı Örneği*” çalışma kapsamında kullanılmak üzere yapılmaktadır. Anket kapsamında elde edilecek olan bulgu ve veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Araştırma bilimsel nitelik taşıması nedeniyle derlenen tüm bilgiler gizli tutulacaktır.

Anketin amacı Aile Kurumunun Siyasal Katılım Davranışlarına Etkisini Z Kuşağı kapsamında belirlemektir. Ankette yer alan sorulara objektif olarak samimi cevaplar vereceğinize inanarak sonuçların geçerli şekilde değerlendirmesi açısından anket içerisinde hiçbir cevap alanını boş bırakmamanız son derece önemlidir.

Zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Y. Lisans Öğrencisi

Osman Öztürk

I.BÖLÜM

Demografik bilgiler kısmında yer alan sorulara size en uygun gelen cevabı vererek işaretleyiniz.

1) Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler					
1- Cinsiyetiniz	Erkek	☐	Kadın	☐	
2- Eğitim Düzeyiniz	İlköğretim	☐	Lise	☐	
	Önlisans	☐	Lisans	☐	
3- Ailenizi hangi ideolojiye yakın hissediyorsunuz	Sağ	☐	Sol	☐	Bilmiyorum ☐
4- Ailenizin Gelir Durumu	1000TL ve altı	☐	1001-2500TL	☐	
	2500-4000TL	☐	4001 TL ve Üstü	☐	
5- Annenizin Eğitim Düzeyi	Okuma-Yazma Bilmiyor	☐	İlköğretim	☐	
	Lise	☐	Önlisans	☐	
	Lisans	☐	Lisansüstü	☐	
6- Babanızın Eğitim Düzeyi	Okuma-Yazma Bilmiyor	☐	İlköğretim	☐	
	Lise	☐	Önlisans	☐	
	Lisans	☐	Lisansüstü	☐	
7- Annenizin Mesleği	Ev hanımı	☐	İşçi	☐	
	Memur	☐	Serbest Meslek	☐	
	Emekli	☐	Diğer	☐	
8- Babanızın Mesleği	Memur	☐	İşçi	☐	
	Serbest Meslek	☐	Emekli	☐	
	İşsiz	☐	Diğer	☐	
9- Ailenizin Yaşadığı Yerleşim Birimi	Köy	☐	Kasaba /İlçe	☐	

	Şehir	☐	Büyük Şehir	☐
10- Ailenizi Nasıl Tanımlarsınız	Demokratik	☐	Otoriter	☐
11- Şuanda yaşadığınız hane türü nasıl tanımlarsınız Not: Eğer Ebeveynlerinizden (anne veya baba) vefat etmiş veya sizden ayrı yaşıyorsa Eksik Aile Seceneğini İşaretleyiniz	Geniş Aile	☐	Çekirdek Aile	☐
			Eksik Aile	☐
			Öğrenci Evi	☐
			Yalnız Yaşıyorum	☐

II. BÖLÜM

Aşağıdaki soru grubunda siyasal katılım ile ilgili tutum ve davranışlarınıza yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Lütfen ilgili gördüğünüz 1'den 5'e kadar sıralanan 'Kesinlikle Katılmıyorum', 'Katılmıyorum', 'Kararsızım', 'Katılıyorum', 'Tamamen Katılıyorum' seçeneklerine göre puanlayınız.

- 1) Kesinlikle Katılmıyorum
- 2) Katılmıyorum
- 3) Kararsızım
- 4) Katılıyorum
- 5) Tamamen Katılıyorum

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekmektedir. İki ayrı kısımda birer seçeneği işaretleyebilirsiniz. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

2-SİYASAL KATILIM					
Siyasal Katılım İle İlgili Tutumlar	1	2	3	4	5
1- Herhangi bir siyasi partiye üye olmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
2- Herhangi bir siyasi partinin gençlik kollarına üye olmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
3- Yasal olarak uygun yaşa gelince seçimlerde düzenli olarak oy kullanmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
4- Gelecekte herhangi bir siyasi makam için aday olmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
5- Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐

6- Herhangi bir siyasi parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
7- Siyasi konularda çevremdeki insanlar tarafından fikir yürütülmesini isterim	☐	☐	☐	☐	☐
8- Siyasi konularla ilgili çevremdeki insanlarla fikir tartışmaları yapmak isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
9- Siyasi partilerin düzenlemiş olduğu toplantı ve gösteri gibi etkinliklere katılmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
10- Toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüş faaliyetlerine katılmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
11- Toplumsal konularda yapılan yanlışlara dur demek için gerekli görürsem boykot eylemlerine katılmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
12- Desteklemiş olduğum siyasi partinin düşüncelerini yaymak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
13- İnsanların siyasi düşüncelerini desteklediğim veya üye olduğum siyasi partinin anlayışına göre etkilemek isterim	☐	☐	☐	☐	☐
14- Siyasi partilerin liderleri ve üyeleri ile siyasi konularda ilişkide bulunmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
15- Yaşadığım çevre ile ilgili toplumsal sorunların çözümüne yönelik olarak siyasal yönetimi etkilemek isterim	☐	☐	☐	☐	☐
16- Siyasi nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerini desteklerim	☐	☐	☐	☐	☐
17- Siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarını anlamlı bulurum ve katılmak isterim	☐	☐	☐	☐	☐
18- Siyasi konularda yapılan tartışmaların çevremdeki insanlar tarafından düzenli olarak takip edilmesini isterim	☐	☐	☐	☐	☐
19- Siyasi konulara yönelik faaliyetlerle ilgilenmem konusunda ailemin bakış açısı olumlu yönde olmasını isterim	☐	☐	☐	☐	☐
Siyasal Katılım ile ilgili Davranışlar	1	2	3	4	5
20- Seçimlerde Düzenli olarak Oy kullanırım	☐	☐	☐	☐	☐
21- Desteklemiş olduğum siyasi partinin aktif üyesiyim	☐	☐	☐	☐	☐
22- Siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üyesiyim	☐	☐	☐	☐	☐

23- Siyasal gelişmeleri kitle iletişim araçları aracılığıyla takip ederim	☐	☐	☐	☐	☐
24- Çevremdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yaparım	☐	☐	☐	☐	☐
25- Çevremdeki insanların oy tercihlerini etkileyerek destekmiş olduğum siyasi partiye oy vermelerine yönelik faaliyetlerde bulunurum	☐	☐	☐	☐	☐
26- Desteklemiş olduğum siyasi parti ve adayın kazanması için gönüllü olarak elimden gelen her türlü yardımı yaparım	☐	☐	☐	☐	☐
27- Desteklemiş olduğum siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal gösteri, yürüyüş ve miting faaliyetlerini katılırım	☐	☐	☐	☐	☐
28- Desteklemiş olduğum siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılırım	☐	☐	☐	☐	☐
29- Sosyal medya hesaplarından siyasi konularda fikir ve görüşlerime ilişkin paylaşımlarda bulunurum	☐	☐	☐	☐	☐
30- Güncel siyasi tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip ederim	☐	☐	☐	☐	☐
31- Desteklemiş olduğum siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığım etkinliklerde kullanırım	☐	☐	☐	☐	☐
32- Desteklemiş olduğum siyasi partinin faaliyetlerine katılmam konusunda ailemin görüşü olumlu yöndedir.	☐	☐	☐	☐	☐
33- Toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüş faaliyetlerine katılırım	☐	☐	☐	☐	☐
34- Toplumsal konularda yapılan yanlışlara dur demek için gerekli görürsem boykot eylemlerine katılırım	☐	☐	☐	☐	☐
35- Siyasi partilerin liderleri ve üyeleri ile siyasi konularda ilişkide bulunurum	☐	☐	☐	☐	☐
36- Siyasi nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerini desteklerim	☐	☐	☐	☐	☐
37- Siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarını anlamlı bulurum ve katılırım	☐	☐	☐	☐	☐

III. Bölüm

Aşağıdaki soru grubunda siyasal katılım tutum ve davranışlarınıza ilişkin ailenizin etkisini göz önüne alarak cevaplamanız gerekmektedir. Lütfen ilgili gördüğünüz 1'den 5'e kadar sıralanan '%0-20 Arası Etkili', '%21-40 Arası Etkili', '%41-60 Arası Etkili', '%61-80 Arası Etkili', '%81-100 Arası Etkili' Seçeneklerine Göre Puanlayınız.

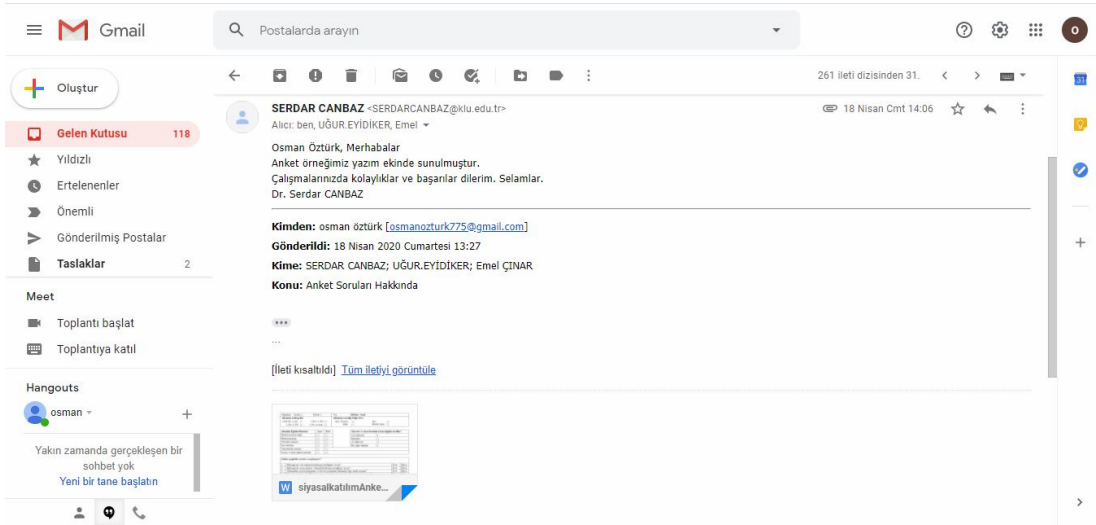
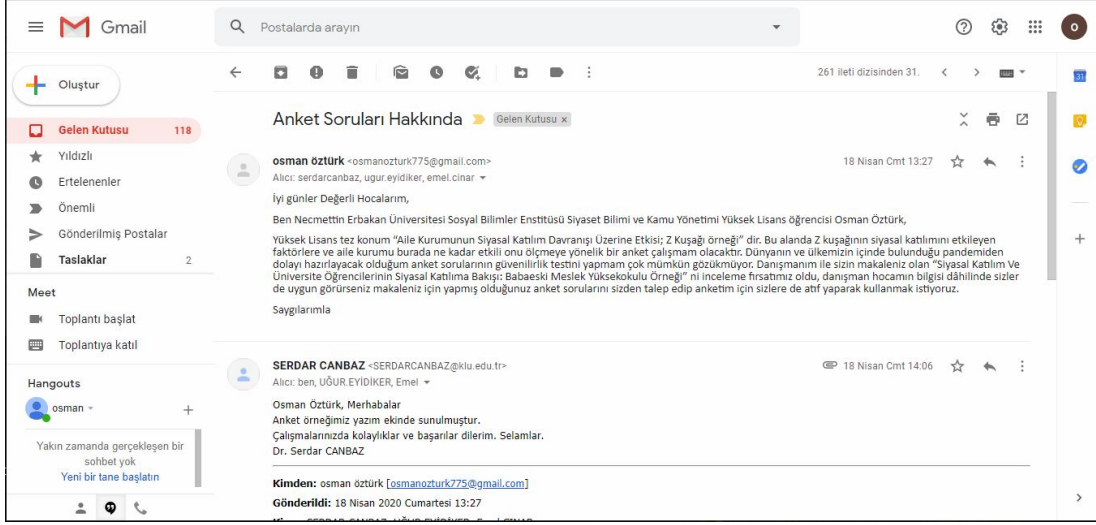
- 1) %0-20 Arası Etkilemektedir
- 2) %21-40 Arası Etkilemektedir
- 3)%41-60 Arası Etkilemektedir
- 4) %61-80 Arası Etkilemektedir
- 5)%81-100 Arası Etkilemektedir.

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekmektedir. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

3-SİYASAL KATILIM TUTUM VE DAVRANIŞLARINIZDA AİLENİZİN ETKİSİ					
	1	2	3	4	5
38- Sizce herhangi bir siyasi partiye üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
39- Sizce herhangi bir siyasi partinin gençlik kollarına üye olma fikrinize ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
40- Sizce seçimlerde oy kullanma tercihinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
41- Sizce siyasetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olma isteğinize yönelik fikrinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
42- Sizce herhangi bir siyasi parti veya adayın seçim kampanyası çalışmalarında bulunmak isteğinize yönelik fikrinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
43- Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yapmak istemenize yönelik düşüncelerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
44- Sizce siyasi partilerin düzenlemiş olduğu toplantı ve gösteri gibi etkinliklere yönelik katılım düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
45- Sizce toplumsal konularda düzenlenen etkinlik ve yürüyüşlere katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
46- Sizce herhangi bir siyasi partiyi desteklemeye yönelik fikir ve düşüncelerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
47- Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin düşünce ve fikirlerini yayma isteğinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
48- Sizce siyasi nedenlerle belirli marka veya mağazalara yönelik boykot faaliyetlerine katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde	☐	☐	☐	☐	☐

ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.					
49- Sizce siyasi konularda düzenlenen basın açıklamalarına katılma düşüncenize yönelik fikirlerinizde ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
50- Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojiye yönelik düşüncelerinizin oluşmasında ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
51- Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi parti veya ideolojinin düzenlemiş olduğu yasal olmayan izinsiz faaliyetlere katılma düşüncenize yönelik davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
52- Sizce sosyal medya hesaplarından siyasi konularda fikir ve görüşlerime ilişkin paylaşımlarda bulunma düşüncenize yönelik davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
53- Sizce güncel siyasi tartışmaları kitle iletişim araçları (gazete, dergi, tv, vb.) yardımıyla takip etme davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
54- Sizce desteklemiş olduğunuz siyasi partinin amblem, bayrak ve rozetlerini katıldığınız etkinliklere kullanma davranışlarınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐
55- Sizce çevrenizdeki insanlarla siyasi konularda fikir tartışması yapma davranışınızda ailenizin etki derecesi hangi boyuttur.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-2 Anket İzin Görseli

EK-3 Özgeçmiş

Osman ÖZTÜRK 02.01.1994 tarihinde Konya’da doğdu. İlköğretim ve lise eğitimlerini Konya’da tamamladı. 2013 yılında başlamış olduğu Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi lisans eğitimini 2017 yılında tamamladı. 2017 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimi ile birlikte Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Bölümünü kazanmış olup halen eğitim almaktadır. Aynı zamanda Muhasebe Personeli olarak başlayan özel sektör iş hayatına şu anda Kurum Müdürü olarak devam etmektedir.